

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

T095975

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการให้สัตยาบันอนุสัญญา
ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

Study on problem for The Convention on
Biological Diversity Ratification

โดย

ร.พ.
นางสาวนิลรัตน์ คำเกษ
๒๖๖๕๓
๒๕๔๘

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน ๒๕๙๗๕
วัน,เดือน,ปี 25 11 25๖๖

เสนอ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนการเกษตร)

พ.ศ. ๒๕๔๘

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เรื่อง

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการให้สัตยาบันอนุสัญญา
ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

Study on problem for The Convention on
Biological Diversity Ratification

โดย

นางสาวนิลรัตน์ คำเกษ

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาลักสูตร

วท.บ. (พัฒนาการเกษตร)

เมื่อวันที่ 23.....เดือน.....พ.ศ. 2548

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์ถนอมนวล สีทะกุลัง)

กรรมการปัญหาพิเศษ

(ดร. กนก เลิศพานิช)

หัวหน้าภาควิชาฯ

(อาจารย์สุชумаภรณ์ ชันศรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการให้สัตยาบัน
อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Study on problem for The
Convention on Biological Diversity Ratification)

โดย : นางสาวนิลรัตน์ คำเกษ

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พัฒนการเกษตร)

สาขาวิชาเอก : พัฒนาการเกษตร

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ : .....

(อาจารย์ถนอมนวล สีหะกุลัง)

28 / 1 / 2548

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยและศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยในการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ โดยทำการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและดำเนินงานเกี่ยวกับอนุสัญญาฯ จาก 9 หน่วยงาน ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ของประเทศไทยนั้น เกิดจากการใช้เวลาทำความเข้าใจในเนื้อหาของอนุสัญญาฯ การเตรียมความพร้อมด้านกฎหมายภายในประเทศ ปัญหาเรื่องเงินสนับสนุนที่ไม่มีความชัดเจน ปัญหาการขาดหลักประกันในการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศภาคีอนุสัญญาฯ การเกรงการเสียอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมภายในประเทศ การดำเนินการให้สัตยาบันต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายภายในประเทศ ความคิดเห็นด้านการจัดการทรัพยากรภายในประเทศที่ขัดแย้งกันระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายที่คัดค้านการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ และการที่อนุสัญญาฯ ยังขาดความชัดเจนในด้านอื่นๆ

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ในประเทศไทย จะเห็นได้ว่า หน่วยงานหลายฝ่าย อาทิ รัฐบาล เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งประชาชนทั่วไป มีความสนใจในการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรของประเทศเพิ่มมากขึ้น เช่นการติดตามข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรจากสื่อต่างๆ การทำการวิจัยด้านทรัพยากร การตั้งชมรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และจัดกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศ เป็นต้น ในส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการตามข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ นั้น พบว่า เกิดปัญหาด้านผู้แทนของประเทศที่ยังขาดความสามารถในการเจรจาต่อรองผลประโยชน์ในเวทีภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ การขาดหน่วยงานกลางที่ดูแลเรื่องอนุสัญญาต่างๆ อย่างจริงจัง แนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ รัฐบาลควรจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบอนุสัญญาฯ ที่เป็นเอกภาพ มีการรายงานการดำเนินงานของผู้ที่รับผิดชอบอนุสัญญาฯ โดยตลอด เพื่อความเข้าใจตรงกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรของประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ปัญหาพิเศษเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเล่มที่ท่านถืออยู่เวลานี้ จักไม่สามารถเสร็จสมบูรณ์ได้เลย หากขาดการช่วยเหลือจากท่านอาจารย์ณอมนวล สีหะกุลตั้ง ที่ได้สอนสั่งและเสริมสร้างสำนึกแห่งความคิดดีๆ ขอบพระคุณสำหรับประตูแห่งปัญญาที่เปิดกว้างและไม่ปิดกั้น ทั้งในการทำงานบวกกับการกระทำการใดๆ ต่อตัวตนและกิจกรรมในชีวิต รวมถึงท่านอาจารย์กนก เลิศพานิช ที่ช่วยแนะประเด็น พร้อมทั้งชี้ช่องทางให้เกิดถนนสายความคิดที่เราสามารถจะเดิน วิ่ง แวะข้างทาง หรือเปลี่ยนทิศแห่งเส้นทางก็ได้ หากเพียงก้าวถึงจุดหมาย ท่านไม่ตีกรอบการเดินทางในแบบของเรา

สิ่งสำคัญที่ลืมไม่ได้และไม่เคยคิดที่จะลืม คือ ขอรกราบขอบพระคุณคุณแม่และคุณพ่อ ที่เชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวลูกคนนี้มาตลอดนับแต่จำความได้ ขอบพระคุณที่ท่านเป็นห่วงเราอย่างที่สุด แต่ท่านไม่เคยใช้สายใยแห่งรักและห่วงใยของท่านมาพันนาการเราไว้ไม่ให้ก้าวสู่โลกกว้าง...

ขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่านและทุกสิ่งทุกอย่างที่กอบประขึ้นเป็นภาควิชาเทคนิคเกษตรการได้อยู่ที่นี่ไม่ว่าปีก็ไม่สำคัญเท่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นที่นี่ จะเป็นความทรงจำของอีกหนึ่งชีวิตตลอดไป

ขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ แฟนๆ (ฮุ-ฮุ-ฮุ) ที่ช่วยเติมเต็มช่องว่างของเวลาและทำให้เรารู้สึกได้ว่าเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์

ขอบคุณมากๆ ค่ะ

นิลรัตน์ คำเกษ

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(1)
สารบัญภาพ	(2)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	2
ขอบเขตของการศึกษา	2
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	3
บทที่ 2 ตรวจสอบเอกสาร	4
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ	4
อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ	7
สรุปสาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ	9
อนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ	14
สถานการณ์ปัจจุบันของไทยต่ออนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ	24
บทที่ 3 วิธีวิจัย	27
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	27
เครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล	27
ระยะเวลาที่ทำการวิจัย	28
แผนการดำเนินงาน	28
งบประมาณที่ใช้ในการวิจัย	29
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผลการวิจัย	30
ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงานที่ให้สัมภาษณ์	30
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ	39

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ	43
วิจารณ์ผลการวิจัย	63
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	70
สรุปผลการวิจัย	70
ข้อเสนอแนะ	71
เอกสารอ้างอิง	72
ภาคผนวก	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1 แผนการดำเนินงาน

29

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 คุณเดชา ดวงนามล	44
2 คุณชาลินี คงสวัสดิ์	46
3 คุณรังสิมันต์ บัวทอง	48
4 คุณบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	50
5 ดร.อุทิศ ภูมิอินทร์	55
6 คุณวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ	57
7 คุณหาญณรงค์ เยาวเลิศ	59
8 คุณวรินทร์ เทียมจรัส	60
9 คุณมณฑิรา เปี่ยมทิพย์มณฑิลา	62

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศไทย เป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตมรสุมร้อนชื้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และนับได้ว่าเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางการพัฒนาเศรษฐกิจสูงมากประเทศหนึ่ง แต่ในปัจจุบันกลับพบว่าการพัฒนาดังกล่าวและสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของประชากรในประเทศไทยในระยะปี พ.ศ. 2535 - 2541 เป็นเหตุให้เกิดการสูญเสียป่าไม้ของประเทศไทยสูงมาก มีการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าไม้ไปเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่อื่นๆ กว่า 90 ล้านไร่ คิดเป็นปีละประมาณ 367,244.30 ไร่ หรือ วันละประมาณหนึ่งพันไร่ การสูญเสียระบบนิเวศป่าไม้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานเช่นนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อประชากรสัตว์และพืชป่า จนบางชนิดตกอยู่ในภาวะใกล้จะสูญพันธุ์ จากการศึกษาวิจัยพบว่า การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยนั้น มีอัตราเร็วมากกว่า 50 ปีก่อนถึง 10 เท่าเลยทีเดียว (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2544)

จากความสูญเสียที่เกิดขึ้นดังกล่าวทำให้รัฐบาลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการทุกรูปแบบเพื่อลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศด้วยมาตรการต่างๆ และมาตรการหนึ่งที่ประเทศไทยไม่สามารถมองข้ามได้ คือ การทำอนุสัญญาที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศ และ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ก็เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ประเทศใช้ในการดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรที่กล่าวมา โดยเล็งเห็นว่าอนุสัญญาดังกล่าวต้องการให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศ ระหว่างหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน และระหว่างประชาชนทั่วโลก ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและใช้ประโยชน์ระบบนิเวศชนิดพันธุ์ และพันธุกรรมอย่างยั่งยืน

แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้ลงนามรับรองเนื้อหาของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Conference on Environment and Development : UNCED) ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร ในปี พ.ศ. 2535 และได้ให้สัตยาบันเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546 เป็นผลให้หลังจากนั้น 90 วัน คือวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกอย่างสมบูรณ์ จะเห็นได้ว่าตั้งแต่การลงนามรับรองจนกระทั่งถึงการให้สัตยาบันอนุสัญญา ประเทศไทยใช้เวลากว่า 12 ปี ซึ่งนับว่าล่าช้ามาก ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงมีความสำคัญที่จะตอบปัญหาความล่าช้าของการให้สัตยาบันว่า

หน่วยงานของภาครัฐบาล เอกชน และประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการให้เอกสารนี้เป็นเอกสารทูลงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตเห็นไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยอย่างไร อันจะเป็นประโยชน์ต่อแนวทางดำเนินการหลังการให้สัตยาบันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์ในปัจจุบันของประเทศไทย เกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อตกลงที่กำหนดในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
3. เพื่อรวบรวม เรียบเรียง และวิเคราะห์การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการตามข้อกำหนดของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
4. เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพแก่ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าข้อมูล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการศึกษา

1. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อเผยแพร่และเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าข้อมูล
2. เพื่อได้ให้ทราบและเข้าใจสถานการณ์ในปัจจุบันของประเทศไทยเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อตกลงที่กำหนดในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ พร้อมทั้งทำความเข้าใจความเข้าใจในเรื่องนี้ในทุกด้านๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นมากที่สุดเพื่อเป็นประโยชน์ในการรวบรวม เรียบเรียงข้อมูลดังกล่าวมาออกแบบสัมภาษณ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในเรื่องอนุสัญญาฯ โดยจะมุ่งศึกษาสถานการณ์ในอดีตที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ของประเทศไทย ตลอดจนมุ่งศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันในการดำเนินการตามข้อตกลงที่กำหนดในอนุสัญญาฯ เพื่อทราบความเป็นไปในการดำเนินงานของประเทศไทยเกี่ยวกับอนุสัญญาฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological diversity) หมายถึง ความแตกต่างของสิ่งมีชีวิตจากทุกแหล่งอันประกอบด้วยระบบนิเวศบนบก ระบบนิเวศทางทะเล และระบบนิเวศทางน้ำอื่น ๆ ตลอดจนความซับซ้อนทางนิเวศของระบบนั้น

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (The Convention on Biological Diversity : CBD) หมายถึง อนุสัญญาที่แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวพันระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา ข้อความในอนุสัญญาฯ ได้ยอมรับหลักการอนุรักษ์และแสวงหาผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ หลักการของอนุสัญญานี้ เกิดจากการผสมผสานหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศหลายประการด้วยกัน

การให้สัตยาบัน (Ratification) หมายถึง การลงนามยอมรับในสัญญาใดๆ อันเป็นการแสดงเจตนาของรัฐที่จะรับข้อผูกพันและจะปฏิบัติตามพันธะที่ปรากฏในสัญญาดังกล่าวทั้งหมด การให้สัตยาบัน เป็นกลไกทางกฎหมายระหว่างประเทศอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า ประเทศผู้ร่วมลงนามอนุสัญญาใดๆ ยินดีที่จะเข้าร่วมผูกพันตามพันธกรณีนั้นๆ หน้าที่ต่อไปของการให้สัตยาบันต่ออนุสัญญา คือ การปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อไป

การภาคยานุวัติ (accession) หมายถึง การเข้าร่วมเป็นภาคีของอนุสัญญาในทางกฎหมายระหว่างประเทศ นอกจากการกระทำในลักษณะการให้สัตยาบันแล้ว ในบางครั้งประเทศที่มีได้เข้าร่วมลงนามเจรจา/รับรองอนุสัญญา ทั้งยังไม่มีโอกาสที่เข้าร่วมลงนามให้สัตยาบันอนุสัญญาภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ทัน หากมีประสงค์ที่เข้าร่วมเป็นภาคีผูกพันตามพันธกรณีในอนุสัญญา ก็สามารถจะกระทำโดยการภาคยานุวัติอนุสัญญา หลังจากนั้นก็ทำการอนุวัติต่อไป การภาคยานุวัตินี้ มีผลเช่นเดียวกับกับการให้สัตยาบันทุกประการ

การอนุวัติการอนุสัญญา หมายถึง การดำเนินงานของรัฐบาลหลังจากที่ได้ทำการรับรอง ให้สัตยาบัน การภาคยานุวัติ อนุสัญญาใดๆ เพื่อให้เกิดผลสมบูรณ์ในพันธกรณีของอนุสัญญา อันเป็นการแสดงถึงการเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญานั้นๆ โดยสมบูรณ์

บทที่ 2

ตรวจเอกสาร

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เป็นพื้นฐานที่ให้ความรู้ความเข้าใจ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อเป็นประโยชน์แก่การเข้าใจการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้สัตยาบันอนุสัญญา ที่จะศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ
2. อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
3. สรุปสาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
4. อนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
5. สถานการณ์ของประเทศไทยต่ออนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ

นันทพล กาญจนวัฒน์ (2542) กล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพไว้ หลายประการ ดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาย่างยั่งยืนกับสิ่งแวดล้อม

ความเป็นมาของการนำเอาแนวความคิดเรื่องการพัฒนาย่างยั่งยืนมาใช้ใน สืบเนื่องมาจากผลพวงของการพัฒนาประเทศเพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสถานภาพของประเทศในเวทีระหว่างประเทศ แต่ผลพวงอีกด้านที่เห็นได้ชัด ก็คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการทำลายทรัพยากรชีวภาพของประเทศ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องหากกลยุทธ์หรือ วิธีการจัดการทั้งในด้านของการพัฒนาประเทศและการคุ้มครองรักษาสิ่งแวดล้อมให้สามารถดำเนินการควบคู่ไปด้วยกันได้อย่างสอดคล้องกัน ทั้งนี้ กลยุทธ์ของการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนทางนิเวศเพื่ออยู่ในสภาพที่มีเสถียรภาพ มีความคงทน และมีประสิทธิภาพนั้น ต้องกระทำการดังนี้

1.1 พึงรักษาระบบนิเวศทางนิเวศที่สำคัญๆ พร้อมกันนี้จะต้องจัดระบบรองรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ควบคู่ไปด้วย

1.2 รัฐบาลต้องให้ความสำคัญคุ้มครองความหลากหลายของระบบนิเวศ

1.3 ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เป็นประโยชน์คุ้มค่าที่สุดเท่าที่จะทำได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 ประชาชนร่วมกันรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

1.5 วางมาตรการในการสร้างสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรกับการเพิ่มประชากร

2. แนวคิดเกี่ยวกับขีดจำกัดของสิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์

โดยแนวคิดนี้ กล่าวว่ สิ่งแวดล้อมจะทำหน้าที่อย่างน้อย 2 ประการ คือ เป็นผู้ให้ทรัพยากรและกระบวนการพัฒนา และเป็นที่รองรับของเสียจากกระบวนการพัฒนาของมนุษย์ ซึ่งสิ่งแวดล้อมมีขีดจำกัดที่จะรองรับกระบวนการพัฒนาทั้ง 2 กรณี ดังนั้น เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เราจะต้อง

2.1 ดำเนินการในการพัฒนาที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่จะใช้ประโยชน์

2.2 รัฐจะต้องมีมาตรการลดผลกระทบที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมทรบกับมลพิษที่เกิดขึ้นได้ โดยไม่กระทบกระเทือนการใช้ประโยชน์คนรุ่นอนาคตที่จะนำเอาทรัพยากรมาใช้และจะต้องไม่เกินศักยภาพที่ระบบนิเวศจะฟื้นตัวมาให้ใช้ประโยชน์ได้ทัน จึงจะเป็นการใช้ประโยชน์ที่ไม่เกินขีดความสามารถที่ระบบนิเวศจะรองรับได้ และไม่เกินความสมดุลของธรรมชาติด้วย

3. แนวคิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติกับความยุติธรรมในสังคม ซึ่งสังคมในที่นี้ หมายถึงชนรุ่นปัจจุบันและชนรุ่นต่อไป ซึ่งชนทั้งสองรุ่นย่อมมีความเสมอภาคที่จะได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเท่าเทียมกัน นั่นคือ ชนรุ่นปัจจุบัน มีภาระและหน้าที่และความรับผิดชอบต่อชนรุ่นต่อไป ในการที่จะส่งมอบมรดกทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในปริมาณและคุณภาพที่ไม่ได้ด้อยไปกว่ายุคปัจจุบันของตนให้ชนรุ่นต่อไป มิฉะนั้นจะเป็นการถือเอาเป็นการทำลายความอุดมสมบูรณ์ของชนรุ่นหลัง ซึ่งนับว่าไม่มีความยุติธรรมอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตาม ในระหว่างชนรุ่นเดียวกันก็ต้องมีความยุติธรรมด้วย

ความหมายของความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological Diversity)

กองแผนงานมหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับสถาบันการแพทย์แผนไทย (2539) ได้ให้นิยามถึงความหมายของความหลากหลายทางชีวภาพไว้เพียงสั้นๆ ว่า หมายถึง สิ่งมีชีวิตทุกรูปแบบทั้งสัตว์พืช และจุลินทรีย์ ทั้งที่อยู่บนบกและที่อยู่ใต้น้ำ เป็นแหล่งทรัพยากรชีวภาพที่เป็นประโยชน์ต่อการเกษตร การแพทย์และสาธารณสุข การอุตสาหกรรมและการพาณิชย์

ชนภัทร วินยะวัฒน์ (2538) ได้กล่าวถึงความหมายของความหลากหลายทางชีวภาพไว้ว่า หมายถึง ความแตกต่างของสิ่งมีชีวิตจากทุกแหล่งอันประกอบด้วยระบบนิเวศบนบก ระบบนิเวศทางทะเล และระบบนิเวศทางน้ำอื่นๆ ตลอดจนความซับซ้อนทางนิเวศของระบบนั้น รวมถึงความหลากหลายทางชนิดพันธุ์ ระหว่างชนิดพันธุ์ และความหลากหลายของระบบนิเวศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้น ความหลากหลายทางชีวภาพจึงเป็นความแตกต่างของสิ่งมีชีวิตทุกรูปแบบ ทุก ระดับและทุกลักษณะอันผลเป็นผลมาจากวิวัฒนาการของระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์และพันธุกรรมที่มี กันมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน

วิสุทธิ ไบไม้ (2538) ได้ให้ความหมายของความหลากหลายทางชีวภาพไว้ว่า เป็นสภาพ โดยรวมของสิ่งมีชีวิตและพันธุกรรมทั้งหมดที่ปรากฏบนโลกนี้ โดยมีความหมายกว้างขวาง ครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นภายในของหน่วย สิ่งมีชีวิตเอง ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างชนิดที่อยู่รวมในประชากรเดียวกันหรือในประชากรที่ต่างกัน ตลอดจนถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่โดยรอบทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตในชุมชนของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศที่ แตกต่างกันได้ โดยอาจสรุปได้ว่า หมายถึงความหลากหลายใน 3 ประเด็นที่เห็นได้ชัด คือ

1. ความหลากหลายทางพันธุกรรมทุกชนิด ที่มีอยู่ในแต่ละหน่วยของสิ่งมีชีวิตที่อยู่ร่วมกัน เป็นกลุ่มในประชากร หรือ เป็นกลุ่มของประชากร

2. ความหลากหลายของชนิดหรือสปีชีส์ของสิ่งมีชีวิตทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นพวกโปรคาริโอต จุลินทรีย์ พืช สัตว์ รวมทั้งมนุษย์ด้วย

3. ความหลากหลายของระบบนิเวศตามแหล่งที่อยู่อาศัยต่างๆ กันของสิ่งมีชีวิต โดยทั้ง 3 ประเด็นหลักนี้ ต้องสอดคล้องกันตามสภาพสมดุลของธรรมชาติ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2539 ก.) ได้กล่าวให้นิยามความหมายเกี่ยวกับ ความหลากหลายทางชีวภาพไว้สั้นๆ ว่า หมายถึง การมีสิ่งมีชีวิตนานาชนิดหลากหลายสายพันธุ์ อยู่ในระบบนิเวศที่แตกต่างกันในโลกนี้ หากจะพูดกันอย่างถูกต้อง ความหลากหลายทางชีวภาพ มี องค์ประกอบอยู่ 3 ประการ คือ ความหลากหลายของชนิดพันธุ์ ความหลากหลายทางพันธุกรรม และความหลากหลายทางระบบนิเวศ

ยศ สันตสมบัติ และ วิฑูรย์ ปัญญากุล (2537) ได้ให้ความหมายของความหลากหลาย ทางชีวภาพไว้ว่า คือ ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตทั้งหมด รวมทั้งความหลากหลายทาง พันธุกรรมและถิ่นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้น

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (1) (มปป) ได้ให้กล่าวให้นิยามของความ หลากหลายทางชีวภาพไว้อีกว่า หมายถึง นานาชีวิต นานาพันธุ์ที่อยู่ในนิเวศหรือแหล่งที่อยู่อาศัยที่ แตกต่างหลากหลายทั่วโลก

กล่าวโดยสรุป ความหลากหลายทางชีวภาพ หมายถึง ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตของ ทุกระบบในโลก ไม่ว่าจะเป็นบนบก ในน้ำ หรือใต้ดิน ซึ่งสามารถจำแนกองค์ประกอบใหญ่ๆ ได้ 3 ประเด็น ได้แก่ ประกอบด้วยความหลากหลายหลายทางพันธุกรรม ความหลากหลายของชนิด

พันธุ์ และความหลากหลายทางระบบนิเวศ โดยความหลากหลายทางชีวภาพนั้น มีความสำคัญต่อมนุษย์นานัปการในอันที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต เช่น เป็นแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัย ยาและเวชภัณฑ์ ตลอดจนการพัฒนาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์อีกด้วย

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity)

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2536 หลังจากระยะเวลา 90 วันที่ประเทศมองโกเลียให้สัตยาบันเป็นภาคีลำดับที่ 30

เจตนารมณ์ของอนุสัญญาฯ

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นความตกลงระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมที่ถือกำเนิดจากความพยายามของประชาคมโลกที่ต้องการให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศ ระหว่างหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน และระหว่างประชาชนทั่วโลก ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและใช้ประโยชน์ระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์ และพันธุกรรมอย่างยั่งยืน อนุสัญญาฯ ได้ตระหนักดีว่าความยากจนในประเทศกำลังพัฒนาเป็นสาเหตุหนึ่งของการทำลายสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ แต่กระนั้นก็ดี อนุสัญญาฯ ได้วางกรอบการดำเนินงานให้ประเทศต่างๆ อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ในประเทศของตนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และเท่าที่เหมาะสม (จักรกฤษณ์ ควรพจน์, มปป)

ความเป็นมาและสถานะ

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มีมาตราทั้งสิ้น 42 มาตรา เริ่มมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2536 โดยมีประเทศให้สัตยาบันขณะนั้นทั้งสิ้น 168 ประเทศ มีการประชุมภาคีสมาชิกไปแล้วทั้งหมด 3 ครั้ง ในส่วนของประเทศไทยนั้นได้ลงนามรับรองอนุสัญญาเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2535 และได้ให้สัตยาบันเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546 เป็นผลให้หลังจากนั้น 90 วัน คือวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 ประเทศไทยมีผลผูกพันทางกฎหมาย ในการต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาฯ ในฐานะประเทศภาคีสมาชิกโดยสมบูรณ์ (อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (3), มปป)

พันธกรณีของอนุสัญญาฯ

เนื้อหาของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มีลักษณะเป็นกรอบนโยบายที่กว้าง ซึ่งในการดำเนินงานแต่ละประเทศจะต้องจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการดำเนินงานขึ้นเอง ดังนั้น อนุสัญญาฯ จึงได้เตรียมกลไกทางการเงิน ซึ่งก็คือ กองทุนสิ่งแวดล้อมโลกไว้สนับสนุน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำเนินงานดังกล่าวของประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา

โดยภาคีจะต้องดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาสามารถสรุปได้ ดังนี้ (อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (2), มปป)

1. เพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ อนุสัญญาได้กำหนดให้ภาคีดำเนินงาน ดังนี้

1.1 ดำเนินการให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ อันได้แก่ การจัดตั้งระบบพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ต้องการมาตรการพิเศษ เพื่อสงวนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและกำหนดมาตรการเฉพาะเรื่อง

1.2 อนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยวางมาตรการบำรุงและฟื้นฟูชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์และนำกลับเข้าสู่ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเดิม

2. เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน อนุสัญญาได้กำหนดให้แต่ละภาคี

2.1 ต้องผลานการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน ให้เข้ากันนโยบายและแผนของชาติ

2.2 ต้องสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นในการจัดทำและปฏิบัติตามมาตรการแก้ไขฟื้นฟูในพื้นที่เสื่อมโทรม

2.3 ภาคีต้องส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาวิธีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

3. เพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม อนุสัญญาได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า "อำนาจในการพิจารณากำหนดการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมขึ้นอยู่กับรัฐบาลแห่งชาติ" และยังกำหนดให้ภาคี

3.1 พยายามสร้างเงื่อนไข เพื่ออำนวยความสะดวกเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม หากเป็นการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อม

3.2 วางกลไกในการต่อรองผลประโยชน์บนเงื่อนไขการตกลงร่วมกันระหว่างผู้ให้และผู้ขอใช้พันธุกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 อนุสัญญา กำหนดให้ประเทศซึ่งเป็นผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรมได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งใช้ทรัพยากรพันธุกรรมนั้นจากประเทศผู้รับ ทั้งนี้ บนพื้นฐานแห่งความยุติธรรมและความเสมอภาค

อนุสัญญา ยืนยันในหลักการที่ว่า ภาควิชาอำนาจอธิปไตยที่จะใช้ทรัพยากรของตน ตามนโยบายสิ่งแวดล้อมของแต่ละประเทศ และตามความรับผิดชอบของแต่ละประเทศ โดยไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมของประเทศอื่น

จำนวนภาคีอนุสัญญา ในปัจจุบัน

ขณะนี้ มีประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญา ทั้งหมด 188 ประเทศ ซึ่งได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานโดยสอดคล้องกับอนุสัญญา อย่างแข็งขันโดยประเทศที่กำลังพัฒนาได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก เป็นเงิน 1.3 ล้านล้านเหรียญสหรัฐต่อปี (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2539 ก.)

สรุปสาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

วิสุทธิ ไบไม (2538) ได้กล่าวสรุปสาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพทั้ง 42 มาตราเพื่อประชาชนทั่วไปควรทราบเอาไว้ ดังนี้

มาตราที่ 1 วาญวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา โดยครอบคลุม

1. การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
2. การให้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
3. การแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม

4. การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเหมาะสม

5. การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

6. การสนับสนุนทุนอย่างเหมาะสม

มาตราที่ 2 การกำหนดคำศัพท์ ซึ่งจะกล่าวนิยามคำศัพท์ที่สำคัญในอนุสัญญา เช่น การอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยทางธรรมชาติ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ประเทศซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดพันธุกรรม ประเทศซึ่งจัดหาให้ทรัพยากรพันธุกรรม เป็นต้น

มาตราที่ 3 ในหลักการของอนุสัญญา เป็นหลักการที่ยกออกมาจากปฏิญญาสตอกโฮล์ม โดยเน้นว่าภาคีมีสิทธิในอำนาจอธิปไตยที่จะใช้ทรัพยากรของตน ตามนโยบายสิ่งแวดล้อมของ

ประเทศ และตามความรับผิดชอบของประเทศ โดยต้องไม่ทำความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมประเทศอื่น

มาตราที่ 6 มาตรการทั่วไป อนุสัญญาฯ เรียกร้องให้ภาคีจัดทำมาตรการ แผนการระดับชาติเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และผสมกิจกรรมดังกล่าวเข้าสู่วางแผนของหน่วยงาน หรือ การวางแผนระหว่างหน่วยงาน หมายความว่า แต่ละประเทศต้องจัดทำแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานในประเทศของตน และเพื่อให้แต่ละประเทศมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานดังที่ได้สัญญาไว้

มาตราที่ 7 การจำแนก ระบุ และการติดตามตรวจสอบ มาตรานี้เรียกร้องให้ภาคีจำแนกวินิจฉัยองค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ติดตามตรวจสอบองค์ประกอบดังกล่าวเป็นระยะ และระบุกิจกรรมที่มีผลกระทบเสียหายต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตราที่ 8 การอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ อนุสัญญาฯ ระบุว่าภาคีจะต้องกำหนดไว้ในแผนการดำเนินงานของแต่ละประเทศเพื่อเร่งการจำแนกวินิจฉัยชนิดพันธุ์พืชและจุลินทรีย์ เพื่อให้รู้ว่ามีชนิดพันธุ์ใด และสถานภาพอย่างไร และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตรวจสอบการมีอยู่หรือการสูญหายในอนาคตต่อไป

ในมาตราที่ 8 กำหนดให้ภาคีจัดวางระบบพื้นที่คุ้มครองเพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ซึ่งต้องการกิจกรรมอีกมาก เพื่อคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในและนอกพื้นที่นั้น

เมื่อดำเนินการอนุรักษ์พื้นที่คุ้มครอง มีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม และมีการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองกันอย่างยั่งยืนด้วย เมื่อพื้นที่ถูกประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครอง เช่น ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ชุมชนรอบพื้นที่ที่เคยใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เช่น เกือบของป่า และใช้พื้นที่ตามประเพณีธรรมเนียมในท้องถิ่น อาจได้รับความกระทบกระเทือน จึงมีความจำเป็นที่จะชดเชยแก่ชุมชนดังกล่าว โดยดำเนินโครงการที่สร้างผลประโยชน์จากการอนุรักษ์ เช่น การจ้างเป็นพนักงาน การฝึกอบรม การส่งเสริมการเกษตร การเพาะพันธุ์สัตว์ป่า การเป็นมัคคุเทศก์นำทาง เป็นต้น

ในสาระมาตรา 8 นี้ เรียกร้องให้ภาคีพิจารณาระเบียบข้อบังคับที่คุ้มครองชนิดพันธุ์และประชากรสิ่งมีชีวิตที่ใกล้จะสูญพันธุ์ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาตรา 9 ได้กล่าวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ซึ่งหมายถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพนอกสภาพธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตนั้นๆ ตัวอย่าง เช่น ในสวนพฤกษศาสตร์ ในธนาคารเชื้อพันธุ์ การอนุรักษ์แบบนี้ ครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ความหลากหลายทางพันธุกรรม ในสวน ไนโรนาที่มีพืชพันธุ์พื้นเมืองขึ้นอยู่ด้วย ในอุทยานธรรมชาติในเมือง ฯลฯ

การดำเนินการตามมาตรา 8 และมาตรา 9 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ในและนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ต้องการความสนับสนุนทางการเงินอย่างมากภายในอันที่จะดำรงความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศต่างๆ ไว้ให้ได้ ดังนั้น ในมาตรา 20 อนุสัญญาฯ จึงได้วางกลไกการเงินเพื่อรองรับการดำเนินการนี้

อันที่จริงประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทย ได้ดำเนินการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในและนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติมาเป็นเวลานานแล้ว แต่มีงานอีกมากมายที่ประเทศต่างๆ จะต้องดำเนินการทั้งโดยเร่งด่วนและในระยะยาวซึ่งการดำเนินการนี้ต้องการความสนใจจากรัฐบาลแต่ละประเทศเป็นอย่างมากที่จะต้องให้ลำดับความสำคัญแก่ การอนุรักษ์ เทียบเท่าที่ให้แก่การพัฒนา

มาตราที่ 10 กล่าวถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน มาตรานี้ เสริมความเข้มแข็งให้แก่มาตราที่ 6 ซึ่งได้กล่าวเกี่ยวกับมาตรการทั่วไป สำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน มาตรานี้ได้มุ่งมาดปรารถนาถึงการคุ้มครอง และสนับสนุนการใช้ทรัพยากรชีวภาพตามความคุ้นเคยโดยสอดคล้องกับการถือปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณี ในขณะที่ให้ความมั่นใจว่าการใช้ประโยชน์นั้นเป็นการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

มาตราที่ 11 เกี่ยวกับแรงจูงใจ กำหนดให้ภาคีวางมาตรการที่เหมาะสมทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อเป็นแรงจูงใจในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตราที่ 12 ได้กล่าวครอบคลุมในประเด็นที่บรรจุอยู่ในอนุสัญญาระหว่างประเทศหลายๆ อนุสัญญาเช่นกัน มาตรานี้เกี่ยวกับการส่งเสริมการให้การศึกษาและการฝึกอบรมทางวิทยาศาสตร์ และวิชาการ ตลอดจนการวิจัยในประเทศกำลังพัฒนา เป็นที่คาดหมายว่าประเทศพัฒนาแล้วจะเกื้อกูลประเทศกำลังพัฒนาเพื่อให้ดำเนินกิจกรรมนี้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตราที่ 13 ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการส่งเสริมการศึกษาและความตระหนักของสาธารณชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และความร่วมมือในระดับนานาชาติ ในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาตราที่ 14 ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะต้องดำเนินการเพื่อลดผลกระทบเสียหายนี้ออกมาหลายทางชีวภาพลงให้เหลือน้อยที่สุด ซึ่งในหลายประเทศได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว แต่มักไม่เน้นผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพเป็นพิเศษเฉพาะ

มาตราที่ 15 เกี่ยวกับประเด็นที่มีความสำคัญมากสำหรับประเทศกำลังพัฒนา คือ การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม มาตราที่ 15 ระบุว่าแต่ละประเทศมีสิทธิที่จะพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพ ในขณะที่เดียวกัน มาตราที่ระบุว่า ประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญาฯ จำต้องพยายามสร้างเงื่อนไขที่จะเอื้ออำนวยให้ภาคีอื่นเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม สำหรับการใช้อย่างเหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งหมายความว่าหากประเทศหนึ่งต้องการทรัพยากรพันธุกรรม ประเทศนั้นจะต้องแจ้งประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมเสียก่อน

มาตราที่ 15 ได้ระบุว่า การเข้าถึงจะต้องอยู่บนข้อตกลงเห็นชอบร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับประเทศที่ให้การเข้าถึงสายพันธุ์ ดังนั้น ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายจึงต้องพัฒนาตามสมรรถนะของตน และจัดวางโครงสร้างที่จะดำเนินการต่อรองข้อตกลงเห็นชอบร่วมกัน เพื่อให้ความมั่นใจว่าข้อตกลงนั้นได้รับการตอบสนองจากประเทศผู้รับ ข้อตกลงนี้จะต้องให้ความมั่นใจว่าประเทศผู้ให้จะได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาทางเทคโนโลยีเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรพันธุกรรมตามความหมายของอนุสัญญาฯ มิได้หมายถึงทรัพยากรชีวภาพทุกชนิดพันธุ์ หากแต่หมายถึงส่วนของสิ่งมีชีวิตที่สามารถถ่ายทอดพันธุกรรมได้ และมีคุณค่าตามความเป็นจริงและตามศักยภาพ ซึ่งจากการประชุมสมัชชาภาคีสมัยที่ 2 ที่ประชุมได้หารือกันว่า หมายถึงพันธุกรรมที่ใช้ในการเกษตรมิได้รวมถึงพืชที่มีสารเคมีด้วย

มาตราที่ 16 ได้กล่าวถึงการเข้าถึงและการถ่ายทอดเทคโนโลยีซึ่งเป็นประเด็นละเอียดอ่อนสำหรับประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งภาคเอกชนได้พัฒนาเทคโนโลยีไปมาก มาตราที่เรียกร้องให้ประเทศกำลังพัฒนาได้รับการเข้าถึงและการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ภายใต้เงื่อนไขที่เป็นที่พึงพอใจ แบบผ่อนปรนหรือแบบสิทธิพิเศษ ซึ่งพันธกรณีสอดคล้องกับมาตราที่ 15 ด้วย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่พัฒนาจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม ซึ่งได้รับมาจากภาคีอื่น ภาคีผู้ได้รับมีพันธกรณีที่จะถ่ายทอดเทคโนโลยีนั้นๆ ให้แก่ภาคีผู้ให้ ตามแต่จะตกลงกันตามเงื่อนไขมาตรา 15 คือ ความตกลงร่วม และ ความเห็นชอบซึ่งได้แจ้งล่วงหน้า

มาตราที่ 17 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร กำหนดให้ภาคีเอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะวิธีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาตราที่ 18 เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และวิชาการ กำหนดให้ภาคีส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรและสถาบันในประเทศกำลังพัฒนา

มาตราที่ 19 กำหนดถึงการดูแลเทคโนโลยีชีวภาพ อนุสัญญาฯ กำหนดให้ภาคีดำเนินมาตรการทางกฎหมาย บริหาร หรือนโยบาย และให้ประเทศกำลังพัฒนาได้เข้าร่วมงานวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อรับผลประโยชน์ทางการวิจัยเป็นลำดับแรก

อนุสัญญาฯ กำหนดให้สมัชชาภาคี พิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องมีพิธีสารเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ เพื่อควบคุมมิให้มีการปล่อยสิ่งมีชีวิตที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรมโดยเสรี ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

มาตราที่ 20 และมาตราที่ 39 จะเป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่จะเอื้ออำนวยให้อนุวัติการอนุสัญญาฯ ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ประเทศต่างๆ ได้เสนอแนะในการประชุมต่อรองขั้นสุดท้ายว่า อนุสัญญาฯ จะไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ในทางปฏิบัติ นอกเสียจากมีกลไกการเงินให้แก่การดำเนินงานในประเทศกำลังพัฒนา ประเทศกำลังพัฒนาก็อ้างว่า ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น (incremental cost) ในการอนุวัติการอนุสัญญาฯ นั้น จะต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ด้วย

มาตรา 20 เรียกร้องให้ประเทศพัฒนาแล้ว บริจาคเงินเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการปฏิบัติการตามอนุสัญญาฯ ในประเทศกำลังพัฒนา กองทุนนี้ จะต้องมีพอเพียง คาดการณ์ได้ และเหมาะสมกับกาลเวลา ในส่วนมาตราที่ 39 ได้ระบุให้กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global environment Facility : GEF) เป็นกลไกการเงินเฉพาะกาลสำหรับอนุสัญญาฯ จนกว่ากลไกถาวรจะได้รับความเห็นชอบจากสมัชชาภาคี ในกรณีนี้ กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก ต้องปรับปรุงให้สามารถดำเนินงานโดยสอดคล้องกับมาตรา 21

มาตราที่ 21 เกี่ยวกับกลไกทางการเงิน อนุสัญญาฯ ได้ระบุว่ากลไกการเงินเกี่ยวกับความหลากหลายทางธรรมชาติที่มีอยู่แล้ว จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและการชี้แนะของสมัชชาภาคี อนุสัญญาฯ กลไกนี้ จะต้องโปร่งใส และเป็นประชาธิปไตย

มาตราที่ 26 เรียกร้องให้ภาคี รายงานเกี่ยวกับการอนุวัติการอนุสัญญาฯ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า สารสำคัญของอนุสัญญาฯ ก็เป็นประโยชน์แก่ภาคีสมาชิกหากมีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์อย่างจริงจัง และภาคีสมาชิกคำนึงถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรเป็นหลัก ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนในการต้องการใช้ทรัพยากรของภาคีสมาชิกด้วยกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

กฎหมายระหว่างประเทศที่มีบทบัญญัติในเชิงอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพมีมากมายหลายฉบับ และในภาพรวมจะเห็นได้ว่ามีบทบัญญัติครอบคลุมในหลายๆ เรื่อง แต่พอจะประมวลให้แคบได้ว่า อนุสัญญาเหล่านี้จะเป็นการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพใน 2 ลักษณะ คือ

1. การอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ (species conservation)
2. การอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัย (habitat conservation)

ในการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์นั้น กลไกทางกฎหมายที่ใช้ คือ การกำหนดบัญชีรายชื่อชนิดพันธุ์ที่จะต้องอนุรักษ์ โดยจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือบรรทัดฐานว่าใช้อะไรเป็นการกำหนดรายชื่อชนิดพันธุ์ทั้งสัตว์หรือพืชไว้ในบัญชีรายชื่อ เช่น อนุสัญญาไซเตส (CITES) จะเน้นการอนุรักษ์สัตว์หรือพืชที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ในขณะที่อนุสัญญาบอนน์ (Bonn Convention) ก็เน้นการอนุรักษ์สัตว์ที่มีการอพยพย้ายถิ่น เป็นต้น

สำหรับการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยนั้นก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ กลไกทางกฎหมายที่ใช้ก็จะเป็นการกำหนดพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่สงวน โดยมีกฎเกณฑ์ หรือบรรทัดฐานแตกต่างกันออกไป สุดแล้วแต่เจตนารมณ์ของอนุสัญญา

สรุปสาระสำคัญของอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2539 ช.) ดังนี้

1. อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเป็นที่อยู่อาศัยของนกน้ำ (Convention on Wetlands of International Importance Especially as Waterfowl Habitat - Ramsar Convention)

โดยทั่วไปแล้ว อนุสัญญานี้จะถูกเรียกสั้นๆ ว่า Ramsar Convention เพราะอนุสัญญานี้ถูกกำหนดให้มีครั้งแรกจากการประชุมที่เมือง Ramsar ซึ่งตั้งอยู่ริมทะเลสาบแคสเปียน ประเทศอิหร่าน เมื่อปี พ.ศ. 2514

แรกเริ่มเดิมทีนั้น ความคิดริเริ่มในการกำหนดให้มีอนุสัญญาฉบับนี้ เกิดขึ้นจากปัญหาประชากรของนกน้ำ โดยเฉพาะนกเป็ดน้ำที่มีอัตราการลดลงอย่างรวดเร็วในช่วงตอนต้นพุทธศักราช 2503 จึงมีแนวความคิดที่จะคุ้มครองอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำที่มีการอพยพย้ายถิ่นนั่นเอง

อนุสัญญาฉบับนี้ มีผลใช้บังคับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 โดยมีองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งอนุสัญญานี้กำหนดเค้าโครงเพื่อให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกิดความร่วมมือระหว่างนานาชาติในการอนุรักษ์และการใช้อย่างฉลาดต่อพื้นที่ชุ่มน้ำเนื่องจากเห็นว่า พื้นที่ชุ่มน้ำนั้นเป็นแหล่งกำเนิดของความหลากหลายทรัพยากรในธรรมชาติเลยทีเดียว

2. อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage)

อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกนี้ ได้รับการลงนามรับรองเมื่อปี พ.ศ. 2515 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือในภูมิภาคในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมทั้งด้านนโยบาย การบริการเทคนิคและการเงิน เพื่อสงวนรักษาคุ้มครอง และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ที่มีความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติให้คงอยู่ต่อไป และต่อมาจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2519 องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ดูแลแหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติที่มีความสำคัญระดับโลก โดยมีชื่อว่า “คณะกรรมการมรดกโลก” พร้อมทั้งจัดตั้งกองทุนมรดกโลกขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมและแหล่งธรรมชาติที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแล้ว

3. อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าหรือพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora - CITES) หรือ ที่เรียกกันทั่วไปว่า อนุสัญญาวอชิงตัน (Washington Convention) เริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2518

ในปี พ.ศ. 2516 สหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ หรือ IUCN ได้จัดการประชุมนานาชาติขึ้นที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เพื่อร่างอนุสัญญาไซเตสดังกล่าว มีผู้เข้าร่วมประชุมรวม 88 ประเทศ และมีผู้ลงนามรับรองอนุสัญญาฉบับนี้ทันที 21 ประเทศ สำหรับประเทศไทยได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมด้วย แต่ลงนามรับรองอนุสัญญาในปี พ.ศ. 2516 และให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2518 นับเป็นภาคีสมาชิกลำดับที่ 80

เป้าหมายของอนุสัญญาไซเตส คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าในโลก เพื่อประโยชน์แห่งมวลมนุษยชาติ โดยเน้นทรัพยากรสัตว์ป่าหรือพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์หรือถูกการคุกคาม ทำให้ปริมาณร่อยหรอจนใกล้ที่จะสูญพันธุ์ วิธีการอนุรักษ์กระทำโดยการสร้างเครือข่ายทั่วโลกในการควบคุมการค้าระหว่างประเทศทั้งสัตว์ป่า พืชป่าและผลิตภัณฑ์ แต่อนุสัญญาไซเตสไม่ควบคุมการค้าภายในประเทศสำหรับชนิดพันธุ์ท้องถิ่น (native species)

4. อนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่มีการอพยพย้ายถิ่น (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals - Bonn Convention)

อนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่มีการอพยพย้ายถิ่น หรือที่เรียกกันว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

The Bonn Convention หรือ CMS มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทั้งชนิดพันธุ์บนบก ชนิดพันธุ์ในทะเล ชนิดพันธุ์ของนกที่มีการอพยพย้ายถิ่น ซึ่งการอนุรักษ์ดังกล่าว จะรวมทั้งการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ครอบคลุมไปทั่วโลก เนื่องจากการอพยพย้ายถิ่น ของนกบางชนิดอาจจะอพยพจากทวีปหนึ่งไปอีกทวีปหนึ่ง อนุสัญญาฉบับนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2526

ภาคีของอนุสัญญาฉบับนี้ จะเริ่มดำเนินการในการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ที่มีการอพยพย้ายถิ่น และการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ดังกล่าว โดยการจัดการคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อชนิดพันธุ์อพยพย้ายถิ่นที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ที่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีที่ 1 (appendix I) และโดยการจัดการและการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์อพยพย้ายถิ่นที่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีที่ 2 (appendix II) ของอนุสัญญานี้ โดยมีข้อตกลงเฉพาะเรื่อง และโดยการดำเนินการให้ความร่วมมือในเรื่องการศึกษาวิจัย

สถานการณ์ของประเทศไทยต่ออนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

ในส่วนของกรรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพนั้น มีอยู่หลายประการที่แสดงให้เห็นว่า ตลอดเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยไม่เคยนิ่งดูดายหรือไม่ใส่ใจในอนุสัญญาฯ เลย แต่กลับมีการเตรียมความพร้อมและศึกษาไตร่ตรองอนุสัญญาฯ มาโดยตลอด เพื่อการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ อันจะเห็นได้จากการศึกษาผลกระทบของอนุสัญญาฯ ต่อประเทศไทยในหลายๆ ด้านโดยผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับอนุสัญญาฯ หลายท่าน ยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

- การศึกษาผลกระทบของอนุสัญญาฯ ต่อประเทศไทย

ภัทรดาลิน เย็นมันคง (2542) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยที่เกี่ยวกับผลกระทบของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพต่อประเทศไทย ในการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ ไว้ดังนี้

1. ผลกระทบต่อนโยบายของรัฐบาล

เนื้อหาของอนุสัญญาได้กำหนดแนวทางการดำเนินการอย่างกว้างๆ โดยมีได้เป็นข้อบังคับใดๆ ในการดำเนินการอนุสัญญาฯ หลังจากลงนามรับรองอนุสัญญาฯ แล้ว แต่ละประเทศจึงมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระว่าจะให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ หรือไม่ก็ได้ ประกอบกับไม่มีเงื่อนไขเวลา (time frame) มาบังคับ นอกจากนี้ อนุสัญญาฯ ยืนยันว่าประเทศต่างๆ มีอำนาจอธิปไตยที่จะใช้ทรัพยากรในประเทศของตนตามนโยบายสิ่งแวดล้อมของตน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ จึงเป็นผลประโยชน์โดยตรงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพของไทย ทำให้ประเทศไทยมีพันธะกรณีที่จะวางนโยบาย กลยุทธ์และมาตรการระดับชาติในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน จากการเข้าร่วมพันธะกรณีทำให้รัฐบาลมีความรับผิดชอบในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและทำให้มีการเปิดรับเอาแนวความคิดในเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การยอมรับในการพึ่งพาอาศัยของคนท้องถิ่นที่มีต่อทรัพยากรชีวภาพ การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นทางการยอมรับบทบาทสตรี ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน การที่รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้ประชาชนเกิดขวัญและกำลังใจในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

2. ผลกระทบต่อกฎหมายภายใน

หากประเทศไทยเข้าร่วมภาคีในอนุสัญญาฯ ประเทศไทยมีพันธะกรณีที่จะต้องอนุวัติการตามอนุสัญญาฯ คือการที่ประเทศไทยจะต้องดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับหลักการในอนุสัญญาฯ ฉะนั้น ประเทศไทยจึงต้องเตรียมพร้อมในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัยและเหมาะสมต่อสังคมปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองอนุรักษ์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างไรก็ตาม แม้ในปัจจุบันประเทศไทยจะมีกฎหมายซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพอยู่แล้ว แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายฉบับใดเลยที่ครอบคลุมความหลากหลายทางชีวภาพได้อย่างสมบูรณ์ กฎหมายไทยที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ พรบ. ป่าไม้ พ.ศ. 2498, พรบ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504, พรบ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535, พรบ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพรบ. สงวนป่า พ.ศ. 2535 เป็นต้น

นอกจากนี้ในอนุสัญญาฯ มาตรา 3 ได้ระบุกำหนดความรับผิดชอบของรัฐ (State Responsibility) ที่จะต้องรับประกันว่ากิจกรรมที่กระทำหรือดำเนินการภายในเขตอำนาจ (Jurisdiction) หรือภายในความควบคุม (Control) ของรัฐ จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมของรัฐอื่นหรือของพื้นที่ที่อยู่นอกเหนือเขตแดนของรัฐ (Areas beyond the limits of national jurisdiction) เช่น บริเวณไหล่ทวีป ทะเลหลวง ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องเตรียมการบัญญัติกฎหมายภายในให้ครอบคลุมกิจการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบต่อการกระทำที่เกิดขึ้นในรัฐหรือความควบคุมของรัฐมิให้เกิดอันตรายต่อพื้นที่นอกเหนือเขตแดนของรัฐนี้เป็นมิติใหม่ของหลักการในกฎหมายระหว่างประเทศที่ต้องสร้างความรับผิดชอบร่วมกันของประชาคมโลกให้ครอบคลุมพื้นที่นอกเขตแดนของรัฐ กฎหมายที่อาจจะต้องแก้ไขคือ พรบ. เติบเร็วในน่านน้ำไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และข้อมูลอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พ.ศ. 2456 นอกจากนี้ ประเทศไทยยังอาจต้องเพิ่มความชัดเจนของกฎหมายเพื่อสอดคล้องกับหลักการใหม่ๆ เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environment Impact Assessment – EIA) เข้าไปในกฎหมายสิ่งแวดล้อมของไทยมากขึ้นด้วย

3. ผลกระทบต่อการเมืองระหว่างประเทศ

การที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ เป็นการแสดงเจตนาารมณ์ทางการเมืองร่วมกับนานาประเทศในการยอมรับข้อผูกพันร่วมกันที่จะดำเนินการทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศเพื่อให้บรรลุการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยการดำเนินนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา และในการที่ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับนำในภูมิภาคอาเซียน และกำลังมีบทบาทเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของอินโดจีน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาภาพพจน์และศักดิ์ศรีของประเทศ และต้องเป็นผู้นำในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการให้ความร่วมมือกับนานาชาติในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งหมายถึงรวมถึงทรัพยากรชีวภาพด้วย

นอกจากนี้ ในขณะที่ระบบการค้าทั่วโลกเป็นระบบเสรีที่เชื่อมต่อกันทั่วโลกและประเทศต่างๆ ได้ให้ความสำคัญต่อการเชื่อมโยงของสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างหนัก เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตสินค้าควบคู่กับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทำให้มีการนำมาตรกรทางด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้ ดังนั้น การที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาฯ จึงช่วยสร้างความมั่นใจแก่ประเทศคู่ค้าว่าประเทศไทยได้ดำเนินการแล้วอย่างรอบคอบในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากร และการทำอนุสัญญาฯ ยังเป็นการส่งเสริมการค้าของประเทศไทยด้วย

นอกจากนั้น การที่ไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาฯ ทำให้ประเทศไทยมีสิทธิ์ออกเสียงลงมติและเสนอหลักการ นโยบายที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศ อีกทั้งในการเจรจาแบบพหุภาคีนั้น ถือว่าเป็นผลดีแก่ประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากในเวทีนี้ ถือคะแนนเสียงแบบหนึ่งประเทศหนึ่งเสียง ดังนั้น เสียงของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาซึ่งมีจำนวนเสียงมากกว่าจะสามารถแสดงความคิดเห็นและกำหนดนโยบายให้เกิดประโยชน์ได้มากกว่าการเจรจาแบบทวิภาคี ซึ่งประเทศกำลังพัฒนามีฐานะค่อนข้างเสียเปรียบเพราะขาดอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี

4. ผลกระทบต่อการเงินและงบประมาณ

อนุสัญญาฯ เอื้ออำนวยให้มีช่องทางที่จะแสวงหาทุนในการวิจัยและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐและมหาวิทยาลัยต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานเอกชนที่สามารถพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรและหน่วยงาน โดยประเทศไทยจะได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนของอนุสัญญาฯ ตามมาตรา 20 และ 21 ซึ่งปัจจุบันมีกองทุนสิ่งแวดล้อมโลกเป็นผู้มีหน้าที่ในการดูแลด้านการเงิน

5. ผลกระทบทางเทคโนโลยี

อนุสัญญาฯ ได้ระบุเรื่องเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ใช้ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพจากภาคีประเทศพัฒนา สู่ภาคีประเทศกำลังพัฒนาไว้ ฉะนั้น การเป็นภาคีอนุสัญญาฯ จึงเป็นช่องทางที่จะได้เจรจาต่อรองและประสานงานกับนานาชาติ เพื่อรับเทคโนโลยีชีวภาพมาสู่ประเทศไทย จะมีผลต่อความก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และเภสัชกรรมของประเทศ อันเป็นผลทำให้ประเทศไทยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยยังต้องการเทคโนโลยีที่ใช้ในการนี้เป็นอย่างมาก

6. ผลกระทบต่อโครงการพัฒนา

ประเทศไทยต้องเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้นในการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ ทั้งในประเทศและนอกประเทศ ซึ่งอาจมีผลกระทบเสียหายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เพราะหากมีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการสูญเสียทางสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรชีวภาพอย่างร้ายแรงแล้วอาจถูกองค์กรพัฒนาเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ หรือ ประเทศใกล้เคียงที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบนั้น ตำหนิในการประชุมสมัชชาภาคีได้หรือดำเนินการฟ้องร้องได้ อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาฯ ไม่มีบทลงโทษ ประเทศไทยสามารถถอนตัวจากการเป็นภาคีได้ เมื่อต้องการ

นอกจากนี้ องค์กรเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน ยังสามารถหยิบยกเอาประเด็นพันธกรณีของประเทศไทยที่มีต่ออนุสัญญาฯ มาเป็นข้ออ้างเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการตามพันธกรณีได้ หากเห็นว่ารัฐบาลไม่เอาใจใส่ต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพตามอนุสัญญาฯ

นันทพล กาญจนวัฒน์ (2542) ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงผลกระทบที่มีต่อประเทศไทยในกรณีที่เราเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ ไว้ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

1.1 การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน ซึ่งแยกไว้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งจะต้องจัดหาทรัพยากรการเงินเพื่อช่วยเหลือแก่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งมี 4 แหล่งเงินคือ

1.1.1 กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก

1.1.2 ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฯ โดยถือเอาเกณฑ์การบริจาคโดยใช้ฐานรายได้จากผลผลิตของประเทศเบื้องต้นกับการชำระเงินเข้าสู่องค์กรสหประชาชาติ

1.1.3 จากการบริจาคโดยสมัครใจ ของประเทศภาคีสมาชิกและไม่ใช่ภาคีสมาชิก

1.1.4 จากโครงการสนับสนุนของแหล่งเงินทุนอื่นๆ เช่น ธนาคารโลก, UNEP, Asia Development Bank (ADB) และ NGOs ระหว่างประเทศ เป็นต้น

สำหรับประเทศกำลังพัฒนานั้น เนื่องจากอยู่ในภาวะความยากจน ดังนั้น อนุสัญญาฯ จึงให้โอกาสแก่ประเทศเหล่านี้ที่จะได้รับการสนับสนุนทางการเงินต่างๆ ดังกล่าวนั้น

1.2 ผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม เนื่องจากอนุสัญญาฯ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมที่จะอนุญาตให้ภาคีอื่นๆ ได้เข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งผลประโยชน์จากการใช้นั้นอย่างเป็นธรรมจากผู้เข้าใช้ประโยชน์ให้แก่ประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรม อันเป็นค่าตอบแทนที่พึงจะได้ เพราะฉะนั้น ไทยจึงต้องมีความรู้เรื่องที่ต้องการทำสัญญาการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรที่จะไม่ทำให้ไทยต้องเสียเปรียบ

2. ผลกระทบทางวัฒนธรรม

สิ่งหนึ่งที่เกิดจากการตื่นตัวมากในประเทศไทยตอนนี้ ก็คือ การเห็นประโยชน์ของคุณค่าทรัพยากรพันธุกรรมพืชของประเทศ โดยเฉพาะพืชสมุนไพรนั้น พันธุ์สมุนไพรของไทยจำนวนมากพันธุ์ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์และเวชสำอางค์ โดยชาวต่างชาตินำเอาออกไปจากไทย ทำให้คนไทยตื่นตัวที่จะอนุรักษ์คุ้มครอง ผลกระทบทางวัฒนธรรมดังกล่าวก็มีบัญญัติไว้ในอนุสัญญาฯ ในมาตราที่ 8 (ข)

นับตั้งแต่คณะผู้แทนไทยได้ลงนามรับรองอนุสัญญาฯ เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาจนกระทั่งเมื่อเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ประเทศไทยก็ได้ดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ และในที่สุดเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 ประเทศไทยก็ได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาฯ โดยสมบูรณ์ ซึ่งภายหลังจากการลงนามอนุสัญญาฯ ประเทศไทยก็ได้มีการตื่นตัวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรมากขึ้น โดยรัฐบาลได้แต่งตั้งให้กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งแวดล้อมและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักในการเตรียมแผนการดำเนินการ และกลยุทธ์การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศเพื่อปฏิบัติตามความมุ่งหมายหลักของอนุสัญญาฯ โดยหน่วยงานสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง คือ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) นั่นเอง

ในปัจจุบัน แม้ว่าประเทศไทยเพิ่งจะให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ไม่นานนัก แต่เราได้มีการปฏิบัติการเพื่อความสอดคล้องกับข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ มาเป็นเวลานานแล้ว ไม่ว่าจะเป็น การศึกษาผลกระทบของอนุสัญญาฯ ต่อประเทศดังกล่าว การออกกฎหมายต่างๆ เพื่อรองรับ ข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน อันจะเห็นได้ชัดเจนจากการวางมาตรการ นโยบาย และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2546 - 2550 ที่เน้นให้ความสำคัญลำดับแรกแก่การเสริมสร้างสมรรถนะของหน่วยงานและบุคลากรในการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ ในแผนฯ ฉบับนี้ กำหนดวิสัยทัศน์ว่า เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในผู้นำของโลกในการอนุรักษ์ การวิจัย และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเขตร้อนภายใน 20 ปี แผนฯ ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดการสูญเสีย ความหลากหลายทางชีวภาพต่อประเทศไทย โดยให้ความเชื่อมั่นว่าประเทศไทยสามารถคุ้มครอง และรักษาความหลากหลายทางชีวภาพได้อย่างยั่งยืน การดำเนินงานเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยนี้ เป็นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจากที่ดำเนินการมาโดยตลอด ดังเช่น ในนโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์ พ.ศ. 2541-2545 ที่ได้เน้นการปฏิบัติงานในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ เพื่อสามารถทราบปัญหา และเสริมสร้างความแข็งแกร่งแก่ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ เป็นต้น

- ความพร้อมของกฎหมายประเทศไทยต่ออนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า การที่ประเทศไทยต้องชะลอการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เหตุผลหลักประการหนึ่ง คือ ความไม่พร้อมของกฎหมายภายในประเทศ ทั้งในระดับหลักการและองค์กรเจ้าหน้าที่ เช่น การที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องสร้างเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยแก่ภาคีอื่นในการเข้าถึงพันธุกรรม โดยประเทศไทยสามารถใช้กฎหมายในประเทศควบคุมการเข้าถึงทรัพยากรดังกล่าวได้ แต่เมื่อมาพิจารณากฎหมายดังกล่าวที่ว่าแม้ในปัจจุบัน กลับยังพบว่ามีความบกพร่องหลายประการที่ทำให้ประเทศดำเนินการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรไม่ประสบผลเท่าที่ควร

ยกตัวอย่างกรณีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม จะเห็นว่ากฎหมายของไทยยังมีความบกพร่อง ดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประการแรก กฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้อยู่ยังไม่พร้อม เพราะไม่สามารถทำให้ประเทศไทยในฐานะเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมบังคับใช้อำนาจอธิปไตย ในการควบคุมการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเหตุผลดังนี้ คือ

1. กฎหมายไทยที่มีอยู่นั้นยังมีข้อจำกัด คือ กฎหมายที่คุ้มครองทรัพยากรชีวภาพตาม อาณาเขตก็จะคุ้มครองเฉพาะทรัพยากรชีวภาพที่อยู่ในอาณาเขตเท่านั้น ทรัพยากรใดที่อยู่นอก อาณาเขตที่กฎหมายกำหนดก็จะไม่ได้รับการคุ้มครอง ส่วนกฎหมายที่คุ้มครองทรัพยากรชีวภาพ ตามประเภทและชนิดที่กฎหมายกำหนดนั้นก็คุ้มครองเฉพาะทรัพยากรชีวภาพประเภทที่ กฎหมายกำหนดเท่านั้น เป็นต้น

2. กฎหมายของประเทศไทยที่มีผลบังคับใช้อยู่ ไม่ได้มีจุดประสงค์ในการคุ้มครอง และควบคุมการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพตามอนุสัญญาฯ โดยตรง แต่เป็นกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อ จุดประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพและสิ่งแวดล้อมเป็นลำดับๆ นอกจากนี้กฎหมายแต่ละ ฉบับก็มีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันออกไปทำให้กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพยากรชีวภาพ นั้น ไม่เกื้อหนุนหรือเกี่ยวข้องกัน ทำให้กฎหมายเหล่านั้นขาดความเป็นเอกภาพ

ประการที่สองคือ ในประเด็นการบังคับใช้สิทธิอธิปไตยในฐานะรัฐเจ้าของทรัพยากร พันธุกรรมตามอนุสัญญาฯ นั้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยที่มีผลบังคับใช้อยู่ไม่สามารถที่จะทำให้ ประเทศไทยบังคับตามสิทธิอธิปไตยได้อย่างครบถ้วนตามอนุสัญญาฯ ซึ่งสิทธิดังกล่าวได้แก่

1. สิทธิในการกำหนดให้การตกลงอยู่ภายใต้การกำหนดร่วมกัน
2. สิทธิในการให้ความเห็นชอบล่วงหน้าก่อนการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม
3. สิทธิในการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์ จากการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม ซึ่งมีอยู่ 5

ประการคือ

3.1 สิทธิในการได้รับการจัดให้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการดำเนินการและการวิจัย วิทยาศาสตร์ที่ใช้ทรัพยากรพันธุกรรมซึ่งประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมจัดให้และหากเป็นไปได้ก็มีสิทธิที่จะกำหนดให้มีการดำเนินการวิจัยในภาคนั้น

3.2 สิทธิในการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเท่าเทียม ซึ่ง ผลประโยชน์ที่เกิดจากการนำทรัพยากรพันธุกรรมไปใช้ในทางการค้าและทางอื่นๆ

3.3 สิทธิในการได้รับการถ่ายทอดทางเทคโนโลยีชีวภาพ ภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทาง บัญญา

3.4 สิทธิในการได้รับการจัดให้มีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ในขบวนการวิจัยของ ประเทศผู้เข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 สิทธิในการได้รับการจัดให้เป็นประเภทภาคี ที่สามารถเข้าถึงในลำดับแรกซึ่งผล และผลประโยชน์จากเทคโนโลยีชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรม

จากสิทธิอธิปไตยข้างต้น กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถทำให้ประเทศไทยสามารถที่จะบังคับ ตามสิทธิอธิปไตยได้อย่างครบถ้วนตามอนุสัญญาฯ

- กฎหมายที่เื้อ้อำนวยต่อการดำเนินงานตามพันธกรณีอนุสัญญาว่าด้วยความ หลากหลายทางชีวภาพ

กฎหมายหลักของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ (อนุสัญญาว่า ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (4) , มปป) อาทิเช่นพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และ พ.ศ. 2535 ตลอดจนพระราชบัญญัติพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งพบว่าเนื้อหาได้ครอบคลุมและเื้อ้อำนวยต่อการดำเนินงาน อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพแล้ว

นอกจากนี้ การดำเนินงานเกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของรัฐบาล ที่ได้ปฏิบัติแล้ว ทั้งทางด้านมติรัฐมนตรี นโยบายและแผนระดับชาติ อาทิ มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง แผนแม่บทการจัดการปะการังของประเทศไทย วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2535, มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การยกเลิกการให้สัมปทานทำป่าไม้ในเขตป่าไม้ชายเลน วันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549, นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540 – 2559 เป็นต้น

จากกฎหมาย แผน นโยบาย ข้อกำหนดต่างๆ ที่ได้ยกมาเป็นตัวอย่างทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ ว่า ประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมด้านกฎหมายของประเทศให้สอดคล้องกับข้อกำหนด ของอนุสัญญาฯ เพื่อการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ มาโดยตลอด จนในที่สุด ระยะเวลา 12 ปีของการดำเนินการ ส่งผลให้ไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ โดยสมบูรณ์ ประเทศไทย ในฐานะภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ ปัจจุบัน นับว่ามีความพร้อมด้านต่างๆ มากกว่าในอดีตอย่างมาก ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีความพร้อมทุกประการแต่ขณะนี้ก็นับว่าสามารถรับมือกับปัญหาต่างๆ ที่ อาจเกิดขึ้นได้แล้ว แต่อย่างไรก็ดี แม้จะเห็นว่าเราสามารถรับมือกับปัญหาต่างๆ ได้ รัฐบาล นักวิชาการ ประชาชนของประเทศก็ไม่ควรนิ่งนอนใจและไม่ละเลยที่จะให้ความร่วมมือในการ อนุรักษ์ มีจิตสำนึกหวงแหนทรัพยากรร่วมกัน เพราะไม่ว่ากฎเกณฑ์ กฎหมาย นโยบาย ฯลฯ การ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อนุรักษ์ทรัพยากรจะมีความพร้อมเพียงใด หากขาดสำนึกการอนุรักษ์ร่วมกันของคนในประเทศแล้ว ก็ยากที่จะสามารถรักษาทรัพยากรทั้งหมดไว้ได้เป็นแน่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

ภัทรดาลิน เย็นมั่นคง (2542) ได้ศึกษาในเรื่องแนวทางการอนุรักษ์กฎหมายไทยตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพโดยศึกษากรณีชนิดพันธุ์ต่างถิ่น วัตถุประสงค์ในการวิจัยเรื่องนี้ก็คือ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการอนุรักษ์กฎหมายไทยในการป้องกันการนำเข้าของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น การควบคุม หรือจำกัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นซึ่งคุกคามระบบนิเวศ ถิ่นที่อยู่อาศัยหรือชนิดพันธุ์อื่นตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายไทยในปัจจุบันไม่สามารถป้องกันการนำเข้า ควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นซึ่งคุกคามต่อระบบนิเวศ ถิ่นที่อยู่อาศัยหรือชนิดพันธุ์อื่นอย่างเพียงพอ โดยกฎหมายไม่มีการประเมินความเสี่ยงของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามา รวมถึงไม่มีบทบัญญัติในเรื่องความรับผิดชอบของผู้นำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่นส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเพียงพอ

การวิจัยเรื่องนี้จึงได้เสนอให้มีการอนุรักษ์ในเรื่องชนิดพันธุ์ต่างถิ่นซึ่งสามารถทำได้สองกรณี โดยกรณีในประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญา ประเทศไทยสามารถเลือกที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีเฉพาะเท่าที่เหมาะสมกับประเทศไทยซึ่งได้แก่ การประเมินความเสี่ยงของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นและความรับผิดชอบของผู้นำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ส่วนในกรณีที่ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญา ประเทศไทยต้องอนุรักษ์ตามพันธกรณีโดยต้องมีการประเมินความเสี่ยงในการพิจารณาการอนุญาตนำเข้าและกำหนดเรื่องความรับผิดชอบของผู้นำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่นโดยใช้หลักผู้นำเข้าเป็นผู้จ่าย นอกจากนี้ ต้องมีการส่งเสริมให้มีการจำแนกวินิจฉัยและติดตามตรวจสอบ การวิจัยและฝึกอบรม การให้ความรู้และความตระหนักแก่สาธารณชน การส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการและวิทยาศาสตร์และการจัดการทางการเงิน เพื่อที่ประเทศไทยจะสามารถป้องกันอันตรายจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นันทพล กาญจนวัฒน์ (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวความคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศโดยศึกษากรณีตัวอย่างอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายในการทำการวิจัยในครั้งนี้เพื่อเป็นการตอบสนองมติฐานที่ว่าพัฒนาอย่างไม่ยั่งยืนในอดีตนำมาซึ่งปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นที่มาของการนำเอาแนวความคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาใช้

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าแนวความคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีปรากฏอยู่ในข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น The Stocholm,1972 และ The Rio Declaration,1992 และในกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ เช่น The Convention on Biological Diversity,1992 โดยวิทยานิพนธ์นี้ได้จำแนกองค์ประกอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืนออกเป็น 3 มิติ คือ มิติสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ความร่วมมือระหว่างประเทศ การให้คำแนะนำทางสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง หลักการป้องกันล่วงหน้า ความเสมอภาคจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิของรัฐจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การแจ้งเหตุฉุกเฉินที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มิติ เศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วย หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย และมติจริยธรรมประกอบด้วย สิทธิในสิ่งแวดล้อม ความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมสำหรับคนรุ่นอนาคต การบริหารจัดการความยากจน พันธกรณีร่วมและพันธกรณีที่แตกต่างกัน การไม่เลือกปฏิบัติทางสิ่งแวดล้อม และการระงับข้อพิพาทอย่างสันติ องค์ประกอบการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น จะเป็นแนวทางในการวิเคราะห์สนธิสัญญาหรือ อนุสัญญาที่เกี่ยวข้องด้วยสิ่งแวดล้อม รวมถึงเป็นการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศให้สอดคล้องเจตนารมณ์ของการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ สำหรับในระดับประเทศแล้ว องค์ประกอบนี้จะเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย การวางแผนปฏิบัติงาน การปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

ชวลิต สุธะระกุล (2542) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อวัตถุประสงค์ในการเสนอแนะแนวทาง เตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2535

จากผลการวิจัย สามารถสรุปได้ว่า ประเทศอื่นๆ ที่เป็นภาคีสมาชิกมีสิทธิ์เข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมตามอนุสัญญาฯ แต่การเข้าถึงฯ ดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรม นอกจากนี้ ประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมยังมีสิทธิ์ในการกำหนดการเข้าถึงฯ อยู่ภายใต้การตกลงร่วมกัน สิทธิในการให้ความเห็นชอบซึ่งได้แจ้งล่วงหน้าก่อนการเข้าถึงฯ และสิทธิในการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า ผู้ที่เข้าถึงฯ ไม่ได้มีเพียงแต่รัฐเท่านั้น แต่ยังมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกชนซึ่งไม่มีฐานะเป็นบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศและไม่อยู่ภายใต้การบังคับของ
อนุสัญญาฯ ด้วย ดังนั้น จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อการใช้สิทธิของประเทศเจ้าของทรัพยากร
พันธุกรรมในการควบคุมการเข้าถึงฯ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า กฎหมายและองค์กรของประเทศ
ไทยยังไม่มีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีในการเข้าถึงฯ ตามอนุสัญญาฯ ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรทำการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและองค์กรที่ควบคุมการ
เข้าถึงฯ และกำหนดให้มีการทำข้อตกลงการเข้าถึงฯ โดยคำนึงถึงฐานะตามกฎหมายของผู้เข้าถึง
เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติตามพันธกรณีการเข้าถึงฯ ตามอนุสัญญาฯ นั้นเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นกรณีศึกษา คือ หน่วยงานที่มีโครงการ แผนงาน หรือ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการทำอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพไว้ 9 หน่วยงาน อัน ได้แก่

1. สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
2. ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
3. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง
4. โครงการยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
5. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6. องค์การความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย
7. มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย
8. ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ
9. กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรประมงน้ำจืด

เครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การใช้แบบสัมภาษณ์ โดยแบบ สัมภาษณ์จะประกอบด้วยเนื้อหาการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการให้สัตยาบันในอนุสัญญาฯ แนวทางในการแก้ไขปัญหา และผลของการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ที่เป็นตัวแทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย

2. ข้อมูลทุติยภูมิ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารสิ่งพิมพ์ บทความทางวิชาการ หนังสือ เว็บไซต์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลทั้งหมดที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้มาจัดเรียงเรียงแยกแยะ และเชื่อมโยง ทำการวิเคราะห์ด้วยความเข้าใจถึงสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาที่เกิดขึ้น แนวทางในการแก้ไขปัญหา จากนั้นนำผลเชิงวิเคราะห์ที่ได้มาทำการอธิบายเชิงพรรณนา โดยต้องพิจารณาเงื่อนไขในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงพรรณนาร่วมด้วย

ระยะเวลาที่ใช้ในการทำการวิจัย

ในการศึกษาและการทำการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการศึกษา รวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล รวมระยะเวลาประมาณ 6 เดือน โดยจะเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2547 จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2548

แผนการดำเนินงาน

การดำเนินงานในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำโครงร่างปัญหาพิเศษ ในเดือนกรกฎาคม – เดือนกันยายน โดยจะกำหนดชื่อเรื่อง ความสำคัญของปัญหา ตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดวิธีที่ใช้ในการทำวิจัย และออกแบบสัมภาษณ์ ติดต่อหน่วยงานที่กำหนดเพื่อขอสัมภาษณ์ในเดือนตุลาคม ทำการสัมภาษณ์หน่วยงานต่างๆ ในเดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม จากนั้นทำการรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์มาทำการเรียบเรียง วิเคราะห์ แปรผลข้อมูล และจัดทำรูปเล่มในเดือนมกราคม – เดือนมีนาคม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แผนการดำเนินงาน

การดำเนินงาน / ระยะเวลา	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
จัดทำโครงร่างปัญหาพิเศษ	----	----	----						
ติดต่อหน่วยงานเพื่อขอสัมภาษณ์				----					
สัมภาษณ์ตัวแทนของหน่วยงาน					----	----			
วิเคราะห์ แปรผลข้อมูล						----	----		
สอบปัญหาพิเศษและจัดทำรูปเล่ม									----

งบประมาณที่ใช้ในการศึกษา

งบประมาณที่ใช้ในการศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ คาดว่า มีดังนี้

1. ค่ายานพาหนะการเดินทางไปสัมภาษณ์ 900 บาท
2. ค่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 300 บาท
3. ค่าใช้จ่ายในการทำรูปเล่มเอกสาร 1,000 บาท
4. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ประมาณ) 1,000 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้มาจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องและมีความรู้ในเรื่อง อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และมีการเพิ่มเติมรายละเอียดบางส่วนจาก เอกสารของหน่วยงานนั้นๆ และการค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและแหล่งข้อมูลอื่นๆ เพื่อความ สมบูรณ์ของการวิจัย ในการสัมภาษณ์นั้นเป็นการเก็บข้อมูลจาก 9 หน่วยงาน คือ สำนักวิจัยและ พัฒนาประมงทะเล กรมประมง, สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรประมง กรมประมง, ฝ่ายความ หลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและ เทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, ฝ่ายฐานข้อมูลทรัพยากร สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ, ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ, องค์การความหลากหลายทาง ชีวภาพและภูมิปัญญาไทย คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย โดยในการวิเคราะห์ จะได้กล่าวถึงข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความ หลากหลายทางชีวภาพ และความคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงานที่ให้สัมภาษณ์

1.1 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.)

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นายเดชา ดวงนามล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์โครงการวิจัย ฝ่ายความ หลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประวัติและข้อมูลทั่วไปของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เครือข่ายข้อมูลความหลากหลายทาง ชีวภาพ, มปป)

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 โดยเป็นหน่วยงานหลักของรัฐบาลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้าน ต่างๆ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ซึ่งภายในกระทรวงฯ ได้มีการ จัดตั้งหน่วยงานย่อยเพื่อการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมขึ้น 3 หน่วยงาน คือ สำนักงานนโยบาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) , กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) , และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สส.)

โดยในส่วนของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) นั้น มีภารกิจหลักเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยจะเสนอแนะแผนการอนุรักษ์และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการจัดการทรัพยากรเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนติดตามตรวจสอบมาตรการเฝ้าระวัง ผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของประเทศ และสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) มีส่วนสำคัญในการผลักดันนโยบายและมาตรการที่กำหนดไว้ให้มีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำหน้าที่ตอบสนองนโยบายของภาครัฐบาลในเรื่องการกระจายอำนาจ การบริหาร และจัดการงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมไปสู่ท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งภายในสำนักงานฯ ยังแบ่งการทำงานออกเป็นกองต่างๆ อย่างมีระบบ อันได้แก่ สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม , กองสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ , กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม , สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม , ระบบเครือข่ายเฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม , กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม , หน่วยงานสนับสนุนของ สผ. , พื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย และ ฝ่ายความหลากหลายทางชีวภาพ

ในส่วนของฝ่ายความหลากหลายทางชีวภาพนั้น มีหน้าที่ที่รับผิดชอบ คือ จะเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติการด้านวิชาการ เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในประเทศในการจัดทำนโยบาย แผนการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน มีการปฏิบัติงานตามแผนดังกล่าวตลอดจนดำเนินการตามพันธกรณีของความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชีวภาพ โดยรับผิดชอบงานขึ้นตรงต่อเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สถานที่ที่สามารถติดต่อได้ : กลุ่มงานทรัพยากรชีวภาพ กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เลขที่ 60 / 1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6 เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10400

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นางสาวชาลินี คงสวัสดิ์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน โปรแกรมความหลากหลายทางชีวภาพ สังกัดศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

ประวัติและข้อมูลทั่วไปของศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ศช.) (ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, 2547)

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ศช.) หรือ ไบโอบีโอสได้รับการจัดตั้งครั้งแรกตามมติคณะรัฐมนตรี ภายใต้ระบบราชการในสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน เมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2526 โดยมีวัตถุประสงค์ในขณะนั้นเพื่อให้เป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนด้านทุนวิจัย โดยเฉพาะในสาขาเทคโนโลยีชีวภาพแก่หน่วยงานต่างๆ ในภาครัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัย ซึ่งจะเน้นการพัฒนาในด้านอุตสาหกรรมและกิ่งอุตสาหกรรม ด้านเกษตรกรรม ด้านสาธารณสุข ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม และด้านความสามารถพื้นฐานทางพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2534 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มีการจัดตั้งองค์กรใหม่ เรียกว่า สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) โดยรวมหน่วยงานของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ไบโอบีโอส) ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ (อสมท) และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) ซึ่งภายในองค์กรนี้ได้เปลี่ยนแปลงระเบียบวิธีการบริหารงานจากระบบงานราชการ เป็นระบบงานที่มีความเป็นอิสระในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ นโยบายในการดำเนินงาน กำหนดโดยคณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (คทช.)

สถานที่ที่สามารถติดต่อได้ : ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เลขที่ 113 อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12120 โทรศัพท์ : 02-564-6700 ต่อ 3318 โทรสาร : 02-564-6703

1.3 สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นายรังสิมันต์ บัวทอง ผู้รับผิดชอบงานในส่วนของสำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประวัติและข้อมูลทั่วไปของกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง, 2547)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดตั้งเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2505 โดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 216 ที่ให้ยุบกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ แล้วโอนกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมชลประทาน และกรมพัฒนาที่ดิน มาอยู่ในสังกัดกระทรวงเกษตร และได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “กระทรวงเกษตรและสหกรณ์” ที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน

ในเวลาต่อมา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก็ได้มีการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศมาโดยตลอด จนในที่สุด ตามประกาศกระทรวงแบ่งส่วนราชการ เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเกษตรที่ครอบคลุมกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยกระทรวงฯ ประกอบด้วยส่วนราชการ 14 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง กรมชลประทาน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมพัฒนาที่ดินเพื่อการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร สำนักงานมาตรฐานสินค้าการเกษตรและอาหารแห่งชาติ และกรมประมง

พร้อมกันนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยังรับผิดชอบวิสาหกิจอีก 7 แห่ง ได้แก่ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ องค์การสวนยาง สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง องค์การสะพานปลา องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร องค์การส่งเสริมกิจกรรมโคนมในประเทศไทย และบริษัทไม้อัดไทยอีกด้วย

ในส่วนของกรมประมง เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีการปรับปรุงครั้งล่าสุดโดยอาศัยตราพระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการกรมประมงขึ้นมาใหม่ เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 อันเป็นผลให้กรมประมงต้องมีอำนาจหน้าที่ที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ได้มีพันธกิจเกี่ยวกับ การบริหารจัดการทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อม โดยคงความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ทำการวิจัยด้านการประมง ส่งเสริมความสามารถด้านการส่งออกสินค้าสัตว์น้ำเพื่อการแข่งขันและฟื้นฟูทรัพยากรประมง นอกจากนี้ยังสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารองค์กรและพัฒนาบุคลากรของกรมประมงควบคู่กันด้วย

สถานที่ที่สามารถติดต่อได้ : สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ บริเวณติดกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 โครงการยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ ผู้อำนวยการโครงการยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

ประวัติและข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2547)

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นหน่วยงานของรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นตามความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ได้ชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เพราะรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นผลที่เกิดจากการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน และประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดและร่วมร่างรัฐธรรมนูญ โดยในมาตรา 199 และ 200 กำหนดให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นเพื่อเป็นกลไกในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกหลักในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และสานต่อเจตนารมณ์ของประชาชนที่สะท้อนอยู่ในรัฐธรรมนูญให้เกิดผลเป็นจริง

แนวทางการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ยึดหลักการทำงานร่วมกับภาคทุกส่วนของสังคมโดยเชิญผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในงานด้านสิทธิมนุษยชนต่างๆ เป็นอนุกรรมการ มีอนุกรรมการประสาน 4 ชุด คือ ด้านฐานทรัพยากร ด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม ด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และ ด้านสังคม แต่ละชุดประกอบด้วยคณะอนุกรรมการชุดต่างๆ ร่วมกันดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สถานที่ที่สามารถติดต่อได้ : โครงการยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขที่ 422 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10330 โทรศัพท์ : 02-215-2884, โทรสาร : 02-215-2884

1.5 คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ดร.อุทิศ กุญอินทร์ คณบดีคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติและข้อมูลทั่วไปของคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (คณะวนศาสตร์ วนศาสตร์, มปป)

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้วิวัฒนาการมาจาก “โรงเรียนป่าไม้” ของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรราธิการ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในปัจจุบัน) ได้ทำการเปิดสอนครั้งแรกที่จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2479 โดยในระยะแรก ได้ใช้หลักสูตรการศึกษา 2 ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีนักศึกษาในปีแรกรวม 25 คน โดยเป็นข้าราชการกรมป่าไม้ที่ผ่านการสอบคัดเลือก 17 คน และบุคคลภายนอกที่สำเร็จการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 และผ่านการคัดเลือกเข้ามาอีก 8 คน ผู้ที่เรียนจบตลอดหลักสูตรจะได้ประกาศนียบัตรกรมป่าไม้

ปัจจุบัน คณะวนศาสตร์ประกอบด้วยภาควิชาต่างๆ 6 ภาควิชา คือ ภาควิชาการจัดการป่าไม้ ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ ภาควิชาวนวัฒนวิทยา ภาควิชาวิศวกรรมป่าไม้ และ ภาควิชาอนุรักษวิทยา

สถานที่ที่สามารถติดต่อได้ : คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เลขที่ 50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900 บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 14 มุมถนนงามวงศ์วาน บรรจบกับถนนพหลโยธิน

1.6 องค์การความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นายวิฑูรย์ เตียนจำรูญ ผู้อำนวยการองค์การความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย หรือ เครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทย (BIOTHAI)

ประวัติและข้อมูลทั่วไปขององค์การความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย หรือ เครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทย (BIOTHAI) (องค์การความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย, 2547)

องค์การความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย หรือ เครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทย หรือ ไบโอไทย เกิดจากการขยายตัวขององค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน และนักวิชาการและข้าราชการที่เห็นความสำคัญเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้โดยเริ่มต้นกิจกรรมการรณรงค์และให้การศึกษาแก่สาธารณะเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพในสังคมไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา

นอกเหนือจากหน้าที่ในการให้ข้อมูลและร่วมเรียนรู้กับประชาชนแล้ว ไบโอไทยยังได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมายของไทยหลายฉบับ โดยทำงานประสานกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมในการร่างและกระตุ้นให้มีการร่างและพิจารณากฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช และกฎหมายคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย จนขณะนี้ กฎหมายทั้งสองฉบับได้มีการบังคับใช้แล้ว และล่าสุด เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2542 ที่ผ่านมา ตัวแทนจากไบโอไทยยังได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลให้เป็นการกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และนอกเหนือจากงานระดับประเทศแล้ว ไบโอไทยยังได้ร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ในเอเชีย อาเซียน เช่น MASIPAG (Phillipines) PAN Indonesia, GRAIN – South East Asia และ TWN (Malaysia) เพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพและเทคโนโลยีชีวภาพเป็น ครั้งคราว ตัวอย่าง เช่น การจัดงาน Long March for Biodiversity ในประเทศไทย การจัดพิมพ์ เอกสารเกี่ยวกับปัญหา และผลกระทบเกี่ยวกับพันธุวิศวกรรม เช่น Golden Rice, BB Rice, ISAAA เป็นต้น

เท่าที่ผ่านมาการดำเนินกิจกรรมของไบโอไทย ได้รับการสนับสนุนงบประมาณราวๆ 50% จากภาครัฐบาล เช่น จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่เกี่ยวกับการวิจัย และการจัดประชุมทางวิชาการ

สถานที่ที่สามารถติดต่อได้ : องค์กรความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย BIOTHAI (Biodiversity and Community Right Action Thailand) โทรศัพท์ : 02-952-7593 หรือ อีเมลล์ biothai@biothai.net, <http://www.biothai.net/>

1.7 มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นายหาญณรงค์ เยาวเลิศ ผู้ช่วยเลขาธิการฝ่ายวิชาการและนโยบาย ออรัรักษ์ ของมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย

ประวัติและข้อมูลทั่วไปของมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย (กานดา สันบุญเชิญ, 2547)

นโยบายหลักของมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทยนั้น คือ การสนับสนุน รัฐบาลในการดำเนินการด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ สัตว์ป่า และสิ่งแวดล้อม โดยยึดถือหลักปรัชญา ที่ว่า “การอนุรักษ์และการพัฒนาจะต้องก้าวไปร่วมกัน มีสถานะทัดเทียมกัน และเกื้อหนุนซึ่งกัน เพื่อความสำเร็จและเพื่อคุณภาพชีวิตของทุกคนในวันนี้และในอนาคต” โดยยึดบทบาทและกลยุทธ การดำเนินงาน ดังนี้

1. รณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบ ต่างๆ ได้แก่ การจัดทำสิ่งพิมพ์และเอกสาร การจัดทำโฆษณาทางโทรทัศน์ และวิทยุ การบรรยาย การจัดนิทรรศการและจัดทำโครงการเผยแพร่ เพื่อให้ประชาชนทุกส่วนตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญของระบบธรรมชาติ และให้ความร่วมมือในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ

2. รณรงค์เผยแพร่ข้อมูลการอนุรักษ์ในระบบการศึกษา ด้วยโครงการสิ่งแวดล้อม ศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาของไทยสามารถสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนต่างๆ โดยมีการประสานงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กับสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) จัดอบรมครู อาจารย์ รวมทั้งจัดทำคู่มือการเรียนการสอนและอุปกรณ์เสริมมอบให้แก่ สพช. เพื่อนำไปแจกตามโรงเรียนต่างๆ ที่สนใจเพิ่มหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาให้กับนักเรียน

3. ให้ความรู้นอกระบบการศึกษาด้วยการสัมผัสชีวิตธรรมชาติอย่างใกล้ชิด โครงการศึกษาธรรมชาติ คือ งานอีกรูปแบบหนึ่งที่มูลนิธิฯ ต้องการให้ประชาชนทั่วไปสามารถเรียนรู้ธรรมชาติด้วยตนเอง ซึ่งชมธรรมชาติที่สวยงาม ได้เห็นปัญหาต่างๆ ที่กำลังเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและช่วยกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งถือเป็นการสนับสนุนการอนุรักษ์อีกทางหนึ่ง

4. การดำเนินงานวิชาการ และนโยบายอนุรักษ์เพื่อผลักดันให้เกิดนโยบายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกต้องอย่างเป็นธรรมชาติและยั่งยืน โดยการศึกษาวิเคราะห์นโยบาย และโครงการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ รณรงค์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนระดับสาธารณชนและระดับนโยบาย

5. ดำเนินการโครงการที่สำคัญต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติอื่นๆ โดยในด้านเงินทุนของมูลนิธิฯ ได้รับความบริจาคของประชาชน องค์กร หน่วยงานธุรกิจมาโดยตลอด ซึ่งทางมูลนิธิฯ จะนำดอกเบียจากบัญชีเงินฝากไปใช้ดำเนินงานภายในมูลนิธิฯ ส่วนของโครงการต่างๆ จะได้รับการสนับสนุนเป็นโครงการไป เช่น ทุนจาก สกพ. เป็นต้น

สถานที่ที่สามารถติดต่อได้ : มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ 251 / 88 - 90 ถ. พหลโยธิน บางเขน กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10220
โทรศัพท์ : 02-521-3435, 02-522-2111, 02-552-2790 โทรสาร : 02-552-6083

1.8 ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นายวรินทร์ เทียมจรัส ผู้จัดการสำนักงานกฎหมายวรินดี

ประวัติและข้อมูลทั่วไปของนายวรินทร์ เทียมจรัส

นายวรินทร์ เทียมจรัส ปัจจุบัน อายุ 56 ปี จบการศึกษาคณะนิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง และได้ประกอบอาชีพเป็นทนายความมาแล้วกว่า 27 ปี ได้ทำคดีมาแล้วกว่า 2,000 คดี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งทางสังคมมากมาย เช่น เป็นคณะกรรมการและเลขานุการมูลนิธิองค์รกลางเพื่อประชาธิปไตย คณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป้องกันมลภาวะที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการต่างประเทศวุฒิสภา อนุกรรมการวิชาชีพสาขาศัลยกรรมแพทย์แผนไทย คณะอนุกรรมการศึกษาและติดตามคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สามัญวุฒิสภา ที่ปรึกษาอนุกรรมการศึกษาและติดตามการทำงานของภาครัฐด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยววุฒิสภา เป็นต้น

สถานที่ที่สามารถติดต่อได้ : สำนักงานกฎหมายวรนิติ เลขที่ 25 ซ. ขึ้นสุข (ลาดพร้าว 113) ต.ลาดพร้าว แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10240 โทรศัพท์ : 02-734-1722 โทรสาร : 02-734-0646

1.9 กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรประมงน้ำจืด (วทจ.) กรมประมง ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นางมณฑิรา เปี่ยมทิพย์มโนัส นักวิทยาศาสตร์การประมง ผู้รับผิดชอบในกลุ่มงานวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรประมงน้ำจืด (วทจ.) กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประวัติและข้อมูลทั่วไปของสถาบันวิจัยและพัฒนาการทรัพยากรประมง (Inland Fisheries Resources Research and Development Institute) กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมประมง, มปป)

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรประมงน้ำจืดจะมีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรประมงน้ำจืด (วทจ.) กลุ่มงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพสัตว์น้ำจืด (วชจ.) กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำจืด (วสจ.) กลุ่มงานวิจัยสิ่งแวดล้อมทางการประมงน้ำจืด (สลจ.) และหน่วยวิจัยและพัฒนาทรัพยากรประมงน้ำจืด ซึ่งทั้ง 5 หน่วยงานมีการยึดหลักการบริการที่ตรงกัน อันได้แก่

1. การให้บริการและเผยแพร่ความรู้ด้านชีววิทยา นิเวศวิทยา การบริหารจัดการทรัพยากรประมง ให้คำปรึกษา แนะนำ
2. ให้บริการการตรวจวินิจฉัยคุณภาพดินและน้ำ
3. บริการการออกไปอนุญาตวัดอุณหภูมิตายทางการประมง
4. การตรวจสอบและรับรองความถูกต้องของชนิด/สายพันธุ์สัตว์และพืชน้ำจืด
5. จัดทำพิพิธภัณฑ์และธนาคารดีเอ็นเอสัตว์น้ำเพื่อใช้เก็บตัวอย่างเปรียบเทียบอ้างอิงตามระบบมาตรฐาน และให้บริการแลกเปลี่ยนตัวอย่าง เพื่องานวิจัยและการอ้างอิง
6. การจำแนกชนิด/สายพันธุ์พืชและสัตว์น้ำ
7. บำรุงรักษาและบริหารสถานแสดงพันธุ์สัตว์และพืชน้ำจืด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานที่ที่สามารถติดต่อได้ : สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เลขที่ 50 เขตจตุจักร แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทรศัพท์ : 02-558-0176 โทรสาร : 02-558-0178

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย

2.1 นายเดชา ดวงนามล ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้ว่า ความจริงแล้ว การดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญา มีมานานแล้ว เนื่องจากประเทศไทยได้ตัดสินใจร่วมลงนามในอนุสัญญา ตั้งแต่ วันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2535 แต่อาจจะติดขัดกับปัญหาหลายประการ เป็นผลให้การให้สัตยาบันของประเทศล่าช้าเป็นเวลากว่า 12 ปี แต่อย่างไรก็ตาม ในระยะเวลา 12 ปีนั้น ประเทศไทยก็ให้ความร่วมมือ และเตรียมความพร้อมภายในประเทศ เพื่อรองรับข้อกำหนดของอนุสัญญา มาโดยตลอด และในที่สุด เราก็ได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญา เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ผลของการให้สัตยาบัน ทำให้ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 ซึ่งประเทศไทย นับเป็นประเทศภาคีสมาชิกลำดับที่ 188 จากทั้งหมด 188 ประเทศภาคีสมาชิกทั่วโลก

2.2 นางสาวชาลิณี คงสวัสดิ์ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญา ไว้ว่า ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา หรือการประชุมสุดยอดสิ่งแวดล้อมโลก เมื่อวันที่ 5 - 14 มิถุนายน พ.ศ. 2535 คณะผู้แทนไทยได้ให้ความเห็นชอบต่อการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ดังนั้น ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม จึงได้ลงนามในอนุสัญญา เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2535 โดยมีทั้งสิ้น 157 ประเทศร่วมลงนามในขณะนั้น จากการลงนามรับรองอนุสัญญา ดังกล่าว เป็นผลผูกพันที่ทำให้ประเทศต้องกลับมาตรวจสอบและเตรียมความพร้อมของประเทศตนเพื่อเป็นไปตามข้อกำหนดของอนุสัญญา และต้องทำการยืนยันในการต้องการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญา โดยการให้สัตยาบัน การภาคยานุวัติ หรืออื่นใด เพื่อเข้าเป็นภาคีสมาชิกโดยสมบูรณ์ อันเป็นการได้มาซึ่งสิทธิต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ทุกประการ

แต่อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ประเทศไทยได้ลงนามรับรองเนื้อหาของอนุสัญญา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 นั้น นับตั้งแต่เวลาดังกล่าว จนถึงปี พ.ศ. 2547 ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันและเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญา โดยสมบูรณ์ การดำเนินการของประเทศไทยใช้เวลากว่า 12 ปี ในการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญา ซึ่งนับว่าล่าช้ามาก และทำให้ประเทศสูญเสียโอกาสและเอกสารที่เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลประโยชน์ต่างๆ ไปกับช่วงเวลาดังกล่าว นับเป็นบทเรียนราคาแพงที่ประเทศควรตระหนักและยึดถือเป็นประสบการณ์ในการปรับปรุงความพร้อมสำหรับการดำเนินงานในอนุสัญญาฯ ที่มีความสำคัญกับประเทศต่อไป

2.3 นายรังสิมันต์ บัวทอง ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้ว่า นับตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาอัตราการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพได้เพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่คาดไม่ถึง เกี่ยวกับเรื่องนี้ทำให้ประชาคมโลกตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาคือการคุกคามความหลากหลายทางชีวภาพ โดยต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงวิถีทางที่ทรัพยากรถูกใช้ไปและวิถีทางที่ผลประโยชน์ถูกแบ่งปัน จากความคิดดังกล่าวเป็นต้นกำเนิดของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งมีหลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญและเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ โดยประเทศเหล่านี้ล้วนมีพันธะว่าจะดำเนินการทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ เพื่อมุ่งหมายให้บรรลุความสำเร็จดังวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ คือ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์องค์ประกอบความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียม ประเทศไทยในฐานะภาคีสมาชิกหนึ่งของอนุสัญญาฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรและหน้าที่ต่างๆ จึงได้มีการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ และทำการจัดการทรัพยากรภายในประเทศมาตลอด โดยยึดหลักการรักษามลประโยชน์ของประเทศและความสอดคล้องกับเนื้อหาของอนุสัญญาฯ เป็นสำคัญ

2.4 นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยเอาไว้ว่า ความจริงแล้วในอดีตนั้น รัฐบาลมีเหตุผลหลายประการที่สนับสนุนว่าประเทศไทยควรให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ แต่ก็ไม่สามารถตัดสินใจให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ได้ในขณะนั้น เนื่องจาก ทางฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการบางท่าน และผู้ที่เกี่ยวข้องอีกส่วนหนึ่งซึ่งก็มีเหตุผลหลายประการเช่นกันที่คัดค้านการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ โดยความจริงแล้วทางฝ่ายที่คัดค้านการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ นั้น มิได้คัดค้านตัวสาระสำคัญของอนุสัญญาฯ ทั้งหมด แต่คัดค้านเพราะมีความเห็นว่า ประเทศไทยควรที่จะเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ของประเทศเพื่อรองรับเนื้อหาของอนุสัญญาฯ เสียก่อน เช่น การศึกษาและทำความเข้าใจในเนื้อหาของตัวอนุสัญญาฯ การเตรียมความพร้อมด้านกฎหมาย ความพร้อมในด้านการเข้าถึงพันธุกรรมของประเทศและการนำพันธุกรรมของประเทศไปใช้ หรือ แม้แต่เรื่ององค์กรที่รับผิดชอบเรื่องอนุสัญญาฯ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่อย่างไรก็ตาม แม้การดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ของไทยจะล่าช้า แต่ในที่สุด เราก็ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ และเป็นภาคีสมาชิกโดยสมบูรณ์ เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 โดยนายบัณฑิต ชู ได้แสดงความคิดเห็นที่ประเทศไทยได้ตัดสินใจให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ไว้ 3 ประการ คือ

2.4.1 เนื่องจากในปี พ.ศ. 2535 – พ.ศ. 2546 รัฐบาลได้ทำการประเมินความพร้อมของประเทศในด้านต่างๆ และได้ข้อสรุปว่า ประเทศไทย “น่าจะพอรับมืออนุสัญญาฯ ได้” จึงได้มีการเสนอการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ และได้รับการอนุมัติในที่สุด

2.4.2 อีกทั้งในขณะนั้น เราได้รับแรงกดดันจากภายนอกหลายประการ อาทิ ความกดดันจากเวที FTA ความกดดันจาก WTO ที่ไม่เพียงเร่งรัดให้ประเทศไทยดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ โดยเร็วแต่ยิ่งกว่านั้นยังนำเอาเหตุผลที่ไทยยังไม่ให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ มาเป็นข้อกีดกันทางการค้า ดังนั้น รัฐบาลจึงได้ตัดสินใจให้สัตยาบันเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546 และผลจากการให้สัตยาบันจะทำให้ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ โดยสมบูรณ์หลังจากนั้น 90 วัน นั่นคือวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 โดยประเทศไทย นับเป็นประเทศภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ ลำดับที่ 188 จากทั้งหมด 188 ประเทศทั่วโลก (ธันวาคม พ.ศ. 2547)

2.4.3 และเหตุผลสุดท้ายที่รัฐบาลเห็นว่า เราควรเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ คือ เพื่อเราสามารถใช้ออนุสัญญาฯ ในการคานอำนาจกฎหมายสิทธิบัตรของประเทศมหาอำนาจได้นั่นเอง

2.5 ดร. อุทิศ ภูฏอินทร์ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเขาไว้ว่า ความเป็นมาของอนุสัญญาฯ หรือ CBD เป็นอนุสัญญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรของโลก โดยเฉพาะทรัพยากรป่าเขตร้อนที่ในอดีตเมื่อ 30 – 40 ปีที่ผ่านมาซึ่งเคยมีการสำรวจพบว่า สิ่งมีชีวิตในป่าเขตร้อนถูกทำลายไปจนถึงขั้นที่ว่า ใน 1 นาที จะมีสิ่งมีชีวิตหายไป 1 สปีชีส์เลยทีเดียว ดังนั้น ความคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพของโลกก็ได้เกิดขึ้น และอนุสัญญาฯ ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ก็เป็นหนึ่งในอนุสัญญาที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้

ในส่วนของประเทศไทย สาเหตุที่ทำให้เราดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ล่าช้าส่วนหนึ่งเกิดจากความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันของฝ่ายรัฐบาลที่ต้องการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ เพราะเห็นว่าประเทศไทยพร้อมที่จะทำได้ กับฝ่ายขององค์กรพัฒนาเอกชนและนักวิชาการบางท่าน ที่ยังไม่เห็นด้วยในการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ เพราะเห็นว่าประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมอีกหลาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประการ จนในที่สุด การดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญา ก็ใช้เวลาไปกว่า 12 ปี นับเป็นอนุสัญญา ที่มีความเป็นมายาวนานมากฉบับหนึ่งของประเทศไทยเลยทีเดียว

2.6 นายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้ว่า อนุสัญญา เป็นอนุสัญญาที่ใช้เวลากว่า 12 ปีในการให้สัตยาบัน ซึ่งสาเหตุของความล่าช้าดังกล่าวก็มีอยู่หลายประการ สาเหตุหลักก็เนื่องมาจาก ยังมีผู้ไม่เห็นด้วยที่ประเทศจะให้สัตยาบันในอดีต ไม่ว่าจะเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการแพทย์แผนไทย (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในปัจจุบัน) นักวิชาการ ผู้อาวุโสที่เกี่ยวข้องทางด้านสิ่งแวดล้อม และประชาชนเอง สาเหตุของการคัดค้านการให้สัตยาบัน เพราะต้องการให้ประเทศเตรียมความพร้อมภายในประเทศในด้านต่างๆ เพื่อรองรับเนื้อหาของอนุสัญญา เสียก่อน โดยการอ้างเหตุผลที่ประเทศยังไม่ควรให้สัตยาบันในขณะนั้น หลายความคิดเห็นที่คัดค้าน ก่อให้เกิดความลังเลใจของผู้ที่รับผิดชอบการให้สัตยาบัน จนในที่สุดเมื่อประเทศได้มีการเตรียมความพร้อมในระดับหนึ่ง ที่คาดว่าจะรองรับข้อกำหนดของอนุสัญญาได้ เราจึงได้มีการให้สัตยาบัน เมื่อเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 นับจากนั้น 90 วันหลังจากที่ให้สัตยาบัน ทำให้ประเทศไทยได้เป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญา โดยสมบูรณ์เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 ที่ผ่านมา

2.7 นายหาญณรงค์ เยาวเลิศ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้ว่า ในการอนุวัติการอนุสัญญา นั้น กระบวนการในการดำเนินการมีอยู่หลายขั้นตอนที่ทำให้การดำเนินการให้สัตยาบันล่าช้า ไม่ว่าจะเป็นการทบทวนกฎหมายภายในประเทศที่มีอยู่ การทบทวนการออกกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อรองรับเนื้อหาของอนุสัญญา การศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาถึงวิธีการจัดการและวิทยาการที่เหมาะสมซึ่งจะนำไปใช้แก่ทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศที่มีความสำคัญ การตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของผู้ที่รับผิดชอบ รวมถึงการจัดทำรายงานการประเมินผลความคืบหน้าของการดำเนินงาน ที่กล่าวมาเหล่านี้ ล้วนต้องมีการปฏิบัติอย่างรอบคอบนั่นเอง

2.8 นายวรินทร์ เทียมจรัส ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้ว่า อนุสัญญา ได้มีการรับรองเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 และได้มีการเสนอเพื่อลงนามในการประชุม earth summit ณ กรุงริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2535 มีผลบังคับใช้ 90 วันหลังจากที่มีการให้สัตยาบัน โดยประเทศภาคีครบ 30 ประเทศเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2536

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ คือการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและทัดเทียมกัน จากการใช้ทรัพยากรทางพันธุกรรมต่างๆ รวมถึงการเข้าถึงทรัพยากรทางพันธุกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมโดยพิจารณาถึงสิทธิเหนือทรัพยากรและเทคโนโลยีเหล่านั้น อีกทั้งมีการให้ทุนสนับสนุนที่เหมาะสมอีกด้วย ในส่วนของประเทศไทยนั้น ได้มีการจัดการทรัพยากรของประเทศโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ มาโดยตลอด และเราได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกโดยสมบูรณ์เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 ที่ผ่านมา

2.9 นางมณฑิรา เปี่ยมทิพย์มณี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้ว่า ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาฯ ในการประชุม United Nation Conference on Environment and Development (UNCED) หรือ earth summit ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 ในปัจจุบัน ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเพื่อได้มาซึ่งสถานภาพการเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ แต่อย่างไรก็ดีระยะเวลาในการลงนามรับรองอนุสัญญาฯ ของประเทศไทยจวบจนถึงการให้สัตยาบันเพื่อเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ นั้น เราใช้เวลาไปกว่า 12 ปี ซึ่งเวลาที่สูญเสียบ้างดังกล่าวถือว่าไม่เป็นแต่เพียงข้อจำกัดและการหมดโอกาสต่างๆ ของประเทศไทย อันอาจจะพึงมี หรือ ได้มาจากอนุสัญญาฯ นี้เท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นถึงการขาดความรับผิดชอบและความบกพร่องในการดำเนินงานทั้งทางฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่คัดค้านการให้สัตยาบัน ความล้มเหลวในการดำเนินงานดังกล่าว ก่อเกิดผลเสียหายที่ไม่อาจประเมินค่าได้ของประเทศ ทั้งยังไม่รวมถึงการเสียศักดิ์ศรีและภาพพจน์ของประเทศในประชาคมโลกอีกด้วย ดังนั้น ในเมื่อเราไม่สามารถเรียกความสูญเสียของประเทศเมื่อสิบกว่าปีก่อนกลับมาได้ เราควรต้องยึดเรื่องดังกล่าวไว้เป็นประสบการณ์ เป็นบทเรียนราคาแพง และในอนาคตหน่วยงานที่รับผิดชอบรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายควรมุ่งทำหน้าที่ในฐานะประเทศภาคีอนุสัญญาฯ ให้ดีที่สุดและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศไว้เป็นหลัก

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

3.1 นายเดชา ดวงนามล ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ไว้ดังนี้ (เดชา ดวงนามล, 2547)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1 นายเดชา ดวงนามล

3.1.1 ปัญหาด้านความไม่พร้อมของกฎหมายภายในประเทศไทย ที่จะรองรับ เนื้อหาของอนุสัญญาฯ

โดยทางฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชน ที่เห็นว่าประเทศไทยไม่ควรให้สัตยาบันในอนุสัญญาฯ ขณะนั้น เพราะประเทศไทยยังขาดความพร้อมด้านกฎหมายที่จะรองรับการอนุญาตให้ภาคี สมาชิกอื่นเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศไทยได้ตามข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ทางฝ่าย องค์กรพัฒนาเอกชนจึงเสนอว่า เราควรเตรียมความพร้อมของกฎหมายภายในประเทศเราก่อน จึง ค่อยดำเนินการให้สัตยาบันในอนุสัญญาฯ

ส่วนในการแก้ไขปัญหारेื่องกฎหมายที่รองรับเนื้อหาของอนุสัญญาฯ นายเดชากล่าวว่า ประเทศไทยได้ร่าง และจัดตั้งกฎหมายคุ้มครองทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น 3 ฉบับ เพิ่มเติมจากกฎหมายที่คุ้มครองทรัพยากรของประเทศที่มีอยู่เดิม นั่นคือ พระราชบัญญัติคุ้มครอง พันธุ์พืช พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และ ร่าง พระราชบัญญัติป่าชุมชน ซึ่งขณะนี้ กฎหมาย 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยได้ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา และมีผลบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ.2542 ส่วนร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา กฎหมายทั้ง 3 ฉบับดังกล่าวนี้เอง ช่วยเสริมความพร้อมด้านกฎหมายคุ้มครองทรัพยากรของ ประเทศมากยิ่งขึ้น

3.1.2 ปัญหาจากการเกรงการเสียผลประโยชน์เรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีจาก ประเทศผู้เข้ามาขอใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรม

ทั้งนี้ เนื่องจากเนื้อหาของอนุสัญญาฯ ได้กำหนด เกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและ การแบ่งปันผลประโยชน์จากประเทศที่พัฒนาแล้วให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นเจ้าของ ทรัพยากรพันธุกรรมนั้น ไม่มีข้อตกลงในการปฏิบัติที่ชัดเจนและประเทศกำลังพัฒนา ก็จะเป็นฝ่าย เสียเปรียบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในการแก้ไขปัญหานี้ นายเดชายังไม่มีความคิดเห็นเพราะหลังจากที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสัญญาฯโดยสมบูรณ์ ยังไม่ปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีดังกล่าว

3.1.3 ปัญหาเรื่อง การเกรงการเสียอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมภายในประเทศ

โดยฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนเห็นว่า แม้ในอนุสัญญาฯ จะให้การคุ้มครองประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรม โดยประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมสามารถวางแผนการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมของตนได้ก็ตาม แต่ในความเป็นจริงฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนเห็นว่า เมื่อรัฐใดๆ มีความสัมพันธ์กับรัฐอื่น ย่อมจะต้องมีการยอมสละอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมบางส่วนให้รัฐอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันโดยกระทำในลักษณะต่างตอบแทน ดังนั้น อำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมในอนุสัญญาฯ จึงอาจมิใช่อำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์

ซึ่งนายเดชาเห็นว่าความคิดเห็นดังกล่าว เป็นการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้ที่คัดค้านการให้สัตยาบัน เนื่องจากกรณีดังกล่าว ประเทศไทยนั้นยังคงมีอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมโดยสมบูรณ์ และยังสามารถตั้งเกณฑ์การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศได้โดยรัฐภาคีอื่นจะกล่าวอ้างไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของประเทศไทยมิได้ ซึ่งการแก้ปัญหานี้ ก็มีการทำความเข้าใจที่ตรงกันในที่ประชุมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

3.1.4 ปัญหาเรื่องเงินช่วยเหลือที่จะได้รับตามที่ระบุไว้ในข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ไม่มีความชัดเจน

ในอนุสัญญาฯ ได้ระบุไว้เกี่ยวกับการให้เงินช่วยเหลือภาคีสมาชิกเพื่อดำเนินการด้านทรัพยากรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ โดยฝ่ายที่คัดค้านการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ เห็นว่าข้อปฏิบัติในด้านการให้เงินช่วยเหลือนี้ ยังไม่มีความชัดเจนพอที่จะยืนยันได้ว่าประเทศไทยจะได้รับประโยชน์ในแหล่งเงินทุนดังกล่าวอย่างแน่นอน อันเป็นการแสดงถึงความไม่ชัดเจนของเนื้อหาอนุสัญญาฯ

อย่างไรก็ตาม นายเดชาได้กล่าวว่า หลังจากประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ จนถึงปัจจุบัน ก็ยังไม่พบว่าเกิดผลเสียจากการเข้าเป็นภาคีสมาชิกแต่อย่างใด ตรงกันข้าม หากเราไม่เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิก ยิ่งจะก่อให้เกิดผลเสียกับประเทศเราเอง เพราะเนื้อหาของอนุสัญญาฯ ก็เป็นไปในแนวทางการก่อเกิดผลประโยชน์ และไม่เป็นการเดินสวนกระแสโลก อีกทั้งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ผลจากการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ ทำให้ประเทศไทยมีการพัฒนาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศอย่างเป็นระบบมากขึ้นอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 นางสาวชาลินี คงสวัสดิ์ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ไว้ดังนี้ (ชาลินี คงสวัสดิ์, 2547)

ภาพที่ 2 นางสาวชาลินี คงสวัสดิ์

3.2.1 ปัญหาจากความต้องการให้ประเทศเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อรองรับเนื้อหาของอนุสัญญาฯ

อันได้แก่ ปัญหาในด้านกฎหมายภายในของประเทศที่ยังไม่มีความพร้อมในการรองรับเนื้อหาของอนุสัญญาฯ อีกทั้งปัญหาในด้านบุคลากรรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในอนุสัญญาฯ ก็ยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินงาน ทั้งยังมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ดังนั้น ประเทศต้องจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเสียก่อน โดยจะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านกฎหมายคุ้มครองทรัพยากรของประเทศเพิ่มขึ้นจากเดิม คือการออกกฎหมายเพื่อรองรับเนื้อหาของอนุสัญญาฯ ทั้งสิ้น 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และ ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ส่วนในด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร ควรจะมีการจัดการประชุมเพื่อทำความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันของทุกฝ่าย

3.2.2 ปัญหาเรื่อง การเกรงการเสียอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศ

สาเหตุเกิดจากฝ่ายคัดค้านการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ที่เห็นว่า การอนุญาตให้ประเทศภาคีอื่นเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศไทย จะเป็นการคุกคามอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศ เพราะแม้ในอนุสัญญาฯ จะระบุให้ประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมสามารถวางเกณฑ์การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมของตนได้ก็ตาม แต่ในความเป็นจริง ในทางปฏิบัติอาจมิได้ทำได้โดยง่าย ดังนั้นในเรื่องนี้ รัฐบาลได้มีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับฝ่ายที่คัดค้านว่า ประเทศไทยนั้นยังคงมีอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พันธกรรมของประเทศโดยสมบูรณ์ และเราสามารถตั้งเกณฑ์การเข้าถึงทรัพยากรพันธกรรมของประเทศได้เองโดยรัฐภาคีอื่นจะมากล่าวอ้างไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของประเทศไทยมิได้

3.2.3 ปัญหาเรื่องที่ว่าฝ่ายค้านเห็นว่า การดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ต้องยื่นเรื่องดังกล่าวให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณา

โดยที่ฝ่ายค้านอ้างเหตุผลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามมาตรา 220 ที่ว่า “หนังสือสัญญาใด มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือ เขตอำนาจแห่งรัฐ หรือ จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา” ดังนั้น จึงมีการนำเรื่องนี้เข้าสู่รัฐสภาให้พิจารณา ซึ่งการดำเนินการนำเรื่องเข้าสู่รัฐสภาก็ทำให้การดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ล่าช้าออกไป และหลังจากมีการยื่นเรื่องเข้าสู่สภาพิจารณา ก็ได้รับความเห็นชอบในการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ

3.2.4 ปัญหาในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรภายในประเทศที่ขัดแย้งกัน ระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับองค์กรพัฒนาเอกชนพร้อมด้วยนักวิชาการบางท่าน

โดยฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนพร้อมด้วยนักวิชาการบางท่านมีความเห็นว่า ประเทศไทยสามารถสร้างระบบการจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์ด้านทรัพยากรชีวภาพของประเทศได้เอง ทั้งในด้านกฎหมาย นโยบาย และองค์กร ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการเร่งรัดกระตุ้นจากกฎหมายระหว่างประเทศ

ในเรื่องดังกล่าวนี้ ได้มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างทั้งสองฝ่าย และทางฝ่ายรัฐบาลก็ได้ชี้แจงแล้วว่า การดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ นี้ มิใช่หวังเพียงมีการจัดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างเป็นระบบมากขึ้นเพียงเท่านั้น แต่การให้สัตยาบันในอนุสัญญาฯ ยังมีผลถึงเรื่องการให้ความร่วมมือกับประชาคมโลก และเป็นการแสดงความเชื่อมั่นให้ประชาคมโลกเห็นว่า ประเทศไทยมิได้เป็นผู้ทำลายทรัพยากรชีวภาพ ทั้งภายในประเทศเรา และประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

นางสาวชาลินี ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ความจริงประเทศไทยน่าจะให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพนี้มาตั้งนานแล้ว ด้วยเหตุผลสำคัญที่เราจะเกิดสิทธิในที่ประชุม สิทธิในการออกเสียงในประชาคมโลก อีกทั้งเราจะเกิดสิทธิในการเรียกร้องเอาผลประโยชน์จากผู้ที่ต้องการเข้ามาหาประโยชน์ในทรัพยากรชีวภาพของเรา และยิ่งเกิดหนทางในการตามทวงคืนทรัพยากรชีวภาพของเราที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ก่อนหน้านี้กลับคืนมา ไม่ว่าจะได้กลับคืนในรูปแบบเทคโนโลยี หรือ ในรูปตัวเงินก็ตาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในส่วนของการยินยอมให้ประเทศอื่น สามารถเข้ามาใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของเราได้นั้น นางสาวชาลินีให้ความคิดเห็นที่น่าจะเป็นผลดีมากกว่าผลเสีย เนื่องจากการรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ดีกว่าเข้ามา จะเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีที่มีอยู่ในประเทศไทยให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

ส่วนความคิดเห็นเรื่องการค้าแรงงานด้านทรัพยากรชีวภาพของประเทศในปัจจุบันนั้นจะเห็นได้ว่า มีการดำเนินงานที่เป็นระบบมากขึ้นกว่าในอดีต เรียกได้ว่าประเทศไทยเกิดการพัฒนาด้านการอนุรักษ์ขึ้นมาก ส่วนการค้าแรงงานในอนาคต คุณชาลินีได้เสนอแนะว่า รัฐบาลควรจัดตั้งและปรับปรุงหน่วยงานด้านชีวภาพให้มีอิสระในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น เพื่อความรวดเร็วในการทำหน้าที่อีกทั้งเราต้องพัฒนาศักยภาพในการเจรจาต่อรองในเวทีการประชุมต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อยังผลประโยชน์ของประเทศให้ได้มากที่สุด

3.3 นายรังสิมันต์ บัวทอง ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการค้าแรงงานให้สัตยาบันอนุสัญญา ไว้ว่าเกิดจากสาเหตุดังต่อไปนี้ (รังสิมันต์ บัวทอง, 2547)

ภาพที่ 3 นายรังสิมันต์ บัวทอง

3.3.1 ปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจในเนื้อหาของอนุสัญญา ของหลายฝ่าย

เนื่องจากอนุสัญญาในอดีตเป็นเรื่องใหม่ ความเข้าใจในเนื้อหาของอนุสัญญา ของผู้ที่รับผิดชอบยังมีน้อยและมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ในระยะแรกจึงต้องมีการเรียนรู้และทำความเข้าใจในอนุสัญญาเสียก่อน ซึ่งระยะนี้ก็ใช้เวลาไปพอสมควรซึ่งในการแก้ไขปัญหานี้ ทำได้โดยการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการเรียนรู้ทำความเข้าใจให้ตรงกันของทุกฝ่าย

3.3.2 ปัญหาเรื่องความไม่ชัดเจนของข้อกำหนดของอนุสัญญา บางประการ

เนื่องจาก ในอนุสัญญา เป็นข้อกำหนดที่ระบุเนื้อหากว้างๆ ในการดำเนินการต่างๆ สิ่งที่ยังฝ่ายคัดค้านยังสงสัยและยังไม่เห็นด้วยในการให้สัตยาบันอนุสัญญา คือ ข้อกำหนดของอนุสัญญา ได้กล่าวถึงความตระหนักและการเคารพในสิทธิและภูมิปัญญาของชุมชน แต่กลับไม่ได้ระบุข้อผูกมัดให้แต่ละประเทศต้องให้ความสำคัญ หรือ ออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังกล่าวนั้นย่อมแสดงว่าประเทศภาคีสมาชิกสามารถละเลยไม่ทำตามข้อกำหนดดังกล่าวได้ อนุสัญญาฯ ไม่มีบทลงโทษใดๆ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าข้อกำหนดดังกล่าวเขียนขึ้นเพื่อความ สละสลวยของอนุสัญญาฯ เท่านั้น และอาจเป็นการกระทำบังหน้าของบางประเทศที่ต้องการเข้า มาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพของประเทศที่กำลังพัฒนามากกว่า

3.3.3 ปัญหาเรื่องการที่ฝ่ายค้านต้องการให้รัฐบาลออกกฎหมายภายในประเทศ ให้เข้มแข็งเสียก่อนที่จะดำเนินการให้สัตยาบัน

เนื่องจากในอนุสัญญาฯ ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี การแบ่งปันการ ใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมระหว่างประเทศสมาชิก เป็นต้น ฝ่ายค้านจึงต้องการให้รัฐบาล ออกกฎหมายภายในประเทศให้เข้มแข็งเสียก่อนเพื่อรับมือกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ดี ความคิดนี้กลับแย้งกับความคิดของฝ่ายรัฐบาลที่เห็นว่า ประเทศไทยไม่จำเป็นต้องออกกฎหมาย ของประเทศให้ครอบคลุมเนื้อหาของอนุสัญญาฯ ทุกเรื่องก่อนการให้สัตยาบันก็ได้ เพราะถ้าหาก เป็นภาคีแล้ว อนุสัญญาฯ จะเป็นข้อผูกมัดรัฐบาลไทยให้เห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้เอง

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลก็ได้ออกกฎหมาย เพื่อรองรับเนื้อหาของอนุสัญญาฯ เพิ่มขึ้นจาก กฎหมายคุ้มครองทรัพยากรของประเทศจากที่มีอยู่เดิมทั้งสิ้น 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติ คุ้มครองพันธุ์พืช พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และ ร่าง พระราชบัญญัติป่าชุมชน ซึ่งทำให้ฝ่ายค้านที่ต้องการให้รัฐบาลออกกฎหมายภายในประเทศให้ เข้มแข็งเสียก่อนที่จะดำเนินการให้สัตยาบันคลายความกังวลเรื่องนี้ได้ในระดับหนึ่ง

3.3.4 ปัญหาเรื่องการกระทำผิดกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เกี่ยวกับการให้ สัตยาบันอนุสัญญาฯ ต้องผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา

โดยที่ฝ่ายค้านอ้างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามมาตรา 220 ได้ ระบุว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบ ศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาใด มีบท เปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือ เขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การ เป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา” ดังนั้น จึงมีการนำเรื่องนี้เข้าสู่รัฐสภาให้ พิจารณา ซึ่งการดำเนินการนำเรื่องเข้าสู่รัฐสภาก็ทำให้การดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ล่าช้าออกไป

สุดท้าย นายรังสิมันต์ได้กล่าวแสดงความคิดเห็นว่า หากเราพิจารณาวัตถุประสงค์ของ อนุสัญญาฯ ให้ดีแล้ว จะเห็นว่า วัตถุประสงค์ และ มาตรการของอนุสัญญาฯ ส่วนใหญ่ เป็นไปเพื่อ ต้องการสานการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพและความหลากหลายในระบบนิเวศของโลกซึ่งนับเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อนุสัญญา ที่ตีฉบับหนึ่ง และหลังจากที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญา แล้ว ก็ยังไม่ปรากฏว่าเกิดผลด้านลบต่อประเทศแต่อย่างใด ตรงกันข้ามกลับก่อให้เกิดผลดีที่ประเทศจะสามารถใช้สิทธิ์ออกเสียงและร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีการประชุมภาคีสมาชิกอนุสัญญา ได้อย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตามอนุสัญญา ก็ได้มีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นประเทศไทยจะต้องเอาใจใส่ และให้ความสำคัญกับอนุสัญญา เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศเราเอาไว้ให้มากที่สุด

3.4 นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญา เอาไว้ว่าเกิดจากสาเหตุหลายประการ ดังต่อไปนี้ (บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์, 2547)

ภาพที่ 4 นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์

3.4.1 ปัญหาที่มีสาเหตุจากภาครัฐบาล

เกิดจากการดำเนินงานของภาครัฐบาล เป็นส่วนใหญ่ ที่มีการดำเนินการล่าช้า เพราะต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน ดังนี้

3.4.1.1 ระยะเวลาที่ 1 ในเบื้องต้นของการดำเนินการ เป็นช่วงที่ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของอนุสัญญา เนื่องจากในอดีต อนุสัญญา เป็นเรื่องใหม่จึงมีการถกเถียงและทำความเข้าใจในมาตราต่างๆ โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการทำความเข้าใจในเนื้อหาของอนุสัญญา นี้ ใช้เวลากว่า 2 – 3 ปีทีเดียว

3.4.1.2 ระยะเวลาที่ 2 นี้ เป็นช่วงของการถกเถียงกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ว่าหากจะเข้าร่วมเป็นภาคีจะต้องมีการดำเนินการอย่างไร จะต้องมีการออกพระราชบัญญัติใดเพิ่มเติมเพื่อรองรับการให้สัตยาบันหรือไม่ และต้องมีการยื่นเรื่องผ่านรัฐสภาพิจารณาหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การถกเถียงกันในเรื่องการให้สัตยาบันต้องดำเนินการเช่นไรนี้ ดำเนินการกว่า 2 ปี และยังหาข้อสรุปมิได้จนในที่สุดจึงได้มีการยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาโดยเฉพาะในกรณีที่ว่า จะต้องมีการยื่นเรื่องดังกล่าวนี้แก่รัฐสภาพิจารณาหรือไม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อย่างไรก็ดี แม้จะมีการยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว แต่เรื่องก็ยังคงค้างอยู่ในชั้นศาลอีกกว่า 1 ปี หลังจากที่ศาลได้ตัดสินว่า เรื่องการให้สัตยาบันนี้ ต้องยื่นเรื่องแก่รัฐสภาพิจารณา เนื่องจากศาลเห็นว่า การให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ต้องผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในมาตรา 220 ดังที่ฝ่ายค้านเสนอนั่นเอง

ถึงกระนั้นก็ตาม แม้ศาลรัฐธรรมนูญจะตัดสินว่า เรื่องดังกล่าวต้องยื่นเรื่องแก่รัฐสภาพิจารณา แต่คณะรัฐมนตรีก็ยังไม่มีการยื่นเรื่องเข้าสู่รัฐสภาแต่อย่างใด อีกทั้งยังมีการพยายามที่จะยื่นเรื่องให้มีการแก้ไขคำวินิจฉัยของศาล เพื่อที่จะไม่ต้องยื่นเรื่องสู่สภา แต่ทางฝ่ายที่คัดค้านการให้สัตยาบันไม่เห็นด้วยและมีการโจมตีอย่างหนัก จนในที่สุด ต้องทำการยื่นเรื่องการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ แก่รัฐสภาฯ พิจารณา และในขั้นตอนของการถกเถียงกันว่าต้องยื่นเรื่องการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ แก่รัฐสภาพิจารณาหรือไม่นั้น ใช้เวลาไปกว่า 5 ปี

3.4.1.3 ระยะเวลาที่ 3 ในที่สุด รัฐสภาฯ ก็มีมติเห็นชอบการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ หลังจากยื่นเรื่องเข้าสู่สภา 45 วัน จะเห็นได้ว่าการดำเนินการจากระยะที่ 1 ถึงระยะที่ 3 ใช้เวลากว่า 10 ปี หลังจากที่ได้มีมติเห็นชอบดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ รัฐบาลก็มีการประเมินความพร้อมของประเทศในด้านต่างๆ จนในที่สุด ประเทศไทยก็ได้ลงนามให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546 และได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ โดยสมบูรณ์เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2547 ดังที่กล่าวไว้แล้ว

3.4.2 ปัญหาที่มีสาเหตุจากองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการบางท่าน และผู้คัดค้านการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ

เกิดจากบุคคลดังกล่าวเห็นว่าประเทศไทยยังขาดความพร้อมอีกหลายประการ และความคิดเห็นที่ว่าบางส่วนนี้ ก็ส่งผลถึงการทำงานของรัฐบาลด้วย ได้แก่

3.4.2.1 ฝ่ายที่ยังคัดค้านนี้ ต้องการให้ประเทศไทยออกกฎหมายเพื่อรองรับเนื้อหาของอนุสัญญาฯ ก่อน เพราะเห็นว่าประเทศไทยยังขาดกฎหมายคุ้มครองทรัพยากรของประเทศในการที่จะอนุญาตให้ประเทศภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ อื่น เข้ามาใช้ทรัพยากรพันธุกรรมของไทย

3.4.2.2 ฝ่ายที่ยังคัดค้าน ต้องการให้รัฐบาลนำเรื่องการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ให้รัฐสภาพิจารณา เพราะเห็นว่า การดำเนินการดังกล่าว หากไม่ได้ผ่านการเห็นชอบจากรัฐสภาเป็นการกระทำผิดกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในมาตรา 220 ที่ได้ระบุว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือองค์กระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาใด มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือ เขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา"

3.4.2.3 ฝ่ายที่ยังคัดค้าน ไม่เชื่อว่า ประเทศที่พัฒนาแล้วและเข้ามาขอใช้ทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศไทย จะถ่ายทอดเทคโนโลยีตามที่ได้ระบุไว้ในอนุสัญญาฯ แก่ประเทศไทย ทั้งนี้ แม้จะมีการถ่ายทอดก็ไม่แน่นอนว่าจะถ่ายทอดให้มากนักน้อยเพียงใด เพราะในอนุสัญญาฯ ก็ได้ทำการระบุไว้ชัดเจน ซึ่งข้อนี้ ก็ทำให้คณะกรรมการที่เป็นผู้พิจารณาตัดสินการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ เกิดความลังเลใจ

3.4.2.4 โดยฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนพร้อมด้วยนักวิชาการบางท่านมีความเห็นว่า ประเทศไทยสามารถสร้างระบบการจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์ด้านทรัพยากรชีวภาพของประเทศได้เอง ทั้งในด้านกฎหมาย นโยบาย และองค์กร ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการเร่งรัดกระตุ้นจากกฎหมายระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ นายบัณฑิต ยังกล่าวถึงตัวอย่างปัญหาในกรณีที่ชาวต่างชาติละเมิดสิทธิทรัพยากรชีวภาพของประเทศไทยและละเมิดข้อกำหนดของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพในการลักลอบจัดสิทธิบัตรสารสกัด วิธีการสกัดและอื่นๆ จากกวาวเครือเอาไว้ดังต่อไปนี้

สาเหตุของปัญหา คือ เนื่องด้วยบริษัทจากเกาหลีและญี่ปุ่นได้ทำการจดสิทธิบัตรสารสกัดกวาวเครือ (*Pueraria mirifica*) ซึ่งเป็นพืชสมุนไพรสำคัญของไทย โดยทั้งสองสิทธิบัตร มีนักวิจัยของไทยเกี่ยวข้องอยู่ด้วย

โดยสิทธิบัตรแรกเป็นสิทธิบัตรสหรัฐ หมายเลข 6,352,685 มีบริษัทโคซี่ (Kose Corporation) บริษัทเครื่องสำอางยักษ์ใหญ่ของญี่ปุ่น ตั้งอยู่ที่เมืองโตเกียว และบริษัทชิราโตริ (Shiratori Pharmaceutical Co.,Ltd.) ตั้งอยู่ที่เมืองชิบะ เป็นผู้ถือครอง โดยได้มีการยื่นขอสิทธิบัตรเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2543 และได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2545 ทั้งนี้ มีข้อถือสิทธิครอบคลุมกว่า 20 รายการ

สิทธิบัตรที่สองเป็นสิทธิบัตรสหรัฐหมายเลข 6,673,377 ถือสิทธิโดยบริษัทเกาหลี ชื่อ Cheil Jedang Corporation โดยถือสิทธิทั้งหมด 6 รายการ และบริษัทนี้ยังได้จดสิทธิบัตรภายใต้ระบบความร่วมมือสิทธิบัตรระหว่างประเทศ หรือ PCT (Patent Corporation Committee) ด้วย โดย PCT Field : August 28, 2000 PCT NO : PCT/KR00/00916 PCT PUB, NO : WO01/15718 PCT PUB, Date : March 8, 2001 อีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยการจดสิทธิบัตรเกี่ยวกับกวางเครือในครั้งนี้ เป็นไปโดยละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศและละเมิดกฎหมายภายในประเทศไทย อีกทั้งยังอาจจะขาดคุณสมบัติที่จะขอรับสิทธิบัตรตามระบบกฎหมายสิทธิบัตรของต่างประเทศเองอีกด้วย นั่นคือ

1. เป็นการละเมิดสิทธิของประเทศไทยเหนือทรัพย์สินทางปัญญาตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เนื่องจาก สิทธิบัตรที่จดโดยบริษัทญี่ปุ่นนั้นมีความชัดเจนว่า ได้มีนักวิจัยหรือนักประดิษฐ์ผู้หนึ่งที่อยู่ในทีมที่ได้รับสิทธิบัตร ได้เข้ามาทำการวิจัยกวางเครือในประเทศไทย อีกทั้งยังมีนักวิจัยของไทยนำกวางเครือของไทยไปวิจัยที่ญี่ปุ่น (แม้จะไม่มีชื่ออยู่ในฐานะนักประดิษฐ์) สำหรับสิทธิบัตรของเกาหลีนั้นยังชัดเจนว่าเป็นการละเมิดสิทธิของประเทศไทยเหนือทรัพย์สินทางปัญญาเพราะนักประดิษฐ์นั้น เป็นคนไทยเอง

การจดสิทธิบัตรทั้งสองกรณีจึงเป็นการละเมิดสิทธิของประเทศไทย เนื่องจากการเข้ามาใช้ทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าว มิได้มีการตกลงขอใช้ประโยชน์ หรือระบุเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือการแบ่งปันผลประโยชน์ใดๆ เลย ทั้งๆ ที่เกาหลีและญี่ปุ่นต่างก็ให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพทั้งสิ้น

2. เป็นการละเมิดสิทธิกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เนื่องจากกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชของไทยออกมาบังคับใช้เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ซึ่งถือว่าได้ออกมาระหว่างที่มีการทำการวิจัยของนักวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกวางเครือ คือ หากพิจารณาโดยละเอียด การจดสิทธิบัตรของเกาหลี ยื่นเสนอสิทธิบัตรสหรัฐ เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 และยื่นเสนอต่อ PCT (Patent Corporation Committee) เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 ส่วนของกรณีญี่ปุ่นมีการยื่นเสนอขอรับสิทธิบัตรสหรัฐเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ดังนั้น การวิจัยทั้งสองกรณีจึงต้องอยู่ภายใต้การคุ้มครองกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชปี พ.ศ. 2542 ของประเทศไทย

ซึ่งในมาตรา 52 ของกฎหมาย ระบุว่า “ผู้ใดเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าว เพื่อทำการปรับปรุง ศึกษาทดลอง หรือ วิจัย เพื่อประโยชน์ทางการค้าจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ โดยให้นำเงินรายได้ตามข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ส่งเข้ากองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง” โดยความผิดในการไม่ปฏิบัติตามมาตรานี้ “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือ ปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ” ตามมาตรา 66

3. สิทธิบัตรที่จดอาจขาดคุณสมบัติความใหม่ตามกฎหมายสหรัฐ เนื่องจากการจดสิทธิบัตรภายใต้กฎหมายสหรัฐนั้น ต้องมีองค์ประกอบ 3 ข้อสมบูรณ์ คือ ต้องมีความใหม่ สามารถ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประยุกต์ใช้ได้ ในอุตสาหกรรม และต้องมีขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น แต่สิทธิบัตรของเกาหลีและญี่ปุ่นนั้นอาจขาดความใหม่ ทั้งนี้ เนื่องจากคุณสมบัติจากสารสกัดของกวาวเครือที่ทั้งสองบริษัทจดสิทธิบัตรไว้ เช่น การชะลอความแก่ การเพิ่มขนาดของเต้านม เป็นความรู้พื้นฐานที่เก่าแก่เป็นที่รู้จักในหมู่หมอยา และคนทั่วไป รวมทั้งมีการบันทึกไว้ในตำรายาเก่าแก่ของไทยด้วย ดังนั้น หากเราสามารถพิสูจน์ได้ว่าสิทธิบัตรที่จดนั้นขาดคุณสมบัติความใหม่ตามที่กฎหมายสหรัฐกำหนด ประเทศไทยก็สามารถเรียกร้องให้มีการเพิกถอนสิทธิดังกล่าวได้

นอกจากนี้ นายบัณฑิต ยังได้เสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหานี้เอาไว้ ดังนี้

1. กรมวิชาการเกษตร ที่ดูแลกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชปี พ.ศ. 2542 จะต้องเรียกนักประดิษฐ์หรือเจ้าของสิทธิบัตร หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยสิทธิบัตรกวาวเครือทั้งสองรายการมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดการวิจัยว่าได้ทำเมื่อใด และอย่างไร เพราะจากข้อมูลที่ทราบพบว่า มีนักวิจัยของไทยเกี่ยวข้องอยู่ด้วยทั้งสิ้น ซึ่งในกรณีสิทธิบัตรของเกาหลีนั้น มีชื่อของนักวิจัยไทยเป็นผู้ประดิษฐ์ ในขณะที่สิทธิบัตรของญี่ปุ่นนั้น นักวิจัยหลักชาวญี่ปุ่นได้มาทำวิจัยร่วมกันเรื่องกวาวเครือในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศไทย อีกทั้งยังมีนักวิจัยชาวไทยมากกว่า 1 คนไปทำการวิจัยที่มหาวิทยาลัยชิบะซึ่งเป็นที่ตั้งของบริษัทชิราโตรีไปพร้อมๆ กันด้วย

ด้วยเหตุที่มีหลักฐานชัดเจนเช่นนี้ กรมวิชาการเกษตร จะต้องดำเนินการเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยเร็ว กรณีนี้ อาจถือว่าเป็นกรณีตัวอย่างกรณีแรกของการบังคับใช้กฎหมายโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเสียก็ว่าได้

2. สำนักงานนโยบายและแผน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นเจ้าภาพในการประชุมพิเศษเรื่องการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่จะจัดขึ้นในประเทศไทยในต้นปี พ.ศ. 2548 นั้น ควรหยิบยกกรณีกวาวเครือขึ้นมาเป็นกรณีศึกษาพิเศษในการประชุมดังกล่าว ซึ่งนอกจากจะเป็นการกดดันผู้ที่จดสิทธิบัตรโดยไม่เหมาะสมต่อสมาชิกภาคีอนุสัญญาฯ จำนวนมากแล้ว อาจใช้เวทีดังกล่าวเป็นการเจรจาระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล เพื่อแก้ไขปัญหากที่เกิดขึ้น

3. การยื่นเรื่องให้มีการเพิกถอนสิทธิภายใต้กฎหมายสหรัฐ เรื่องนี้ควรทำโดยการประสานความร่วมมือระหว่าง กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ กับกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยใช้หลักฐานที่เรามีทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นหลักฐานจากหมอยาพื้นบ้าน ตำรายา เอกสารทางวิชาการ ตลอดจนประสบการณ์ในการใช้ประโยชน์จากกวาวเครือที่แพร่หลายในประเทศไทยเป็นเครื่องมือในการขอให้เพิกถอนสิทธิบัตร โดยอ้างว่า การประดิษฐ์ดังกล่าวขาด "ความใหม่" อันเป็นหลักเกณฑ์สำคัญของการจดสิทธิบัตรของระบบกฎหมายสหรัฐ แต่การต่อสู้ใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรณีนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่บ้างเพราะเป็นการต่อสู้ภายใต้ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกา แต่ก็มีหนทางที่ประเทศจะได้รับชัยชนะ หรืออาจได้ชัยชนะแค่บางส่วน เช่น ลดจำนวนข้ออ้างสิทธิ์ที่ไม่ถูกต้องไปได้ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น รัฐบาลอินเดียต่อสู้ให้มีการเพิกถอนสิทธิบัตรของบริษัทไรท์เทคเกี่ยวกับข้าวบัสมาดิ จนในที่สุดต้องมีการเพิกถอนข้อถือสิทธิ์จาก 16 ข้อ เหลือเพียง 3 ข้อ เท่านั้น เป็นต้น

3.5 ดร.อุทิศ ฎฎอินทร์ ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ เขาไว้ว่าเกิดจากสาเหตุ ดังต่อไปนี้ (อุทิศ ฎฎอินทร์, 2547)

ภาพที่ 5 ดร.อุทิศ ฎฎอินทร์

3.5.1 ปัญหาเรื่องการที่ฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนต้องการให้รัฐบาลออกกฎหมายภายในประเทศให้เข้มแข็งเสียก่อนที่จะดำเนินการให้สัตยาบัน

เนื่องจากในอนุสัญญาฯ ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี การแบ่งปันการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมระหว่างประเทศสมาชิก เป็นต้น องค์กรพัฒนาเอกชนจึงต้องการให้รัฐบาลออกกฎหมายภายในประเทศให้เข้มแข็งเสียก่อนเพื่อรับมือกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น โดยเฉพาะการป้องกันการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพของประเทศไทยซึ่งยังไม่มีกฎหมายคุ้มครอง

3.5.2 ปัญหาเรื่องการกระทำผิดกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เกี่ยวกับการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ต้องผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา

โดยอ้างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามมาตรา 220 ที่ระบุว่า "พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาใด มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือ เขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา" ดังนั้น ฝ่ายค้านจึงเสนอให้รัฐบาลนำเรื่องนี้เข้าสู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รัฐสภาให้พิจารณา ซึ่งการดำเนินการนำเรื่องเข้าสู่รัฐสภาก็ทำให้การดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ล่าช้าออกไป

3.5.3 ปัญหาเรื่อง การเกรงการเสียอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศ

โดยฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนเห็นว่า การอนุญาตให้ประเทศภาคีอื่นเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศไทย จะเป็นการคุกคามอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศ เนื่องจากประเทศไทยจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายภายในประเทศหลายประการเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชน จึงเห็นว่าการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ อาจส่งผลในแง่ลบต่อประเทศ

นอกจากนี้ ดร.อุทิศ ภูฏอินทร์ ยังได้เสนอแนะว่า ความจริงแล้วการดำเนินงานเรื่องอนุสัญญาฯ นั้น ส่วนหนึ่งของปัญหาเกิดจากการทำงานที่ซ้ำซ้อนและไม่เป็นระบบของราชการ ความคิดเห็นที่ตรงกันข้ามของหลายฝ่ายก่อให้เกิดการดำเนินงานที่ล่าช้าและความลังเลใจในการตัดสินใจดำเนินการของรัฐบาล การแก้ไขปัญหาคือ รัฐบาลต้องเชื่อมั่นในนักวิชาการผู้มีประสบการณ์ และ นักวิชาการก็ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ด้วย

ในส่วนของการทำงานเกี่ยวกับอนุสัญญาฯ ก็ตาม ดร.อุทิศ ภูฏอินทร์ ตั้งข้อสังเกตว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบไม่ได้ทำการศึกษาและทำความเข้าใจในตัวอนุสัญญาฯ ให้ดีเท่าที่ควร ก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาไม่ว่าจะเป็น การไม่เข้าใจกันของผู้ที่รับผิดชอบ เนื่องจากมีการตีความอนุสัญญาฯ ที่แตกต่างกันออกไป การซ้ำซ้อน หรือ ความไม่รู้ในหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ การแบ่งแยกหน้าที่ที่รับผิดชอบ ไม่มีการดำเนินการที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งในการแก้ไขปัญหาคือ รัฐบาลควรจะได้ใส่ใจและมีความจริงจังในการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศให้มากกว่านี้ อันอาจทำได้โดย การจัดตั้งหน่วยงานที่ดูแลเรื่องอนุสัญญาฯ ที่ประเทศเป็นภาคีสมาชิกอย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล รายงานผลการปฏิบัติงาน เป็นต้น และนั่นจะก่อให้เกิดความรวดเร็ว ความคล่องตัวในการทำงานและลดปัญหาการดำเนินงานซ้ำซ้อนหรือการดำเนินงานที่ขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหน่วยงานอย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน

3.6 นายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ เอาไว้ดังนี้ (วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, 2547)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6 นายวิฑูรย์ เลียนจำรุญ

3.6.1 ฝ่ายค้านเห็นว่า การดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ต้องยื่นเรื่องดังกล่าวให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณา

เนื่องด้วยเหตุผลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามมาตรา 220 ที่ว่า “หนังสือสัญญาใด มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือ เขตอำนาจของรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา” ดังนั้น จึงมีการนำเรื่องนี้เข้าสู่รัฐสภาให้พิจารณา ซึ่งการดำเนินการนำเรื่องเข้าสู่รัฐสภาก็ทำให้การดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ล่าช้าออกไป

3.6.2 การเกรงการเสียอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศ

โดยฝ่ายค้านเห็นว่า จากข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ที่มีการอนุญาตให้ประเทศภาคีอื่นเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศไทยได้ อาจจะเป็นการคุกคามอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศ แม้ในอนุสัญญาฯ จะระบุให้ประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมสามารถวางแผนการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมของตนได้ก็ตาม แต่ในความเป็นจริง ในทางปฏิบัติอาจมิได้ทำได้โดยง่าย อีกทั้งประเทศยังต้องมีการแก้ไขกฎหมายอีกหลายฉบับเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของอนุสัญญาฯ ดังนั้น การให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ รัฐบาลจึงต้องไตร่ตรองและทบทวนผลได้ผลเสียให้รอบคอบ

3.6.3 ปัญหาความไม่พร้อมของประเทศในด้านต่างๆ

ซึ่งฝ่ายค้านเห็นว่า การเตรียมความพร้อมของประเทศในด้านต่างๆ ยังไม่เพียงพอไม่ว่าจะเป็นด้านกฎหมายภายในของประเทศที่ยังไม่มีความพร้อมในการรองรับเนื้อหาของอนุสัญญาฯ อีกทั้งปัญหาในด้านบุคลากรรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในอนุสัญญาฯ ก็ยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินงาน ทั้งยังมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ดังนั้น ประเทศไทยต้องทำการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเสียก่อน จึงค่อยดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6.4 การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาฯ

โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาฯ ควรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรที่ควรเข้าใจในอนุสัญญาฯ เพื่อสามารถปฏิบัติตนและนำอนุสัญญาฯ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองได้ หรือประชาชน นักเรียนนักศึกษาที่ควรมีความรู้เรื่องอนุสัญญาฯ เพื่อเป็นพลังในการกระตุ้นการดำเนินงานของภาครัฐและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพของประเทศ หรือแม้แต่หน่วยงานของรัฐบาลเองที่ต้องมีการศึกษาทบทวนอนุสัญญาฯ ว่าจะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมาย หรือ จะต้องมีการเตรียมการด้านต่างๆ เพื่อรองรับเนื้อหาของอนุสัญญาฯ หรือไม่

3.6.5 ปัญหาในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรภายในประเทศที่ขัดแย้งกัน

เนื่องจากทางฝ่ายรัฐบาลกับองค์กรพัฒนาเอกชนพร้อมด้วยนักวิชาการบางท่านที่มีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน โดยฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนพร้อมด้วยนักวิชาการบางท่านมีความเห็นว่า ประเทศไทยสามารถสร้างระบบการจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์ด้านทรัพยากรชีวภาพของประเทศได้เอง ทั้งในด้านกฎหมาย นโยบาย และองค์กร ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการเร่งรัดกระตุ้นจากกฎหมายระหว่างประเทศตามที่ฝ่ายรัฐบาลเสนอมา

ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับอนุสัญญาฯ ในปัจจุบัน นายวิฑูรย์เห็นว่า การดำเนินงานของประเทศยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากการเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ ได้เท่าที่ควร จะเห็นได้ชัดจากการเข้าร่วมประชุมภาคีสมาชิกแต่ละครั้งที่เรายังขาดความสามารถในการเจรจาต่อรองผลประโยชน์ สาเหตุอาจเป็นเพราะตัวแทนของประเทศยังไม่มีความพร้อมในการเข้าร่วมประชุมเท่าที่ควร ดังนั้น นายวิฑูรย์เห็นว่า ประเทศไทยควรจะมีการวางมาตรการด้านการใช้ประโยชน์จากอนุสัญญาฯ อย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็น การจัดเตรียมผู้ที่มีความสามารถและทำงานด้านอนุสัญญาฯ อย่างแท้จริง ที่จะสามารถเจรจาและใช้เวทีการประชุมภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ ให้เกิดประโยชน์กับประเทศ แม้กระทั่งการดำเนินการตามวัตถุประสงค์หลักของอนุสัญญาฯ ก็ควรมีการรายงานผลการดำเนินงานโดยตลอด เพื่อความเข้าใจร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบ อันเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่สอดคล้องกันต่อไป

3.7 นายหาญณรงค์ เยาวเลิศ ได้กล่าวถึงปัญหาหลักที่มีการถกเถียงกันมากในการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นสาเหตุที่ทำให้การให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ของประเทศไทยล่าช้าไว้ ดังนี้ (หาญณรงค์ เยาวเลิศ, 2547)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 7 นายหาญณรงค์ เยาวเลิศ

3.7.1 ปัญหาจากการใช้เวลาทำความเข้าใจเนื้อหาอนุสัญญาฯ

โดยในระยะแรกต้องมีการเรียนรู้และทำความเข้าใจในอนุสัญญาเสียก่อน ซึ่งระยะนี้ก็ใช้เวลาไปพอสมควร เนื่องจากอนุสัญญาในอดีตเป็นเรื่องใหม่ ความเข้าใจในเนื้อหาของอนุสัญญาของผู้ที่รับผิดชอบยังมีน้อยและมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน

3.7.2 ปัญหาในการเตรียมความพร้อมของประเทศ

ได้แก่ ด้านกฎหมายภายในของประเทศที่ยังไม่มีความพร้อมในการรองรับเนื้อหาของอนุสัญญาฯ ปัญหาในด้านบุคลากรรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในอนุสัญญาฯ ที่ยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินงานและยังมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน

3.7.3 ปัญหาการเกรงการเสียอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศ

โดยฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชน ที่เห็นว่า การอนุญาตให้ประเทศภาคีอื่นเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศไทย จะเป็นการคุกคามอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศ แม้ในอนุสัญญาฯ จะระบุให้ประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมสามารถวางเกณฑ์การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมของตนได้ก็ตาม แต่ในความเป็นจริง ในทางปฏิบัติอาจมิได้ทำได้โดยง่าย

3.7.4 ปัญหาการละเมิดกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 220

โดยฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนเห็นว่า การดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ต้องยื่นเรื่องดังกล่าวให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณา เพราะเหตุผลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามมาตรา 220 ที่ว่า “หนังสือสัตยาบันใด มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือ เขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัตยาบัน ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา” ดังนั้น จึงมีการนำเรื่องนี้เข้าสู่รัฐสภาให้พิจารณา ซึ่งการดำเนินการนำเรื่องเข้าสู่รัฐสภาทำให้การดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ล่าช้าออกไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.7.5 ปัญหาในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรภายในประเทศที่ขัดแย้งกัน

นั่นคือ ระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับองค์กรพัฒนาเอกชนพร้อมด้วยนักวิชาการบางท่าน โดยฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนพร้อมด้วยนักวิชาการบางท่านมีความเห็นว่า ประเทศไทยสามารถสร้างระบบการจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์ด้านทรัพยากรชีวภาพของประเทศได้เอง ทั้งในด้านกฎหมาย นโยบาย และองค์กร ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการเร่งรัดกระตุ้นจากกฎหมายระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ นายหาญณรงค์ ยังได้ฝากแง่คิดทิ้งท้ายอีกว่า การที่ประเทศจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากอนุสัญญาใดๆ นั้น จะต้องส่งคนที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงในเรื่องอนุสัญญาดังกล่าวเข้าร่วมประชุมและรู้จักการเจรจาต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของประเทศในเวทีของสมาชิกอนุสัญญา อีกทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของอนุสัญญา ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ที่ควรมีการจัดประชุมเพื่อรายงานความก้าวหน้าของอนุสัญญาที่ประเทศเป็นภาคีสมาชิกโดยตลอด ประชาชนมีความสนใจ มุ่งศึกษาและทำความเข้าใจในอนุสัญญาให้มาก เพื่อประโยชน์ในสิทธิของตนเอง หรือแม้กระทั่งควรมีการบรรจุเรื่องอนุสัญญาที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกไว้ในการเรียนการสอนของโรงเรียน หรือ มหาวิทยาลัย เพื่อเพิ่มบุคลากรที่มีความสามารถและความเข้าใจ เป็นคนรุ่นใหม่ที่จะดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศต่อไป

3.8 นายวรินทร์ เทียมจรัส ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ เอาไว้ดังนี้ (วรินทร์ เทียมจรัส, 2547)

ภาพที่ 8 นายวรินทร์ เทียมจรัส

3.8.1 ปัญหาเนื่องจากการขาดการเตรียมความพร้อมของฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อันได้แก่ การขาดการเตรียมความพร้อมตามที่ควรจะเป็นของคณะผู้ไปร่วมประชุม หลังจากกลับจากการประชุมภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ โดยกระทรวงการต่างประเทศ หรือ ฝ่ายรัฐบาลที่มีหน้าที่ไปเข้าร่วมประชุมภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ ในอดีตมิได้ดำเนินการรายงานผลการประชุมและเตรียมความพร้อมทั้งในเรื่องกฎหมายภายในประเทศขณะนั้นที่ยังไม่มีการคุ้มครอง พันธุ์พืช มิได้มีการกำหนดเกี่ยวกับเงื่อนไขการเข้าขอใช้ทรัพยากรจากภาคีสมาชิกอื่น หรือ แม้กระทั่งยังมีได้มีกฎหมายที่จะคุ้มครองภูมิปัญญาฯ ดั้งเดิมของประเทศไว้ ดังนั้น ความต้องการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ของรัฐบาลในอดีตจึงถูกคัดค้านจากฝ่ายที่ยังไม่เห็นด้วยอย่างมาก

3.8.2 ปัญหาความขัดแย้งเรื่องเงินทุนที่จะได้รับจากอนุสัญญาฯ

โดยปัญหาเกิดจากความไม่เห็นด้วยที่ประเทศไทยต้องเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ เนื่องจากต้องการได้รับเงินกองทุนที่อนุสัญญาฯ ได้กำหนดไว้ อีกทั้งฝ่ายที่คัดค้านการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ได้พิจารณาแล้วลงความเห็นว่าเงินช่วยเหลือที่จะได้รับตามที่ระบุไว้ในข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ไม่มีความชัดเจนพอที่จะยืนยันได้ว่า ประเทศไทยจำได้รับประโยชน์ในแหล่งเงินทุนดังกล่าวอย่างแน่นอน อันเป็นการแสดงถึงความไม่ชัดเจนของเนื้อหาอนุสัญญาฯ

3.8.3 ปัญหาเรื่อง การเกรงการเสียอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศ

โดยในมาตราที่ 15 ของอนุสัญญาฯ ได้ระบุไว้ว่าประเทศภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ จะต้อง แก่กฎหมายทุกฉบับภายในประเทศ เพื่อให้ภาคีสมาชิกอื่นสามารถเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศนั้นๆ ได้ ฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนเห็นว่าข้อกำหนดดังกล่าวเป็นการคุกคามอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายภายในประเทศอย่างน้อยกว่า 15 ฉบับเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ดังนั้นการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ อาจส่งผลในแง่ลบต่อประเทศ

3.8.4 ปัญหาการละเมิดกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 220

โดยที่ฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนเห็นว่า การดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ต้อง ยื่นเรื่องดังกล่าวให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณา เพราะเหตุผลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามมาตรา 220 ที่ว่า "หนังสือสัญญาใด มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือ เขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความ

เห็นชอบของรัฐสภา" ดังนั้น จึงมีการนำเรื่องนี้เข้าสู่รัฐสภาให้พิจารณา ซึ่งการดำเนินการนำเรื่องเข้าสู่รัฐสภาก็ทำให้การดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ล่าช้าออกไป

นอกจากนั้น นายวรินทร์ เทียมจรัส ยังได้กล่าวถึงปัญหาการดำเนินงานของหน่วยงานภายในประเทศว่ายังขาดการบูรณาการ ขาดการมีส่วนร่วมในการทำงานของผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นการทำงานแบบต่างคนต่างรับผิดชอบ ซึ่งการทำงานในลักษณะดังกล่าวทำให้การพัฒนาภายในประเทศไม่เติบโตเท่าที่ควร อีกทั้งรัฐบาลควรสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแห่งทรัพยากรของประเทศ และดำเนินการผลิตบุคลากรที่มีความสามารถด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อการทำงานที่ทั่วถึงและเพิ่มศักยภาพในด้านการอนุรักษ์มากยิ่งขึ้น

3.9 นางสาวมณฑิรา เปี่ยมทิพย์มณฑิลา ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ เอาไว้หลายประการดังนี้ (มณฑิรา เปี่ยมทิพย์มณฑิลา, 2547)

ภาพที่ 9 นางสาวมณฑิรา เปี่ยมทิพย์มณฑิลา

3.9.1 ปัญหาและอุปสรรคจากการขาดข้อมูลข่าวสาร ความรู้และภูมิปัญญาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นของประชาชนเอง หรือของหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ยังมีความเข้าใจไม่ตรงกัน ความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันดังกล่าว ทำให้ผู้รับผิดชอบให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ เกิดความลังเลใจในการตัดสินใจ

3.9.2 ปัญหาและอุปสรรคจากเรื่องทางการเมืองและสังคม

ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนที่วิตกกังวลและเห็นว่า การอนุญาตให้ประเทศภาคีอื่นเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศไทยตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ จะเป็นการคุกคามอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศ แม้อินอนุสัญญาฯ จะระบุให้ประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมสามารถวางแผนการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมของตนได้ก็ตาม

3.9.3 ปัญหาและอุปสรรคจากเรื่องงานวิชาการ สมรรถนะของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยที่ฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนเห็นว่า ความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐบาล ธุรกิจเอกชน ประชาชน หรือ องค์กรพัฒนาเอกชนเองยังไม่พร้อมที่จะใช้ประโยชน์ในตัวอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.9.4 ปัญหาและอุปสรรคจากเรื่องการติดต่อประสานงาน การขอความร่วมมือในการดำเนินงานจากแต่ละหน่วยงาน

3.9.5 ปัญหาและอุปสรรคจากเรื่องระเบียบข้อบังคับภายในประเทศ

ที่ระบุขั้นตอนในการปฏิบัติงานและความพร้อมของกฎหมายภายในประเทศ ยกตัวอย่าง ระเบียบข้อบังคับภายในประเทศที่ระบุขั้นตอนในการปฏิบัติงานในการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ในรัฐธรรมนูญระบุไว้ว่าจะต้องยื่นเรื่องดังกล่าวให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณา ซึ่งอาศัยเหตุผลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามมาตรา 220 ที่ว่า “หนังสือสัญญาใด มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือ เขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา” ดังนั้น จึงมีการนำเรื่องนี้เข้าสู่รัฐสภาให้พิจารณา ซึ่งการดำเนินการนำเรื่องเข้าสู่รัฐสภาทำให้การดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ล่าช้าออกไป หรือ อุปสรรคจากเรื่องกฎหมายภายในประเทศที่ยังขาดความพร้อมในการรองรับเนื้อหาของอนุสัญญาฯ

3.9.6 ปัญหาและอุปสรรคจากเรื่องปัจจัยในด้านต่างๆ

“ไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือ นโยบายของภาครัฐบาล เป็นต้น

อย่างไรก็ตามนางสาวมณฑิรา กล่าวว่า ประเทศไทย มีการอนุรักษ์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพมาเป็นเวลานานแล้ว เพียงแต่ยังไม่มีการดำเนินการที่เป็นระบบเท่านั้น เพราะเหตุผลที่ประเทศมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และกฎหมายที่ว่าก็อยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงานที่ต่างคนก็ต่างทำหน้าที่ตามความถนัดของตนเองยังไม่มีการประสานการทำงานที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้นในการเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพจะเป็นผลดีในการผลักดันให้การทำงานของหน่วยงานดังกล่าวทำงานเป็นระบบมากขึ้น

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย จากผู้ที่มีความรู้และความสามารถเกี่ยวกับอนุสัญญาฯ ทั้ง 9 ท่าน สามารถสรุปความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ได้ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย

ในส่วนของงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยนั้น จะเห็นได้ว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ให้สัมภาษณ์ มีความสอดคล้องกันในแง่ที่ว่า อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นอนุสัญญาที่มุ่งจะสร้างประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรของโลก มีการสร้างความร่วมมือกันอนุรักษ์และแบ่งปันผลประโยชน์ทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพระหว่างประเทศภาคีสมาชิก ซึ่งนับได้ว่าเป็นอนุสัญญาฉบับหนึ่งที่สร้างประโยชน์ด้านการจัดการทรัพยากรให้แก่ประเทศไทยในหลายๆ ด้าน

แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้อนุสัญญา จะก่อเกิดผลดีกับประเทศแต่ในการดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญา เพื่อเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกโดยสมบูรณ์กลับใช้ระยะเวลายาวนานจนก่อเกิดผลลบต่อประเทศ นอกจากนั้นนางสาวชาลินี คงสวัสดิ์ และนางมณฑิรา เปี่ยมทิพย์มณฑล ยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การดำเนินการที่ล่าช้านี้ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียผลประโยชน์และโอกาสที่พึงได้รับ ไม่ว่าจะเป็นด้านเงินสนับสนุนการจัดการทรัพยากรภายในประเทศ การเข้าร่วมเสนอกฎหรือข้อบัญญัติของอนุสัญญา ในการประชุมประเทศภาคีสมาชิกจากอดีตที่ผ่านมา เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ให้สัมภาษณ์คนอื่นๆ เช่น นายเดชา ดวงนามล นายรังสิมันต์ บัวทอง ก็ได้มีการชี้แจงว่าการดำเนินการด้านการจัดการทรัพยากรภายในประเทศของภาครัฐบาลนั้น ได้มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับอนุสัญญา และมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญา มาโดยตลอด แต่อาจเกิดปัญหาหลายประการที่ทำให้ประเทศไทยยังไม่พร้อมในการให้สัตยาบัน ไม่ว่าจะเป็น การศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกำหนดของอนุสัญญา การดำเนินการให้สัตยาบันที่ต้องกระทำตามขั้นตอนของกฎหมายภายในประเทศ การแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากเสียงคัดค้านของผู้ที่ยังเห็นว่าประเทศไทยยังขาดความพร้อมในการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญา เป็นต้น จนในที่สุด หลังการดำเนินการ ภาครัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทำการประเมินแล้วเห็นว่าประเทศไทยมีความพร้อมและสามารถรับมือกับอนุสัญญาได้ในระดับหนึ่งจึงได้ดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญา เมื่อเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 เป็นผลให้หลังจากนั้น 90 วัน คือวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2548 ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญา โดยสมบูรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ที่สอดคล้องกัน

โดยผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 9 ท่าน ที่เป็นตัวแทนของทางฝ่ายรัฐบาล องค์การพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และนักกฎหมายสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ได้แก่

1. การใช้เวลาทำความเข้าใจในเนื้อหาของอนุสัญญาฯ

เนื่องจากอนุสัญญาฯ ด้ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพในอดีตเป็นเรื่องใหม่ ความเข้าใจในเนื้อหาของอนุสัญญาฯ ของผู้ที่รับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินการให้สัตยาบัน นักวิชาการ ทั้งฝ่ายรัฐบาลและองค์การพัฒนาเอกชน รวมถึงประชาชนยังมีน้อยและมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน จึงก่อเกิดการถกเถียงในเนื้อหาของอนุสัญญาฯ ที่แตกต่างกันไปมากมาย ในระยะแรกจึงต้องมีการเรียนรู้และทำความเข้าใจในอนุสัญญาฯ เสียก่อน

2. การเตรียมความพร้อมด้านกฎหมายภายในประเทศ

โดยที่ประเทศไทยยังขาดกฎหมายที่จะรองรับการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเพียงพอ ทำให้เราอาจได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่างับการเสียประโยชน์ เพราะการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ก็หมายถึงการเปิดโอกาสให้ชาติอื่นเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมของไทย ซึ่งอาจทำให้ต่างชาตินำไปพัฒนาต่อ พร้อมทั้งจดสิทธิบัตรเป็นของประเทศตน ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถเรียกร้องสิทธิและอาจไม่ได้รับผลประโยชน์ใดๆ ด้วยเลย แต่อย่างไรก็ตาม นายเดชา ดวงนามล นางสาวชาลินี คงสวัสดิ์ นายรังสิมันต์ บัวทองได้ให้ความเห็นว่าในช่วงระยะเวลาการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ นั้น ทำให้ประเทศไทยสามารถจัดตั้งกฎหมายเพิ่มเติม อันได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และ ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ซึ่งกฎหมายดังกล่าวนี้ว่ามีสาระสำคัญที่สามารถรองรับข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ได้ดีมากยิ่งขึ้น

3. ปัญหาเรื่องเงินสนับสนุนที่ไม่มีความชัดเจน

ในเรื่องของการได้รับเงินช่วยเหลือจากการเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ ก็ยังไม่มีมีความชัดเจนพอที่จะยืนยันได้ว่าประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพของไทย

4. ปัญหาการขาดหลักประกันในการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศภาคีอนุสัญญาฯ

นั่นคือ ประเทศไทยอาจไม่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาฯ เท่าที่ควรในกรณีที่เป็นภาคีอนุสัญญาฯ เข้าขอใช้ทรัพยากรของไทย เพราะโครงสร้างและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพของไทยยังไม่สามารถรองรับได้และอาจถูกจำกัดโดยกฎหมายสิทธิบัตรของประเทศสมาชิกที่บัญญัติเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ต่างประเทศ

5. การเสียอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมภายในประเทศ

ประเทศไทยอาจต้องเสียอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมภายในประเทศบางส่วน คือ แม้ในอนุสัญญาฯ จะให้การคุ้มครองประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรม โดยประเทศเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมสามารถวางแผนการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมของตนได้ก็ตาม แต่ในความเป็นจริง เมื่อรัฐใด มีความสัมพันธ์กับรัฐอื่น ย่อมจะต้องมีการยอมสละอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมบางส่วนให้รัฐอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันโดยกระทำในลักษณะต่างตอบแทน ดังนั้น อำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมในอนุสัญญาฯ จึงอาจมิใช่อำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์

6. การดำเนินการให้สัตยาบัน ควรเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายในประเทศ

จากความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนที่กล่าวอ้าง ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามมาตรา 220 ที่ได้ระบุว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาใด มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือ เขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา” ดังนั้น ฝ่ายรัฐบาลจึงต้องนำเรื่องการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ เข้าสู่รัฐสภาให้พิจารณาเสียก่อน หากมีเช่นนั้นถือว่ารัฐบาลได้กระทำผิดกฎหมายรัฐธรรมนูญดังกล่าวมา จนในที่สุดรัฐบาลจึงได้นำเรื่องดังกล่าวเข้าสู่รัฐสภาพิจารณา และเมื่อรัฐสภามีคำสั่งอนุมัติการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ จึงทำให้ประเทศไทยได้ดำเนินการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ ได้ในที่สุด

7. ความคิดเห็นด้านการจัดการทรัพยากรภายในประเทศที่ขัดแย้งกัน

เนื่องจากฝ่ายรัฐบาลเห็นว่า การเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ เป็นผลดีที่ประเทศไทยสามารถยึดข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ เป็นหลักในการจัดการทรัพยากรของประเทศ แต่กลับขัดแย้งกับฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนและนักวิชาการบางท่านที่เห็นว่าประเทศไทยสามารถดำเนินการพัฒนาระบบการจัดการด้านอนุวัักษ์ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพ ทั้งทางด้านนโยบาย กฎหมาย และองค์กรได้เอง ไม่ต้องมีการเร่งรัดจากกฎหมายระหว่างประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. อนุสัญญาฯ ยังขาดความชัดเจนในด้านอื่นๆ

เนื่องจากข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ยังมีความไม่ชัดเจนอีกหลายประการ ยกตัวอย่าง เช่น ในอนุสัญญาฯ ได้กล่าวถึงความตระหนักและการเคารพในสิทธิและภูมิปัญญาของชุมชน แต่กลับไม่ได้ระบุข้อผูกมัดให้แต่ละประเทศต้องให้ความสำคัญ หรือ ออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิดังกล่าวอันเป็นการแสดงถึงความไม่จริงจังในวัตถุประสงค์ตามที่อนุสัญญาฯ กล่าวอย่างแท้จริง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ที่ขัดแย้งกัน

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 9 ท่าน ที่เป็นตัวแทนของทางฝ่ายรัฐบาล องค์การพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และนักกฎหมายสิ่งแวดล้อม ยังมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ได้แก่

1. ประเทศไทยมิได้สูญเสียอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมภายในประเทศ

ซึ่งฝ่ายรัฐบาลเห็นว่าความคิดเห็นดังกล่าว เป็นการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้ที่คัดค้านการให้สัตยาบัน โดยในการยินยอมให้ประเทศภาคีสมาชิกเข้าใช้ประโยชน์ทรัพยากรของประเทศตามข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ นั้น ประเทศไทยยังคงมีอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมโดยสมบูรณ์ และยังสามารถตั้งเกณฑ์การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศได้โดยรัฐภาคีอื่นจะมากล่าวอ้างไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของประเทศไทยมิได้

2. ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศภาคีสมาชิกอื่น

ในเรื่องนี้ฝ่ายรัฐบาลเห็นว่ากรณีที่ประเทศอื่นที่เป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ สามารถเข้ามาใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของเราได้นั้น น่าจะเป็นผลดีมากกว่าผลเสีย เนื่องจากการรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ดีกว่าเข้ามา จะเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีที่มีอยู่ในประเทศไทยให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ดีกว่าที่เราไม่มีการพัฒนาใดๆ เพิ่มขึ้นเลย

3. การเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ เป็นผลดีในการจัดการทรัพยากรของประเทศ

ภาครัฐได้กล่าวว่า ประเทศไทยได้ทำการอนุรักษ์และจัดการด้านความหลากหลายทางชีวภาพมาเป็นเวลานานแล้ว แต่การดำเนินการยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน เนื่องจากมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์หลายฉบับซึ่งอยู่ภายใต้การรับรองของหลายหน่วยงานด้วยกันและในส่วนของการทำงานของเจ้าหน้าที่ก็ซ้ำซ้อนกัน เข้าในทำนองต่างคนก็ต่างทำงานไปตามหน้าที่และความถนัดของตนเอง แต่หากว่าได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาฯ แล้ว การปฏิบัติงานของรัฐจะมีระบบมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขึ้นเพราะต้องยึดอนุสัญญา ดังกล่าวนี้นี้เป็นหลัก อันจะเป็นผลดีในการลดความสูญเสียของทรัพยากรชีวภาพลงให้เหลือน้อยที่สุด

4. ประเทศไทยมีความพร้อมในด้านต่างๆ ในการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ มาเป็นเวลานานแล้ว

โดยที่ฝ่ายรัฐบาลเห็นว่า การดำเนินการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ด้านการอนุรักษ์ การจัดการทรัพยากรและหน่วยงานที่รองรับของประเทศไทยนั้น มีความพร้อมในการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ มาเป็นเวลานานแล้ว เพราะเราได้ยึดข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ เป็นหลักในการดำเนินการมาโดยตลอด

นอกจากนี้ เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ยังเกิดจากสาเหตุอีกหลายประการ อาทิเช่น ความไม่พร้อมของผู้รับผิดชอบการดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ โดยการดำเนินงานการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ นั้น ส่วนหนึ่งของปัญหาเกิดจากการทำงานที่ซ้ำซ้อนและไม่เป็นระบบของราชการ ความคิดเห็นที่ตรงกันข้ามของหลายฝ่ายก่อให้เกิดการดำเนินงานที่ล่าช้าและความลังเลใจในการตัดสินใจดำเนินการของรัฐบาล อีกทั้งผู้ที่รับผิดชอบการดำเนินการให้สัตยาบัน ยังขาดความรู้ความเข้าใจในอนุสัญญาฯ เนื่องจากการทำงานของระบบราชการของไทยนั้น มักจะคำนึงถึงระบบอาวุโส มากกว่าคำนึงถึงผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นๆ เป็นต้น

ส่วนในด้านสถานการณ์ในปัจจุบันของประเทศไทยเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อตกลงที่กำหนดในอนุสัญญาฯ จะเห็นได้ว่า หลังจากมีการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ หน่วยงานรัฐ เอกชน ประชาชน มีความสนใจในด้านการจัดการทรัพยากรของประเทศมากยิ่งขึ้น โดยจะเห็นได้จากที่หลายหน่วยงานมีการติดตามความคืบหน้าของการจัดการทรัพยากรของประเทศอยู่เสมอ หรือแม้แต่กระแสสังคมที่ได้ตอบรับอนุสัญญาฯ ไม่ว่าจะโดยการแสดงความคิดเห็นในข่าวสารการดำเนินงานของผู้ที่รับผิดชอบอนุสัญญาฯ ในสื่อต่างๆ หรือแม้แต่ ในการทำการวิจัยฉบับนี้ ก็นับได้ว่าประชาชนในประเทศมีความสนใจเกี่ยวกับอนุสัญญาฯ และทรัพยากรของประเทศมากยิ่งขึ้น

ในส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการตามข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ นั้น โดยส่วนมากจะพบว่า เกิดปัญหาด้านผู้แทนของประเทศที่ยังขาดความสามารถในการเจรจาต่อรองผลประโยชน์ในเวทีภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ การขาดหน่วยงานกลางที่ดูแลเรื่องอนุสัญญาฯ ต่างๆ อย่างจริงจังก่อให้เกิดการทำงานแบบต่างคนต่างรับผิดชอบในการดำเนินการ หรือ การทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ รัฐบาลต้องใส่ใจในการจัดการทรัพยากรของประเทศมากกว่านี้ ควรจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบอนุสัญญาฯ ที่เป็นเอกภาพ มีการรายงานการดำเนินงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของผู้ที่รับผิดชอบอนุญาต โดยตลอด เพื่อความเข้าใจตรงกันของหน่วยงานเอกชน ประชาชน หรือหน่วยงานรัฐบาลเองในการจัดการทรัพยากรของประเทศ เป็นต้น

ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยนอกจากจะนำ ข้อมูลการสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาเปรียบเทียบความสอดคล้องกันแล้ว ยังมีการ ตรวจสอบจากเอกสาร งานวิจัย อินเทอร์เน็ต ฯลฯ เพื่อความถูกต้องของข้อมูลมากที่สุดอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยและศึกษาสถานการณ์ในปัจจุบันของประเทศไทยเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อตกลงที่กำหนดในอนุสัญญาฯ พร้อมทั้งทำการรวบรวม เรียบเรียง และวิเคราะห์การแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการตามข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพแก่ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าข้อมูลนั้น ผู้ทำการวิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้และทำงานเกี่ยวข้องกับอนุสัญญาฯ ทั้งสิ้น 9 ท่าน และสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยนั้น เกิดจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ การใช้เวลาทำความเข้าใจในเนื้อหาของอนุสัญญาฯ การเตรียมความพร้อมด้านกฎหมายภายในประเทศ ปัญหาเรื่องเงินสนับสนุนที่ไม่มี ความชัดเจน ปัญหาการขาดหลักประกันในการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศภาคีอนุสัญญาฯ การเกรงการเสียอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรพันธุกรรมภายในประเทศ การดำเนินการให้สัตยาบันต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายภายในประเทศ ความคิดเห็นด้านการจัดการทรัพยากรภายในประเทศที่ขัดแย้งกันระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายที่คัดค้านการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ และการที่อนุสัญญาฯ ยังขาดความชัดเจนในด้านอื่นๆ

จากผลการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องโดยอาศัยความสอดคล้องของข้อมูลที่ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละท่านแสดงความคิดเห็นไว้ พร้อมทั้งทำการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งโดยการเปรียบเทียบความสอดคล้องกับเอกสาร แหล่งข้อมูลต่างๆ รวมถึงงานวิจัยในเรื่องดังกล่าวเพื่อความถูกต้องตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ในประเทศไทย จะเห็นได้ว่า หน่วยงานหลายฝ่าย อาทิ รัฐบาล เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งประชาชนทั่วไป มีความสนใจในการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรของประเทศมากยิ่งขึ้นและในส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการตามข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ นั้น พบว่า เกิดปัญหาด้าน

ผู้แทนของประเทศที่ยังขาดความสามารถในการเจรจาต่อรองผลประโยชน์ในเวทีภาคีสมาชิก เอกสารนโยบายเอกสารที่ส่งมอบให้สำนักงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตนับเป็นประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อนุสัญญาฯ การขาดหน่วยงานกลางที่ดูแลเรื่องอนุสัญญาต่างๆ อย่างจริงจัง แนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ รัฐบาลควรจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบอนุสัญญาฯ ที่เป็นเอกภาพ มีการรายงานการดำเนินงานของผู้ที่รับผิดชอบอนุสัญญาฯ โดยตลอด เพื่อความเข้าใจตรงกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรของประเทศ

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการวิจัยนั้น เกิดจากการระดมกลุ่มตัวอย่างที่จะให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ซึ่งเราต้องตรวจสอบและมั่นใจว่ากลุ่มตัวอย่างดังกล่าวสามารถเป็นตัวแทนที่จะให้ข้อมูลการวิจัยถูกต้องครบถ้วน และในส่วนของ การสัมภาษณ์หน่วยงานที่ต้องการใช้ในการติดต่อขอสัมภาษณ์ ทางที่ดีที่สุด หลังจากที่เราสามารถระบุหน่วยงานที่ต้องการสัมภาษณ์ได้แล้ว ในการติดต่อขอเข้าสัมภาษณ์เราควรระบุชื่อบุคคลที่มีอำนาจในหน่วยงานนั้น เพื่อให้ท่านส่งการไปยังผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจที่สามารถให้สัมภาษณ์เราได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับอนุสัญญาต่างๆ ที่ประเทศไทยเข้าร่วม เป็นภาคีสมาชิกให้คนในสังคมได้ทราบมากยิ่งขึ้น โดยการอาศัยสื่อต่างๆ ที่สามารถส่งข่าวสารให้กับประชาชนได้ทั่วประเทศ

2. ควรมีการสร้างจิตสำนึกในการรักษาและห่วงแหนทรัพยากรของประเทศให้มากยิ่งขึ้น เช่น อาจกระทำได้โดย การแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับอนุสัญญาฯ และคุณค่าของทรัพยากรของประเทศ เอาไว้ในบทเรียนของนักเรียน นักศึกษา การรณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าของทรัพยากร การจัดโครงการหรือกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากร เป็นต้น

3. ควรมีการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการดำเนินการจัดการทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็น นักกฎหมายสิ่งแวดล้อม นักชีววิทยา นักวิทยาศาสตร์ นักวิชาการ ฯลฯ อย่างเพียงพอเพื่อนำความสามารถดังกล่าวมาสร้างประโยชน์ให้กับประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเจรจาต่อรองกับนานาชาติ การสร้างเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ งานวิชาการและด้านสถาบัน อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนและวางมาตรการการจัดการทรัพยากรของประเทศที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต

4. ควรมีการทำงานวิจัยในเรื่องผลดีและผลเสียที่กระทบต่อประเทศไทย ในการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

"กรมประมง" มปป. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : [http : // www.fisheries.go.th.index1.php](http://www.fisheries.go.th.index1.php).

กองแผนงานมหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับสถาบันการแพทย์แผนไทย. 2539. **อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพกับความพร้อมของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน.

กานดา สีนบุญเชิด. 2547. **แนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย**. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

"คณะวนศาสตร์ศาสตร์" มปป. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : [http : //www.ku.ac.th/faculty/forest.html](http://www.ku.ac.th/faculty/forest.html).

"เครือข่ายข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ" มปป. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : [http : //www.onep.go.th/bdm/](http://www.onep.go.th/bdm/)

"จักรกฤษณ์ ครอบพจน์" มปป. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : [http : //www.biothai.net/cgi-bin/content/biopiracy/show.pl0003](http://www.biothai.net/cgi-bin/content/biopiracy/show.pl0003).

ชนภัทร วินยะวัฒน์. 2538. **คำอธิบายเบื้องต้นอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ 2535**. กรุงเทพมหานคร : ส.โพลุยกิจการพิมพ์.

ชวลิต ชูยตระกูล. 2542. **การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ**. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชาลินี คงสวัสดิ์. 2547. นักวิเคราะห์นโยบายและแผน โปรแกรมความหลากหลายทางชีวภาพ.
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2547.

เดชา ดวงนามล. 2547. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์โครงการวิจัย. สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2547.

นันทพล กาญจนวัฒน์. 2542. แนวความคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในกฎหมายสิ่งแวดล้อม
ระหว่างประเทศ : ศึกษากรณีตัวอย่างอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ.
วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.

บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ .2547. ผู้อำนวยการโครงการยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากร.
สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2547.

ภัทรดาลิน เย็นมั่นคง. 2542. แนวทางการอนุรักษ์กฎหมายไทยตามอนุสัญญาว่าด้วยความ
หลากหลายทางชีวภาพ. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร.

มณฑิรา เปี่ยมทิพย์มณี. 2547. สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2547.

ยศ สันตสมบัติ และ วิฑูรย์ ปัญญากุล. 2537. ความหลากหลายทางชีวภาพ : มิติทาง
สังคมและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักพิมพ์คปไฟ.

รังสิมันต์ บัวทอง. 2547. สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2547.

วรินทร์ เทียมจรัส. 2547. สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2547.

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. 2547. ผู้อำนวยการองค์การความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย.
สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2547.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิสุทธิ ไบไม้. 2538. สถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย.

กรุงเทพมหานคร : มปป.

“ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ” 2547. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : [http :](http://www.biotec.or.th/about/mainabout.html)

[//www.biotec.or.th/about/mainabout.html](http://www.biotec.or.th/about/mainabout.html).

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2547. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (เอกสารโรเนียว)

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2539 ก. อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพคิดในระดับโลกและทำในระดับประเทศ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.

----- 2539 ข. อนุสัญญาและกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.

----- 2544. นโยบาย มาตรการและแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2546-2550. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.

สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง. 2547. ส่วนประมงกรุงเทพมหานคร.

กรมประมง. (เอกสารโรเนียว)

หาญณรงค์ เยาวเลิศ. 2547. ผู้ช่วยเลขาธิการฝ่ายวิชาการและนโยบายอนุรักษ์.

สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2548.

“องค์กรความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย” 2547 [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : [http :](http://www.biothai.net/about.html)

[//www.biothai.net/about.html](http://www.biothai.net/about.html).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (1)” มปป. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : [http :
//www.forest.go.th/Biod/cbd.html](http://www.forest.go.th/Biod/cbd.html).

“อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (2)” มปป. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : [http :
//www.ittm.or.th./data law/law/ittmlaw05-1.htm](http://www.ittm.or.th./data law/law/ittmlaw05-1.htm).

“อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (3)” มปป. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : [http :
//www.moac.go.th./agreement diversity.htm](http://www.moac.go.th./agreement diversity.htm).

“อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (4)” มปป. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : [http :
//www.senate.go.th/foreign/rice.htm](http://www.senate.go.th/foreign/rice.htm).

อุทิศ กุญอินทร์ . 2547. คนบดึคคณะวนศาสตร์. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2547.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

อารัมภบท

ภาคี

มีจิตสำนึกถึงคุณค่าอันแท้จริงของความหลากหลายทางชีวภาพและถึงคุณค่าทางนิเวศ พันธุกรรม สังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ การศึกษา นันทนาการและสุนทรีย์ภาพของความหลากหลายทางชีวภาพและองค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพ

มีจิตสำนึกถึงถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพต่อวิวัฒนาการและต่อการดำรงรักษาระบบเกื้อหนุนชีวิตในชีวมณฑล

ยืนยันว่าการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นความห่วงใยสนใจร่วมกันของมวลมนุษยชาติ

ยืนยันอีกว่ารัฐมีสิทธิอธิปไตยเหนือทรัพยากรชีวภาพของตน

ยืนยันอีกว่ารัฐมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ทรัพยากรชีวภาพในแบบที่ยั่งยืน

วิตกห่วงใยว่าทรัพยากรชีวภาพกำลังลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยกิจกรรมของมนุษย์อย่างแน

ชัด
สำนึกถึงการขาดข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพและถึงความต้องการเร่งด่วนที่จะพัฒนาสมรรถภาพทางวิทยาศาสตร์ วิชาการและสถาบันเพื่อความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวางแผนและการดำเนินมาตรการที่เหมาะสม

รับทราบว่าเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมากที่จะคาดการณ์ ป้องกัน และขจัดสาเหตุที่ทำให้เกิดการลดลงอย่างมีนัยสำคัญและการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพที่ต้นตอแหล่งปัญหา

รับทราบด้วยว่าในกรณีที่มีการคุกคามจนเกิดการลดลงอย่างมีนัยสำคัญหรือการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่ควรใช้การขาดหลักฐานที่สมบูรณ์ทางวิทยาศาสตร์เป็นเหตุผลในการผัดผ่อนการดำเนินมาตรการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดการคุกคามนั้น

นอกจากนั้นรับทราบว่าคุณภาพประสงค์พื้นฐานในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ คือการอนุรักษ์ระบบนิเวศและแหล่งที่อยู่อาศัยในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและการธำรงรักษาและฟื้นฟูประชากรของชนิดพันธุ์ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

นอกจากนั้นรับทราบว่าการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยเฉพาะในประเทศแหล่งกำเนิด มีบทบาทอย่างสำคัญยิ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตระหนักถึงการพึ่งพาอาศัยอย่างใกล้ชิดและตามชนบประเพณีเดิมของชุมชนพื้นเมือง และท้องถิ่น ซึ่งใช้ทรัพยากรชีวภาพในการดำเนินชีวิตตามชนบประเพณีเดิมและถึงความปรารถนา ในอันที่จะแบ่งปันอย่างเท่าเทียมซึ่งผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ประโยชน์ความรู้ ประดิษฐ์กรรม และการถือปฏิบัติที่สืบทอดมาตามประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ตระหนักอีกด้วยถึงบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่สตรีมีต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และยืนยันความต้องการเพื่อให้มีการเข้าร่วมอย่างเต็มที่ โดยสตรีทุกระดับในการวางแผนและการดำเนินการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

เน้นความสำคัญของและความต้องการที่จะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ภูมิภาค และทั่วโลกระหว่างรัฐและองค์การระหว่างรัฐบาลระหว่างประเทศและภาคเอกชนในการอนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพ

ยอมรับว่าข้อกำหนดเกี่ยวกับทรัพยากรการเงินทั้งใหม่และเพิ่มเติมและการเข้าถึงอย่างเหมาะสม ซึ่งเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง อาจจะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง ใน สมรรถนะของสังคมโลกที่จะบรรเทาความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

ยอมรับอีกด้วยว่าข้อกำหนดพิเศษเป็นสิ่งที่ต้องการเพื่อที่จะสนองต่อความปรารถนาของ ประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งข้อกำหนดเกี่ยวกับทรัพยากรการเงินทั้งใหม่และเพิ่มเติม และการเข้าถึงอย่างเหมาะสมซึ่งเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

รับทราบในการนี้เงื่อนไขพิเศษของประเทศกำลังพัฒนาและรัฐที่เป็นเกาะขนาดเล็ก

ยอมรับว่าการลงทุนอย่างจริงจังเป็นสิ่งที่ต้องการสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และยอมรับว่ามีการคาดหวังต่อผลกำไรทางสิ่งแวดล้อม, เศรษฐกิจและสังคม จากการลงทุนเหล่านี้

ตระหนักถึงการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจและการกำจัดความยากจนว่าเป็นความ สำคัญอันดับแรกและอยู่เหนือสิ่งอื่นใดของประเทศกำลังพัฒนา

ดำเนินว่าการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเป็นสิ่ง สำคัญอย่างยิ่งยวดในอันที่จะสนองความปรารถนาของประชากรโลกที่กำลังทวีจำนวนขึ้นทางด้าน อาหารสุขภาพและอื่นๆ ซึ่งโดยเจตนาของกรมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลาย ทางชีวภาพอย่างยั่งยืนนั้น การเข้าถึง และการแบ่งปันทั้งทรัพยากรพันธุกรรมและเทคโนโลยีเป็นสิ่ง จำเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รับทราบว่าเป็นที่ยอมรับแล้ว การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนจะเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีมิตรระหว่างรัฐให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นและมีคุณภาพต่อสันติสุขสำหรับมวลมนุษยชาติ

ปรารถนาที่จะเสริมสร้างและทำให้การดำเนินงานระหว่างประเทศในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนสมบูรณ์ขึ้น และตกลงใจที่จะอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เพื่อผลประโยชน์ของชนรุ่นปัจจุบันและอนาคตได้ตกลงดังต่อไปนี้

มาตรา 1 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้ ซึ่งดำเนินการโดยสอดคล้องกับข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม หมายถึง โดยการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเหมาะสมและโดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงสิทธิทั้งหมดเหนือทรัพยากรและเทคโนโลยี และการสนับสนุนทุนอย่างเหมาะสม

มาตรา 2 การใช้คำศัพท์

ตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญานี้

“ความหลากหลายทางชีวภาพ” หมายถึง การมีความผิดแผกแตกต่างระหว่างสิ่งมีชีวิตจากทุกแหล่งรวมถึง นอกเหนือจากสิ่งอื่นแล้ว ระบบนิเวศทางบก ทางทะเลและทางน้ำอื่นๆ และการประกอบรวมทางนิเวศ ซึ่งสิ่งมีชีวิตเป็นส่วนหนึ่งในนั้นด้วยในการนี้รวมถึงความหลากหลายภายในชนิดพันธุ์ ระหว่างชนิดพันธุ์และของระบบนิเวศ

“ทรัพยากรชีวภาพ” หมายถึง ทรัพยากรพันธุกรรม สิ่งมีชีวิตหรือส่วนใดๆ ของสิ่งมีชีวิตประชากร หรือ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตของระบบนิเวศ ซึ่งมีประโยชน์หรือคุณค่าตามความเป็นจริงและตามศักยภาพต่อมนุษยชาติ

“เทคโนโลยีชีวภาพ” หมายถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใดๆ ซึ่งใช้ระบบชีววิทยา ใช้สิ่งมีชีวิตหรือส่วนที่แยกออกจากสิ่งมีชีวิต เพื่อทำให้หรือเปลี่ยนแปลงผลผลิตหรือกระบวนการสำหรับการใช้ทางวิทยาศาสตร์

“ประเทศแหล่งกำเนิดของทรัพยากรพันธุกรรม” หมายถึง ประเทศซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมเหล่านั้น ในสภาพตามถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“ประเทศซึ่งให้ทรัพยากรพันธุกรรม” หมายถึง ประเทศซึ่งสำรองทรัพยากรพันธุกรรมรวบรวมสะสมได้จากแหล่งซึ่งอยู่ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ในที่นี้หมายรวมถึงประชากรของชนิดพันธุ์ทั้งที่อยู่ในธรรมชาติและที่เลี้ยงหรือปลูก หรือทรัพยากรพันธุกรรมที่ได้จากแหล่งซึ่งอยู่นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ซึ่งอาจจะหรืออาจไม่ได้ถือกำเนิดในประเทศนั้น

“ชนิดพันธุ์ที่เลี้ยงหรือเพาะปลูก” หมายถึง ชนิดพันธุ์ซึ่งได้ผ่านขบวนการวิวัฒนาการ โดยได้รับอิทธิพลจากมนุษย์ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของมนุษย์

“ระบบนิเวศ” หมายถึง ระบบรวมอันซับซ้อนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ประกอบด้วย ชุมมุนุประชากรพืช สัตว์และจุลินทรีย์กับสภาพแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตซึ่งอยู่ร่วมกัน แบบมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน รวมกันเป็นหน่วยที่มีบทบาทหน้าที่

“การอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ” หมายถึง การอนุรักษ์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพภายนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตนั้นๆ

“สารพันธุกรรม” หมายถึง สารใดๆ ของพืช สัตว์ จุลินทรีย์หรือแหล่งกำเนิดอื่นๆ ซึ่งบรรจุหน่วยที่มีบทบาทหน้าที่ในการสืบทอดพันธุกรรม

“ทรัพยากรพันธุกรรม” หมายถึง สารพันธุกรรมซึ่งมีคุณค่าตามความเป็นจริงและตามศักยภาพ

“แหล่งที่อยู่อาศัย” หมายถึง สถานที่หรือประเภทของสถานที่ซึ่งสิ่งมีชีวิตหรือประชากรเกิดขึ้นตามธรรมชาติ

“สภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ” หมายถึง สภาพซึ่งทรัพยากรพันธุกรรมมีอยู่ในระบบนิเวศและในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและสำหรับกรณีที่เป็นชนิดพันธุ์ที่เลี้ยงหรือปลูก หมายถึง ในสภาพแวดล้อมซึ่งชนิดพันธุ์เหล่านั้นได้ถูกพัฒนา จนมีลักษณะ/คุณสมบัติแตกต่างไปจากเดิม

“การอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ” หมายถึง การอนุรักษ์ระบบนิเวศและแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและการธำรงรักษาและการฟื้นคืนสภาพของประชากรของชนิดพันธุ์ซึ่งสามารถอยู่รอดได้ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และสำหรับกรณีที่เป็นชนิดพันธุ์ที่เลี้ยงหรือปลูก หมายถึง ในสภาพแวดล้อมซึ่งชนิดพันธุ์เหล่านั้นได้ถูกพัฒนาจนมีลักษณะ / คุณสมบัติแตกต่างไปจากเดิม

“พื้นที่คุ้มครอง” หมายถึง พื้นที่ซึ่งได้รับการกำหนดขอบเขตทางภูมิศาสตร์ ซึ่งถูกระบุให้หรือวางระเบียบให้และจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์พิเศษเฉพาะการอนุรักษ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

"องค์การผสานทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค" หมายถึง องค์การที่ประกอบด้วยรัฐอธิปไตยในภูมิภาคใดก็ตาม ซึ่งรัฐสมาชิกได้มอบอำนาจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ ที่อนุสัญญาครอบคลุมและซึ่งได้รับแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ เพื่อลงนาม ให้สัตยาบัน ให้ความเห็นชอบหรือเข้าเป็นภาคีเพิ่มเติม โดยสอดคล้องกับระเบียบวิธีการภายใน

"การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน" หมายถึง การใช้องค์ประกอบความหลากหลายทางชีวภาพในวิถีทางและด้วยอัตราที่ไม่นำไปสู่การลดลงของความหลากหลายทางชีวภาพในระยะยาว ทั้งนี้โดยธำรงรักษาศักยภาพความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อสนองความต้องการและความปรารถนาของคนรุ่นปัจจุบันและในอนาคต

"เทคโนโลยี" หมายถึง เทคโนโลยีชีวภาพ

มาตรา 3 หลักการ

รัฐมี โดยสอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติและหลักกฎหมายระหว่างประเทศ สิทธิอธิปไตยที่จะใช้ทรัพยากรของตนตามนโยบายสิ่งแวดล้อมของตนเอง และตามความรับผิดชอบเพื่อให้หลักประกันว่า กิจกรรมในความรับผิดชอบหรือในความควบคุมไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมของรัฐอื่นหรือของพื้นที่นอกเหนือเขตอำนาจของชาติ

มาตรา 4 ขอบเขตดูแลอาณา

ภายใต้สิทธิของรัฐอื่นๆ และยกเว้นดังที่ได้เสนอไว้ในอนุสัญญานี้ ข้อกำหนดของอนุสัญญานี้ มีผลให้แต่ละภาคนำไปใช้ในขอบเขต ดังต่อไปนี้

1) ภายในพื้นที่ซึ่งอยู่ในดูแลอาณาของชาติภาคนั้น ในกรณีขององค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพ

2) ภายในพื้นที่ของดูแลอาณาของชาติ หรือในพื้นที่นอกเหนือดูแลอาณาของชาติภาคนั้น ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและกิจกรรม ซึ่งดำเนินการภายใต้ดูแลอาณาหรือการควบคุมของตน ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงถึงว่าผลจะเกิดขึ้นที่ใด

มาตรา 5 ความร่วมมือ

แต่ละภาคีจักต้องดำเนินการ ให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม ร่วมมือกับภาคีอื่นๆโดยตรง หรือ ในกรณีที่เหมาะสม โดยผ่านองค์การระหว่างประเทศที่มีสมรรถภาพ ในประเด็นเกี่ยวกับพื้นที่นอกเหนือเขตอำนาจของชาติ และเกี่ยวกับเรื่องอื่นที่มีความสนใจร่วมกัน

เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาตรา 6 มาตรการทั่วไปสำหรับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

แต่ละภาคีจักต้องโดยสอดคล้องกับสถานการณ์และสมรรถนะของตน ดำเนินการดังต่อไปนี้

1) จัดทำกลยุทธ์ แผนการหรือโปรแกรมระดับชาติ เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน หรือปรับกลยุทธ์ แผนการ หรือโปรแกรมให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายดังกล่าวซึ่งจักต้องคำนึงถึง นอกเหนือจากสิ่งอื่นแล้ว มาตรการซึ่งกำหนดในอนุสัญญา ที่เกี่ยวข้องกับภาคีและ

2) ประสานให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนให้เข้ากับแผน โปรแกรมและนโยบายของหน่วยงานหรือ แผนโปรแกรม นโยบาย ร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 7 การจำแนกระบุและการติดตามตรวจสอบ

แต่ละภาคีจักต้องดำเนินการ ให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม โดยเฉพาะตามความมุ่งหมายของมาตรา 8 และ 10 ดังต่อไปนี้

1) จำแนกระบุองค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญสำหรับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยพิจารณารายการซึ่งระบุตามประเภท ดังที่กำหนดในภาคผนวก 1

2) ติดตามตรวจสอบ ด้วยการเก็บตัวอย่างและเทคนิคอื่นๆ องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งระบุดังในอนุวรรค ก) ข้างต้น โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษแก่องค์ประกอบที่จำเป็นจะต้องมีมาตรการอนุรักษ์เร่งด่วนและที่มีศักยภาพสูงสุดในการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

3) จำแนกระบุกระบวนการและประเภทของกิจกรรมซึ่งมีหรือมีแนวโน้มว่าจะมีผลกระทบเสียหายอย่างสำคัญต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และติดตามตรวจสอบผลนั้นด้วยการเก็บตัวอย่างและเทคนิคอื่นๆ และ

4) อนุรักษ์และจัดระบบ โดยใช้กลไกใดๆ ก็ตาม ข้อมูลซึ่งได้จากการจำแนกระบุและการติดตามตรวจสอบกิจกรรมดังอนุวรรค ก) ข) และ ค) ข้างต้น

มาตรา 8 การอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ

แต่ละภาคีจักต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก) จัดตั้งระบบพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ซึ่งต้องการมาตรการพิเศษสำหรับอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

ข) จัดทำ ในกรณีที่เป็น แนวทางสำหรับการเลือก การจัดตั้ง และการจัดการพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ซึ่งต้องการมาตรการพิเศษสำหรับอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

ค) จัดระเบียบหรือจัดการทรัพยากรชีวภาพที่สำคัญสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพไม่ว่าอยู่ในหรือนอกพื้นที่คุ้มครอง เพื่อเป็นหลักประกันในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ง) ส่งเสริมการคุ้มครองระบบนิเวศ ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ และอำรุงรักษาประชากรของชนิดพันธุ์ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

จ) ส่งเสริมการพัฒนาที่เหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแบบยั่งยืนในพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่คุ้มครอง เพื่อให้การคุ้มครองแก่พื้นที่นั้นต่อไป

ฉ) พื้นฟูและถนอมรักษาระบบนิเวศเสื่อมโทรมและส่งเสริมการบำรุงชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามใกล้จะสูญพันธุ์ โดยการวางแผนและดำเนินการตามแผนหรือกลยุทธ์การจัดการอื่นๆ

ช) จัดตั้งหรืออำรุงรักษาวิธีการที่จะจัดระเบียบ จัดการหรือควบคุมความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์และการปล่อยสิ่งมีชีวิตที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากเทคโนโลยีชีวภาพซึ่งมีแนวโน้มที่จะเกิดผลกระทบเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม อันมีผลต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืนทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ด้วย

ซ) ป้องกันการนำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ซึ่งคุกคามระบบนิเวศ ถิ่นที่อยู่อาศัย หรือชนิดพันธุ์อื่น

ด) พยายามที่จะจัดวางเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการโดยสอดคล้องระหว่างการใช้ประโยชน์ในปัจจุบันกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ณ) ภายใต้กฎข้อบังคับแห่งชาติ ให้ความเคารพ สงวนรักษาและดำรงไว้ซึ่งความรู้ ประดิษฐ์กรรม และการถือปฏิบัติของชุมชนพื้นเมืองและท้องถิ่นซึ่งปรากฏในการดำเนินชีวิตที่สืบทอดมาตามประเพณี ซึ่งเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและส่งเสริมการประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ด้วยมีความเห็นชอบและการเข้าร่วมของผู้ทรงความรู้ เจ้าของประดิษฐ์กรรมและผู้ถือปฏิบัตินั้นๆ และสนับสนุนการแบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งป็นอย่างเท่าเทียมซึ่งผลประโยชน์อันเกิดจากการใช้ประโยชน์ความรู้ ประดิษฐ์กรรมและการถือปฏิบัตินั้นๆ

ฎ) จัดทำหรือธำรงรักษากฎข้อบังคับที่จำเป็นและหรือข้อกำหนดระเบียบบังคับต่างๆ เพื่อการคุ้มครองชนิดพันธุ์และประชากรที่ถูกคุกคาม

ฏ) ในกรณีที่พิจารณาแล้วว่ามีผลเสียหายที่สำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพตามการดำเนินงานตามมาตรา 7 ควบคุมหรือจัดการกระบวนการและกิจกรรมประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ฐ) ร่วมมือในการจัดหาความสนับสนุนทางการเงินและอื่นๆ สำหรับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ดังได้กล่าวในอนุวรรค ก) ถึง ฎ) ข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่ประเทศกำลังพัฒนา

มาตรา 9 การอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ

แต่ละภาคีจักต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม และที่สำคัญโดยสอดคล้องกับมาตรการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ

- 1) ยอมรับนำมาตรการสำหรับอนุรักษ์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติมาใช้ โดยเฉพาะประเทศซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดขององค์ประกอบนั้น
- 2) จัดตั้งและธำรงรักษาสิ่งเอื้ออำนวยในการอนุรักษ์และการวิจัยนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเกี่ยวกับพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ โดยเฉพาะในประเทศซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดทรัพยากรพันธุกรรม
- 3) ยอมรับนำมาตรการสำหรับบำรุงและฟื้นฟูชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์และมาตรการสำหรับนำกลับเข้าสู่ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเดิมของชนิดพันธุ์นั้นๆ มาใช้ภายใต้สภาพที่เหมาะสม
- 4) จัดระเบียบและจัดการเกี่ยวกับการรวบรวมสะสมทรัพยากรชีวภาพจากถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเพื่อจุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยไม่คุกคามระบบนิเวศและเพื่อจุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์ประชากรของชนิดพันธุ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติยกเว้นในกรณีที่มีความต้องการมาตรการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติแบบชั่วคราวเป็นพิเศษภายใต้อนุวรรค ค) ข้างต้นและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) ร่วมมือในการให้ความสนับสนุนทางการเงินและอื่นๆ เพื่อการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ดังได้กล่าวในอนุวรรค ก) - ง) และในการจัดตั้งและดำรงรักษาสิ่งเอื้ออำนวยในการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติในประเทศกำลังพัฒนา

มาตรา 10 การใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
แต่ละภาคีจักต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ ให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม

- 1) ผลสนาการพิจารณาการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพเข้ากับการตัดสินใจระดับชาติ
- 2) ยอมรับนำมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรชีวภาพมาใช้ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบเสียหายที่มีต่อความหลากหลายทางชีวภาพ
- 3) คุ้มครองและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรชีวภาพตามธรรมเนียมนิยม โดยสอดคล้องกับการถือปฏิบัติตามชนบประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งเหมาะสมตามเงื่อนไขที่จำเป็นในการอนุรักษ์หรือการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- 4) สนับสนุนประชากรท้องถิ่นในการจัดทำและดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขในพื้นที่เสื่อมโทรม ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพถูกทำลายจนลดน้อยลง
- 5) สนับสนุนความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐบาลและภาคเอกชนในการพัฒนาวิธีการเพื่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตรา 11 มาตรการสร้างเสริมแรงจูงใจ

แต่ละภาคีจักต้องดำเนินการ ให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม นำเอามาตรการที่เหมาะสมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมาใช้ ซึ่งมาตรการเหล่านี้เป็นเสมือนแรงจูงใจเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตรา 12 การวิจัยและการฝึกอบรม

ภาคี โดยคำนึงถึงความต้องการพิเศษของประเทศกำลังพัฒนาจักต้อง

- ก) จัดวางและดำรงรักษาโปรแกรมเพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และทางวิชาการและการฝึกอบรมไว้ในมาตรการเพื่อการจำแนกระบุ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ และองค์ประกอบอย่างยั่งยืน และให้ความสนับสนุนแก่การศึกษาและการวิจัยนั้นๆ สำหรับความต้องการ โดยเฉพาะของประเทศกำลังพัฒนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข) ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยที่อุทิศให้แก่การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา ให้สอดคล้องกับมติของสมัชชาภาคี ซึ่งดำเนินสืบเนื่องจากข้อเสนอแนะของคณะที่ปรึกษาทางวิทยาศาสตร์ วิชาการและเทคโนโลยี

ค) เพื่อดำเนินการสืบเนื่องตามข้อกำหนดของมาตรา 16, 18 และ 20 ส่งเสริมและร่วมมือในการใช้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ในการวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพในการพัฒนาวิธีการเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตรา 13 การให้การศึกษาและการความตระหนักแก่สาธารณชน

ภาคีจักต้อง

1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจในความสำคัญของ และมาตรการที่ต้องการเพื่อ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เช่นเดียวกับการถ่ายทอดเผยแพร่ผ่านสื่อและการสอดแทรกหัวข้อเหล่านี้ไว้ในโปรแกรมการศึกษา และ

2) ร่วมมือ เท่าที่เหมาะสม กับรัฐอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาและการเสริมสร้างความตระหนักแก่สาธารณชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการใช้ ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตรา 14 การประเมินผลกระทบและการลดผลกระทบเสียหาย

1. แต่ละภาคี จักต้องดำเนินการ ให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม ดังต่อไปนี้

ก) นำระเบียบวิธีการที่เหมาะสมเข้าไปใช้ ซึ่งต้องการให้ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการต่างๆ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีผลเสียหายที่สำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการหลีกเลี่ยงหรือการลดผลนั้นๆ และ ในกรณีที่เหมาะสม ยอมให้สาธารณชนมีส่วนร่วมในวิธีการดังกล่าว

ข) นำการจัดการที่เหมาะสมเข้าไปใช้เพื่อให้หลักประกันว่า ผลลัพธ์ทางสิ่งแวดล้อมสืบเนื่องจากโปรแกรมและนโยบายของภาคนั้นๆ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีผลกระทบเสียหายที่สำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับการพิจารณาที่ทันการณ์

ค) ส่งเสริม บนพื้นฐานการเอื้ออำนวยผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน การแจ้งให้ทราบ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการปรึกษาหารือเกี่ยวกับกิจกรรมภายใต้ดูแลอาณัติหรือการ

ควบคุม ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีผลเสียหายอย่างสำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพของรัฐอื่น หรือ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ภายใต้เงื่อนไขการว่ากรณิใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในพื้นที่นอกเหนืออาณาเขตของชาติตนโดยการสนับสนุนให้มีข้อตกลงการดำเนินงานร่วมแบบทวิภาคี ภูมิภาคหรือพหุภาคี เท่าที่เหมาะสม

ง) ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือมีอันตรายหรือความเสียหายร้ายแรง เกิดขึ้นภายใต้อาณาเขตหรือการควบคุมของประเทศนั้นๆ ซึ่งมีผลต่อความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ภายใต้อาณาเขตของรัฐอื่นหรือในพื้นที่นอกเหนืออาณาเขตของชาตินั้นๆ แจ่งรัฐที่มีแนวโน้มจะได้รับผลของอันตรายหรือความเสียหายนั้นโดยทันที เช่นเดียวกับริเริ่มการปฏิบัติงานที่จะป้องกันหรือลดอันตรายหรือความเสียหายนั้น และ

จ) ส่งเสริมการดำเนินงานระดับชาติเกี่ยวกับการสนองตอบโดยเร่งด่วนต่อกิจกรรมหรือเหตุการณ์ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรืออื่นๆ ซึ่งมีอันตรายอย่างร้ายแรงหรือฉุกเฉินต่อความหลากหลายทางชีวภาพและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อให้ส่งกำลังสำรองช่วยเหลือความพยายามระดับชาตินั้นๆ และเพื่อวางแผนฉุกเฉินร่วมกัน ทั้งนี้ ในกรณีที่เหมาะสมและได้รับการตกลงจากรัฐต่างๆ หรือองค์การผลงานทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง

2. สมัชชาภาคีจักต้องตรวจสอบโดยศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรับผิดชอบ และการแก้ไข ปัญหาซึ่งรวมทั้งการฟื้นฟูให้คืนสภาพเดิมและการชดเชยความเสียหายต่อความหลากหลายทางชีวภาพยกเว้นในกรณีซึ่งความรับผิดชอบนั้นเป็นเรื่องภายในอย่างแท้จริง

มาตรา 15 การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม

1. โดยตระหนักถึงสิทธิอธิปไตยของรัฐเหนือทรัพยากรธรรมชาติของตน อำนาจในการพิจารณากำหนดการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมขึ้นอยู่กับรัฐบาลแห่งชาติและอยู่ภายใต้กฎระเบียบของชาตินั้นๆ

2. แต่ละภาคีจักต้องพยายามสร้างเงื่อนไขเพื่อเอื้ออำนวยในการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมสำหรับการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อมโดยภาคีอื่นๆ และไม่วางข้อจำกัดซึ่งขัดแย้งต่อวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา

3. ตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญา ทรัพยากรพันธุกรรมซึ่งถูกจัดหาให้โดยภาคี ดังได้อ้างถึงในมาตรานี้ และมาตรา 16 และ 19 เป็นเฉพาะทรัพยากรซึ่งถูกจัดหาให้โดยภาคี ซึ่งเป็นประเทศถิ่นกำเนิดของทรัพยากรนั้น หรือโดยภาคีซึ่งได้รับทรัพยากรพันธุกรรมนั้นมาโดยสอดคล้องกับอนุสัญญาฉบับนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. การเข้าถึง ในกรณีที่ได้รับอนุญาต จักต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน และอยู่ภายใต้ ข้อกำหนดของมาตรานี้

5. การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมจักต้องอยู่ภายใต้การเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้าของภาคี ซึ่งให้ทรัพยากรนั้น นอกเสียจากในกรณีที่ภาคีนั้นพิจารณาเป็นประการอื่น

6. แต่ละภาคี จักต้องพยายามที่จะจัดทำและดำเนินการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งใช้ ทรัพยากรพันธุกรรม ที่ภาคีอื่นๆ จัดหาให้ โดยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ หากเป็นไปได้ทำการวิจัย ภายในภาคีนั้นๆ

7. แต่ละภาคีจักต้องดำเนินมาตรการทางกฎหมาย การบริหาร หรือนโยบาย เท่าที่ เหมาะสม และโดยสอดคล้องกับมาตรา 16 และ 19 และ ในกรณีที่จำเป็น โดยผ่านกลไกการเงิน ซึ่งกำหนดโดยมาตรา 20 และ 21 ทั้งนี้ด้วยเจตนารมณ์เพื่อแบ่งปันในวิถีทางที่ยุติธรรมและเท่า เทียม ซึ่งผลของการวิจัยและการพัฒนา และซึ่งผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ประโยชน์ทรัพยากร พันธุกรรมทางการพาณิชย์และอื่นๆ กับภาคีที่ได้ให้ทรัพยากรนั้นการแบ่งปันนั้นๆ จักต้องอยู่ภาย ใต้เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน

มาตรา 16 การเข้าถึงและการถ่ายทอดเทคโนโลยี

1. แต่ละภาคี โดยตระหนักว่าเทคโนโลยีหมายถึงรวมถึงเทคโนโลยีชีวภาพและทั้งการเข้าถึง และการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างภาคีเป็นสิ่งจำเป็นขาดเสียมิได้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ อนุสัญญาฯ นี้ ดำเนินการภายใต้ข้อกำหนดของมาตรานี้เพื่อจัดหาให้และ / หรือ เอื้ออำนวยแก่การ เข้าถึงเพื่อ / และถ่ายทอดไปยังภาคีอื่นๆ ซึ่งเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน หรือ เทคโนโลยีที่ใช้ประโยชน์ทรัพยากร พันธุกรรมและไม่เป็นต้นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม

2. การเข้าถึงและการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่อ้างถึงในวรรค 1 ข้างต้น ให้แก่ประเทศกำลัง พัฒนาจักต้องถูกจัดให้และเอื้ออำนวยภายใต้เงื่อนไขที่ยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับมากที่สุด หมายถึงรวมถึงภายใต้เงื่อนไขแบบผ่อนปรนหรือแบบสิทธิพิเศษ ในกรณีที่ได้ตกลงร่วมกัน และในกรณีที่ จำเป็น โดยสอดคล้องกับกลไกทางการเงิน ซึ่งกำหนดโดยมาตรา 20 และ 21 สำหรับกรณีที่ เทคโนโลยีอยู่ภายใต้การคุ้มครองของสิทธิบัตรและสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ การเข้าถึงและ การถ่ายตอดนั้นจักต้องถูกจัดให้อยู่ภายใต้เงื่อนไข ซึ่งเป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับการคุ้มครอง สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาอย่างพอเพียงและอย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์ใช้ย่อนี้จักต้อง สอดคล้องกับวรรค 3, 4 และ 5 ข้างล่างนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. แต่ละภาคีจักต้องดำเนินมาตรการทางกฎหมาย ด้านการบริหาร หรือนโยบาย เท่าที่เหมาะสม ด้วยความมุ่งหมายว่าภาคี โดยเฉพาะซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา ที่จัดทำให้ทรัพยากรพันธุกรรมได้รับการจัดให้เข้าถึงและรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีซึ่งใช้ประโยชน์ทรัพยากรเหล่านั้น ภายใต้เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกันทั้งนี้หมายรวมถึงเทคโนโลยีซึ่งถูกคุ้มครองโดยสิทธิบัตรและสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ ในกรณีที่เป็น โดยข้อกำหนดของมาตรา 20 และ 21 และโดยสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศและสอดคล้องกับวรรค 4 และ 5 ข้างล่างนี้

4. แต่ละภาคีจักต้องดำเนินมาตรการทางกฎหมาย การบริหาร หรือ นโยบาย เท่าที่เหมาะสม มีจุดมุ่งหมายว่าภาคีเอกชนจักต้องเอื้ออำนวยในการเข้าถึงแก่การพัฒนาาร่วมกันและการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งอ้างถึงในวรรค 1 ข้างต้น เพื่อผลประโยชน์สำหรับทั้งสถาบันภาครัฐและภาคเอกชน และในการนี้จักต้องปฏิบัติตามพันธกรณี ซึ่งรวมอยู่ในวรรค 1, 2 และ 3 ข้างต้น

5. ภาคี โดยตระหนักว่าสิทธิบัตรและสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ อาจมีอิทธิพลต่อการดำเนินการตามอนุสัญญาฉบับนี้ จักต้องให้ความร่วมมือในการนี้ภายใต้กฎระเบียบแห่งชาติและกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อที่จะเป็นหลักประกันว่าสิทธิอื่นๆ ได้รับการสนับสนุนและไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา

มาตรา 17 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

1. ภาคีจักต้องเอื้ออำนวยในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากทุกแหล่งของรัฐที่สามารถจัดหาข้อมูลให้ได้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความต้องการเป็นพิเศษของประเทศกำลังพัฒนา

2. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารดังกล่าว จักต้องรวมถึงการแลกเปลี่ยนผลการวิจัยทางวิชาการ วิทยาศาสตร์และสังคมเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโปรแกรมการฝึกอบรมและการสำรวจ ความรู้พิเศษเฉพาะ ความรู้พื้นบ้านและความรู้ที่สืบทอดมาตามประเพณี และประกอบร่วมกับเทคโนโลยีดังอ้างถึงในมาตรา 16 วรรค 1 ในการนี้ จักต้อง ในกรณีที่เป็นไปได้ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารกลับสู่ประเทศเดิมด้วย

มาตรา 18 ความร่วมมือทางวิชาการและวิทยาศาสตร์

1. ภาคีจักต้องส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ในสาขาการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ในกรณีที่มีความจำเป็นโดยผ่านสถาบันระหว่างประเทศและระดับชาติที่เหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. แต่ละภาคีจักต้องส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการและวิทยาศาสตร์กับภาคีอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา ในการอนุวัติอนุสัญญา นอกเหนือจากสิ่งอื่นแล้ว โดยผ่านการจัดทำและการดำเนินการตามนโยบายแห่งชาติในการส่งเสริมความร่วมมือนั้น ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษแก่การพัฒนา และการเสริมสร้างสมรรถนะของชาติ โดยวิถีทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเสริมสร้างในระดับสถาบันองค์การ

3. สมัชชาภาคี ในการประชุมครั้งแรก จักต้องกำหนดว่าจะจัดตั้งกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและเทคนิคอย่างไร เพื่อส่งเสริมและเอื้ออำนวยแก่ความร่วมมือทางวิชาการ และวิทยาศาสตร์

4. ภาคีจักต้อง โดยสอดคล้องกฎหมายและนโยบายของชาติ สนับสนุนและจัดทำวิธีการสำหรับความร่วมมือเพื่อการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยี รวมทั้ง เทคโนโลยีพื้นบ้านและเทคโนโลยีที่สืบทอดมาตามประเพณี ทั้งนี้ เพื่อดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้ สำหรับเจตนารมณ์ประการนี้ ภาคีจักต้องส่งเสริมความร่วมมือในการฝึกอบรมบุคลากรและในการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญด้วย

5. ภาคี จักต้อง ภายใต้ความตกลงร่วมกัน ส่งเสริมการจัดตั้งโปรแกรมการวิจัยร่วมและการดำเนินกิจการร่วมในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาดังนี้

มาตรา 19 การควบคุมดูแลเทคโนโลยีชีวภาพและการจัดสรรผลประโยชน์

1. แต่ละภาคีจักต้องดำเนินมาตรการทางกฎหมาย การบริหาร หรือนโยบาย เท่าที่เหมาะสมในอันที่จะทำให้ภาคีเข้ามีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในกิจกรรมการวิจัยทางเทคโนโลยีชีวภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งได้จัดหาให้ทรัพยากรพันธุกรรมสำหรับการวิจัยนั้น และหากเป็นไปได้ทำการวิจัยภายในภาคนั้นๆ

2. แต่ละภาคีจักต้องดำเนินมาตรการที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติทั้งปวง เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนา ได้เข้าถึงตามลำดับก่อนหลังหลัง ซึ่งผลลัพธ์ และ ผลประโยชน์ที่ได้จากเทคโนโลยีชีวภาพซึ่งใช้ทรัพยากรชีวภาพที่ภาคีเหล่านั้นได้จัดหาให้ ทั้งนี้บนพื้นฐานแห่งความยุติธรรมและความเสมอภาค การเข้าถึงนั้นๆ จักต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน

3. ภาคีจักต้องพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีพิธีสารและรูปแบบของพิธีสาร โดยจัดวางระเบียบวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งรวมทั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้าในเรื่องเกี่ยวกับการถ่ายทอดอย่างปลอดภัย การดูแล และการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตที่ได้รับการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากเทคโนโลยีชีวภาพอันอาจมีผลเสียต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

4. แต่ละภาคีจักต้องดำเนินงานโดยตรงหรือโดยมอบหมายให้บุคคลใดๆ ทางด้านกฎหมายหรือทางด้านธรรมชาติ ดำเนินงานภายใต้ดุลอาณัติของตนเกี่ยวกับจัดหาให้สิ่งมีชีวิตตั้งแต่อ้างถึงในวรรค 3 ข้างต้น จัดให้มีข้อมูลซึ่งพอหาได้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และกฎระเบียบความปลอดภัย ซึ่งประเทศภาคีเป็นผู้กำหนดเพื่อการควบคุมดูแลสิ่งมีชีวิตนั้นๆ เช่นเดียวกับจัดให้มีข้อมูลที่หาได้เกี่ยวกับผลกระทบเสียหายที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นจากสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะชนิดซึ่งเป็นที่กังวลวิตกแก่ภาคีซึ่งสิ่งมีชีวิตนั้นๆ จะถูกนำเข้า

มาตรา 20 ทรัพยากรการเงิน

1. แต่ละภาคีดำเนินการเพื่อให้,โดยสอดคล้องกับสมรรถภาพของตน การสนับสนุนทางการเงินและแรงจูงใจสำหรับกิจกรรมในชาติซึ่งมีเจตนาที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฉบับนี้ ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับแผนกา ลำดับความสำคัญและโปรแกรมของชาตินั้นๆ

2. ภาคีประเทศที่พัฒนาแล้ว จักจัดหาทรัพยากรการเงิน ทั้งที่ใหม่และเพิ่มเติมเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคีประเทศที่กำลังพัฒนาได้ชำระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นครบเต็มจำนวนตามที่ได้ตกลงไว้ เพื่อการดำเนินมาตรการให้บรรลุผลสำเร็จตามข้อผูกพันของอนุสัญญาฉบับนี้ และเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากบทบัญญัติของอนุสัญญาซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่ได้ตกลงกันระหว่างภาคีประเทศกำลังพัฒนา กับสถาบันตามที่ได้อ้างถึงในมาตรา 21 ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับนโยบาย กลยุทธ์ ลำดับความสำคัญของโปรแกรมและกฎเกณฑ์ความเหมาะสม และรายการระบุค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสมัชชาภาคีได้จัดทำขึ้น ภาคีอื่น รวมทั้งประเทศซึ่งได้ผ่านเข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ การตลาดอาจสมัครใจรับภาระ ตามข้อผูกพันของภาคีประเทศพัฒนาแล้ว ตามความมุ่งหมายของมาตรานี้ สมัชชาภาคีจักจัดทำรายการนามภาคีประเทศพัฒนาแล้ว และภาคีอื่นซึ่งสมัครใจรับภาระตามพันธกรณีของภาคีประเทศพัฒนาแล้วในการประชุมครั้งแรก สมัชชาภาคีจักพิจารณา ทบทวนเป็นระยะและหากจำเป็นจักแก้ไขรายการนั้น การบริจาคจากประเทศอื่นและแหล่งอื่นบนพื้นฐานแห่งความสมัครใจจะได้รับการส่งเสริม ด้วยการดำเนินการตามพันธะสัญญานี้จักต้องคำนึงถึงความต้องการเกี่ยวกับกองทุนที่พอเพียงคาดหวังได้ และหมุนเวียนทันเวลา และ ความสำคัญของการแบ่งปันรับภาระระหว่างภาคีซึ่งเป็นผู้บริจาคตั้งระบุนามในรายการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ภาคิประเทศพัฒนาแล้วอาจให้ และภาคิประเทศกำลังพัฒนาจักใช้ให้เป็นประโยชน์ ทรัพยากรการเงิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามอนุสัญญาฉบับนี้ โดยผ่านช่องทางแบบทวิ ภาคิภูมิภาคหรือพหุภาคิอื่นๆ ด้วย

4. ขอบเขตที่ภาคิประเทศกำลังพัฒนาจะดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพผลตามพันธสัญญา ภายใต้อนุสัญญาฉบับนี้ จะขึ้นอยู่กับการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพผลของภาคิประเทศพัฒนา แล้วตามพันธสัญญาของตนภายใต้อนุสัญญาฉบับนี้ ที่เกี่ยวข้องกับการทรัพยากรการเงินและการ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และจะคำนึงอย่างเต็มที่ถึงความจริงที่ว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม และการกำจัดความยากจนเป็นความสำคัญอันดับแรกและเหนืออื่นใด สำหรับภาคิประเทศกำลัง พัฒนา

5. ภาคิจักต้องคำนึงอย่างเต็มที่ถึงความต้องการโดยเฉพาะเจาะจงและสถานการณ์พิเศษ ของประเทศที่พัฒนาแล้วหลังในการดำเนินกิจกรรมของประเทศนั้นซึ่งเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทุน และการถ่ายทอดเทคโนโลยี

6. ภาคิจักพิจารณาสถานการณ์พิเศษอันเป็นผลจากการที่ความหลากหลายทางชีวภาพมี ความเป็นอิสระทั้งในด้านการกระจายตัวและทำเลที่ตั้ง ซึ่งเกิดในภาคิประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะรัฐที่เป็นเกาะเล็กๆ

7. ควรพิจารณาด้วยถึงสถานการณ์พิเศษของประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงประเทศที่มี สภาพแวดล้อมเปราะบางที่สุด ดังเช่น ประเทศในเขตทะเลทรายและกึ่งทะเลทราย พื้นที่ชายฝั่ง และภูเขา

มาตรา 21 กลไกการเงิน

1. จักต้องมีกลไกสำหรับข้อกำหนดของทรัพยากรการเงินแก่ภาคิประเทศกำลังพัฒนา ตามความมุ่งหมายของอนุสัญญาฉบับนี้ บนพื้นฐานของการให้เปล่าหรือให้แบบผ่อนปรน ซึ่งสิ่งที จำเป็นดังบรรยายในมาตรานี้กลไกจักมีบทบาทหน้าที่ภายใต้ขอบเขตอำนาจและการแนะนำของ สมัชชาภาคิและจักมีภาระที่ต้องชี้แจงการดำเนินงานต่อสมัชชาภาคิ ทั้งนี้ตามความมุ่งหมายของ อนุสัญญาฉบับนี้การดำเนินการของกลไกจักกระทำโดยสถาบันดังที่สมัชชาได้มีมติแต่งตั้งในการ ประชุมครั้งแรก ตามความมุ่งหมายของอนุสัญญาฉบับนี้ สมัชชาภาคิจักกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ ลำดับความสำคัญของโปรแกรมและกฎเกณฑ์สำหรับความเหมาะสม ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึง และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรนั้น ในการบริจาดควรพิจารณาถึงความต้องการในเรื่องความ คาดหวังได้ ความพอเพียง และการหมุนเวียนทันเวลา ของเงินทุนดังได้อ้างถึงในมาตรา 20 ทั้งนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยสอดคล้องกับปริมาณทรัพยากรที่ต้องการ ซึ่งสมาชิกภาคีจะกำหนดเป็นระยะและความสำคัญของการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างประเทศผู้บริจาค ดังระบุในรายการที่อ้างถึงในมาตรา 20 วรรค 2 การบริจาคโดยสมัครใจอาจกระทำได้ โดยภาคีประเทศพัฒนาแล้ว และโดยประเทศอื่นและแหล่งอื่น กลไกจกดำเนินการภายในระบบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยและโปร่งใส

2. สืบเนื่องจากวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา สมาชิกภาคีจกต้องกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ และลำดับความสำคัญของโปรแกรม เช่นเดียวกับกฎเกณฑ์โดยละเอียดและแนวทางสำหรับความเหมาะสมในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรการเงิน รวมทั้ง การติดตามตรวจสอบและประเมินคุณค่าการใช้ประโยชน์นั้นด้วยความสม่ำเสมอ สมาชิกภาคีจกต้องตัดสินใจในการจัดการให้มีผลการดำเนินงานในวรรค 1 ข้างต้น หลังจากได้มีการปรึกษาหารือกับสถาบันซึ่งได้รับมอบหมายในการดำเนินการกลไกทางการเงินแล้ว

3. สมาชิกภาคี จกต้องพิจารณาทบทวนประสิทธิผลของกลไก ที่ได้จัดตั้งขึ้นภายในมาตรา นี้ ซึ่งรวมถึงกฎเกณฑ์และแนวทางดังได้อ้างถึงในวรรค 2 ข้างต้น ภายในระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 2 ปี หลังจากอนุสัญญา มีผลบังคับใช้และต่อจากนั้นด้วยความสม่ำเสมอ บนพื้นฐานของการพิจารณา ทบทวนนั้นจกต้องดำเนินการอย่างเหมาะสมเพื่อปรับปรุงประสิทธิผลของกลไกหากจำเป็น

4. ภาคีจกต้องพิจารณาเสริมสร้างระบบการเงินที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนให้ทรัพยากรการเงินสำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตรา 22 ความสัมพันธ์กับอนุสัญญาระหว่างประเทศอื่น ๆ

1. บทบัญญัติของอนุสัญญาฉบับนี้ จกไม่มีผลต่อสิทธิและข้อผูกพันของภาคีใด อันเกิดจากความตกลงระหว่างประเทศใดๆ ที่มีอยู่แล้ว ยกเว้นในกรณีที่ใช้สิทธิและข้อผูกพันเหล่านั้น เป็นผลให้เกิดความเสียหายร้ายแรงหรือการคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

2. ภาคีจกต้องดำเนินการตามอนุสัญญาฉบับนี้ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางทะเล โดยสอดคล้องกับสิทธิและข้อผูกพันของรัฐ ที่อยู่ภายใต้กฎหมายทางทะเล

มาตรา 23 สมาชิกภาคี

1. โดยนัยนี้สมาชิกภาคีจึงได้รับการจัดตั้งขึ้นการประชุมครั้งแรกของสมาชิกภาคี จกต้องถูกเรียกประชุม โดยผู้อำนวยการบริหารโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ ภายในไม่เกินหนึ่งปี หลังจากอนุสัญญาฉบับนี้ มีผลบังคับใช้ ต่อจากนั้นการประชุมสามัญของสมาชิกภาคีจกต้องมีขึ้น ในระยะเวลาที่สม่ำเสมอ ซึ่งจะได้รับการพิจารณาจากสมาชิกภาคีในการประชุมครั้งแรก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การประชุมพิเศษของสมัชชาภาคีจักต้องมิขึ้นในเวลาอื่นๆ ที่สมัชชาภาคีสังเกตเห็นว่ามีความจำเป็นหรือตามคำขอร้องเป็นลายลักษณ์อักษรจากภาคีใดๆ ทั้งนี้ กำหนดให้ดำเนินการภายในหกเดือนหลังจากที่ภาคีได้รับทราบจากสำนักเลขาธิการ และจักต้องได้รับความเห็นชอบอย่างน้อยจากหนึ่งในสามของภาคีก่อน

3. สมัชชาภาคีจักต้องได้รับมติเห็นชอบและยอมรับกฎเกณฑ์ของขั้นตอนวิธีการสำหรับสมัชชาภาคีเองและสำหรับคณะกรรมการซึ่งสมัชชาภาคีอาจตั้งขึ้นเช่นเดียวกับกฎเกณฑ์ทางการเงินซึ่งครอบคลุมการให้ทุนสนับสนุนสำนักเลขาธิการ ในการประชุมสามัญจักต้องมีการรับรองงบประมาณเพื่อนำไปใช้ตามช่วงระยะเวลาหนึ่งจนกว่าการประชุมสามัญครั้งต่อไปจะมาถึง

4. สมัชชาภาคีจักต้องควบคุมการพิจารณาทบทวนการดำเนินการตามอนุสัญญา และเพื่อความมุ่งหมายดังนี้ จักต้อง

ก) กำหนดรูปแบบ และช่วงระยะเวลาในการถ่ายทอดข้อมูลที่ภาคีจะต้องเสนอตามมาตรา 26 และพิจารณาข้อมูลนั้นเช่นเดียวกับรายงานซึ่งคณะกรรมการใดๆ เป็นผู้เสนอ

ข) พิจารณาทบทวนข้อเสนอแนะทางวิทยาศาสตร์ วิชาการและเทคโนโลยีเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเสนอโดยสอดคล้องกับมาตรา 25

ค) พิจารณาและยอมรับ หากเป็นที่ต้องการ พิธีสารมาใช้โดยสอดคล้องกับมาตรา

28

ง) พิจารณาและยอมรับ หากเป็นที่ต้องการ ข้อแก้ไขปรับปรุงอนุสัญญาฉบับนี้ และภาคผนวกมาใช้ โดยสอดคล้องกับมาตรา 29 และ 30

จ) พิจารณาข้อแก้ไขปรับปรุงในพิธีสารใดๆ เช่นเดียวกันกับในภาคผนวกใดๆ นอกจากนั้น และหากตัดสินใจดังนั้น เสนอแนะการยอมรับ ต่อภาคีของพิธีสารที่เกี่ยวข้อง

ฉ) พิจารณาและยอมรับ หากเป็นที่ต้องการ ภาคผนวกเพิ่มเติมแก่อนุสัญญาฉบับนี้มาใช้โดยสอดคล้องกับมาตรา 30

ช) จัดตั้งคณะกรรมการดังกล่าว โดยเฉพาะเพื่อให้ข้อเสนอแนะทางวิทยาศาสตร์และวิชาการ หากดูเสมือนว่ามีความจำเป็นเพื่อการดำเนินการตามอนุสัญญาฉบับนี้

ซ) ติดต่อบริษัทต่าง ๆ ผ่านสำนักเลขาธิการ กับองค์กรบริหารสำหรับอนุสัญญาต่างๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่ครอบคลุมในอนุสัญญาฉบับนี้ โดยพิจารณาถึงการวางรูปแบบความร่วมมือระหว่างองค์กรดังกล่าว และ

ฌ) พิจารณาและดำเนินกิจกรรมเพิ่มเติมใดๆ ที่อาจจำเป็นเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของอนุสัญญาฉบับนี้ ตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินงานของอนุสัญญา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. สหประชาชาติ หน่วยงานพิเศษของสหประชาชาติและหน่วยงานการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ เช่นเดียวกับรัฐใดๆ ซึ่งมีไชภาคีในอนุสัญญาฉบับนี้ อาจส่งผู้แทนเข้าสังเกตการณ์ในการประชุมสมัชชาภาคีได้ องค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ ไม่ว่าจะ เป็นของราชการหรือไม่ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมในสาขาซึ่งเกี่ยวข้องกับ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้ แจ้งให้สำนักเลขาธิการทราบความปรารถนาในการเข้าสังเกตการณ์ในการประชุมสมัชชาภาคี อาจได้รับอนุญาตให้เข้าประชุมได้ หากอย่างน้อยหนึ่งในสามของภาคีมิได้คัดค้านการอนุญาตให้เข้าประชุมและการมีส่วนร่วมในการประชุม จักต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ตามระเบียบวิธีการซึ่งได้รับการรับรองจากสมัชชาภาคีแล้ว

มาตรา 24 สำนักเลขาธิการ

1. โดยนัยนี้สำนักเลขาธิการจึงได้รับการจัดตั้งขึ้น บทบาทหน้าที่ของสำนักเลขาธิการจักต้อง

ก) เพื่อจัดและให้บริการสำหรับการประชุมของสมัชชาภาคีดังกล่าวในมาตรา 23

ข) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ ตามที่ได้รับมอบหมายจากพิธีสารใดๆ

ค) เพื่อเตรียมรายงาน เกี่ยวกับการบริหารตามภาระหน้าที่ของตนภายใต้ อนุสัญญาฉบับนี้ และเสนอรายงานนั้นต่อสมัชชาภาคี

ง) เพื่อประสานงานกับองค์การระหว่างประเทศอื่นที่เกี่ยวข้องและ โดยเฉพาะเข้าดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารและการทำสัญญา ซึ่งอาจจำเป็นในการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ และ

จ) เพื่อปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ซึ่งอาจได้รับมอบหมายจากสมัชชาภาคี

2. ในการประชุมสามัญครั้งแรก สมัชชาภาคีจักต้องแต่งตั้งสำนักเลขาธิการจากองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งมีสมรรถนะที่จะดำเนินงานได้ ซึ่งได้แสดงความจำนงที่จะทำหน้าที่สำนักเลขาธิการภายใต้อนุสัญญาฉบับนี้

มาตรา 25 คณะที่ปรึกษาทางวิทยาศาสตร์ วิชาการและเทคโนโลยี

1. คณะกรรมการตามข้อกำหนดเพื่อให้คำปรึกษาทางวิทยาศาสตร์ วิชาการและเทคโนโลยีโดยนัยนี้จึงได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยสมัชชาภาคี และเท่าที่เหมาะสม คณะกรรมการอื่นในการให้คำปรึกษาอย่างทันเวลาเกี่ยวกับการดำเนินการตามอนุสัญญาฉบับนี้ คณะกรรมการนี้

จักเปิดให้ภาคีทั้งปวงมีส่วนร่วมและจักดำเนินการแบบสหวิชา คณะกรรมการนี้จักประกอบด้วยผู้
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้เผยแพร่จะขึ้นอยู่กับเงื่อนไข
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แทนรัฐบาลที่มีสมรรถนะในสาขาที่เกี่ยวข้องกับวิชาการเฉพาะด้าน คณะกรรมการนี้จักรายงานต่อ สมิชชาเป็นระยะเกี่ยวกับทุกแง่มุมในการดำเนินงานของตน

2. ภายใต้อำนาจและโดยสอดคล้องกับแนวทางที่ได้วางไว้โดยสมัชชาภาคีและตามคำร้องขอคณะนี้จักต้อง

ก) เสนอการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และวิชาการเกี่ยวกับสถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพ

ข) เตรียมการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และวิชาการเกี่ยวกับผลของมาตรการประเภทต่างๆ ที่ดำเนินการโดยสอดคล้องกับข้อกำหนดของอนุสัญญา

ค) จำแนกระบุเทคโนโลยีซึ่งริเริ่มสร้างสรรค์ เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและเทคโนโลยีสุดยอดและเคล็ดลับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและแนะนำเกี่ยวกับวิถีทางและรูปแบบการส่งเสริมการพัฒนาและ / หรือ การถ่ายทอดเทคโนโลยีดังกล่าว

ง) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับโปรแกรมทางวิทยาศาสตร์และความร่วมมือระหว่างประเทศในการวิจัยและการพัฒนาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน และ

จ) ตอบสนองต่อคำถามทางวิทยาศาสตร์ วิชาการ เทคโนโลยีและวิธีการ ซึ่ง สมัชชาภาคี และคณะกรรมการของสมัชชาภาคีอาจจะเสนอต่อหน่วย

3. บทบาทหน้าที่ ขอบเขตในการรับมอบอำนาจ การจัดระบบและการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการนี้อาจจะได้รับการเพิ่มเติมในรายละเอียดโดยสมัชชาภาคี

มาตรา 26 รายงาน

แต่ละภาคีจักต้องเสนอต่อสมัชชาภาคี เป็นระยะตามที่สมัชชาภาคีกำหนด รายงานเกี่ยวกับมาตรการซึ่งได้ดำเนินไปเพื่อปฏิบัติตามข้อกำหนดของอนุสัญญา และประสิทธิผลของ มาตรการนั้นในอันที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้

มาตรา 27 การยุติข้อพิพาท

1. ในกรณีที่มีข้อพิพาทระหว่างภาคีเกี่ยวกับการตีความและการใช้อนุสัญญานี้ ภาคี ที่เกี่ยวข้องจักต้องหาข้อยุติโดยการเจรจา

2. หากภาคีที่เกี่ยวข้องไม่สามารถตกลงกันได้โดยการเจรจา ภาคีนั้นอาจร่วมกันหาความ ช่วยเหลือจากหรือเรียกร้องให้มีการไกล่เกลี่ยจากบุคคลที่สาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. เมื่อให้สัตยาบัน ยอมรับ เห็นชอบ หรือภาคยานุวัติอนุสัญญาฉบับนี้ หรือในเวลาใดภายหลังจากนั้น รัฐหนึ่งๆ หรือองค์การผสมทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค อาจแถลงการณ์เป็นลายลักษณ์อักษรกับผู้รับมอบเกี่ยวกับข้อพิพาทที่มีได้รับการแก้ไข โดยสอดคล้องกับวรรค 1 หรือวรรค 2 ข้างต้น ว่า ยอมรับรูปแบบการยุติข้อพิพาทประการใดประการหนึ่งหรือทั้งสองประการดังต่อไปนี้ อันเป็นการบีบบังคับ

ก) การตัดสินโดยอนุญาโตตุลาการ โดยสอดคล้องกับขั้นตอนวิธีการที่ได้วางไว้ในส่วน 1 ของภาคผนวก 2

ข) เสนอข้อพิพาทต่อศาลโลกให้ตัดสิน

4. หากภาคีที่มีข้อพิพาทมิได้ โดยสอดคล้องกับวรรค 3 ข้างต้น ยอมรับขั้นตอนวิธีการเดียวกันหรือขั้นตอนวิธีการใดๆ ภาคีนั้นจักต้องเสนอข้อพิพาทต่อคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้ตัดสิน โดยสอดคล้องกับส่วน 2 ภาคผนวก 2 เว้นเสียแต่ว่าภาคีนั้นจะตกลงเป็นประการอื่น

5. บทบัญญัติของมาตรานี้จักนำไปใช้กับพิธีสารใดๆ ก็ได้ ยกเว้นแต่ที่ได้กำหนดไว้ในพิธีสารที่เกี่ยวข้องแล้ว

มาตรา 28 การรับรองพิธีสาร

1. ภาคีจักต้องร่วมมือในการจัดทำและรับรองพิธีสารของอนุสัญญาฉบับนี้
2. พิธีสารจักต้องได้รับการรับรองในการประชุมสมัชชาภาคี
3. สำนักเลขาธิการจักต้องจัดส่งเนื้อหาของพิธีสารใดๆ ที่ได้รับการเสนอขึ้นมา ให้แก่ภาคีภายในหกเดือนก่อนการประชุมนั้น

มาตรา 29 การแก้ไขอนุสัญญา หรือ พิธีสาร

1. ภาคีใดๆ อาจเสนอข้อแก้ไขสำหรับอนุสัญญาฉบับนี้ ภาคีใดๆ ของพิธีสารอาจเสนอข้อแก้ไขสำหรับพิธีสารนั้นๆ

2. ข้อแก้ไขในอนุสัญญาฉบับนี้จักต้องได้รับการรับรองในที่ประชุมของสมัชชาภาคี การแก้ไขในพิธีสารใดๆ จักต้องได้รับการรับรองในการประชุมภาคีของพิธีสารที่เป็นปัญหานั้น เนื้อหาของข้อแก้ไขใดๆ ที่เสนอขึ้นมาในอนุสัญญาฉบับนี้ หรือในพิธีสารใดๆ ยกเว้นซึ่งได้ถูกกำหนดโดยพิธีสารนั้นๆ จักต้องถูกส่งให้แก่ภาคีของสัญญาที่เป็นปัญหานั้นๆ โดยสำนักเลขาธิการอย่างน้อยหกเดือนก่อนการประชุม เพื่อรับรองข้อแก้ไขดังกล่าว สำนักเลขาธิการจักต้องส่งข้อแก้ไขที่เสนอขึ้นมาให้แก่ผู้ลงนามในอนุสัญญาฉบับนี้ เพื่อทราบด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ภาควิชาต้องใช้ความพยายามทุกวิถีทางที่จะให้มีการตกลงเกี่ยวกับข้อแก้ไขที่ เสนอ ขึ้นมาในอนุสัญญาฉบับนี้หรือในพิธีสารใดๆ โดยการขอความเห็นชอบจากทุกฝ่าย หากความ พยายามทั้งหมดในการขอความเห็นชอบได้ถูกใช้หมดสิ้นแล้วหรือไม่ได้มีการตกลงข้อแก้ไขนั้นจัก ต้องได้รับการรับรองโดยเสียงส่วนใหญ่ตั้งแต่สองในสามเสียงขึ้นไปจากภาคที่เป็นปัญหานั้น ที่มา ประชุมและลงคะแนนเสียง และผู้รับมอบจักต้องเสนอข้อแก้ไขนั้นแก่ภาคทั้งหลายเพื่อการให้ สัตยาบัน การยอมรับ หรือการเห็นชอบ

4. การให้สัตยาบัน การยอมรับหรือการเห็นชอบแก่ข้อแก้ไขจักต้องแจ้งแก่ผู้รับมอบหมาย ให้ดูแลรักษาเป็นลายลักษณ์อักษร ข้อแก้ไขซึ่งได้รับการรับรองโดยสอดคล้องกับวรรค 3 ข้างต้น จักมีผลบังคับใช้ระหว่างภาคซึ่งได้ยอมรับข้อแก้ไขนั้น ทั้งนี้ในวันที่เก้าสิบหลังจากที่ได้ส่งมอบ สัตยาบันสาร สารยอมรับ หรือสารเห็นชอบโดยอย่างน้อยสองในสามของภาคของอนุสัญญาฉบับ นี้ หรือภาคของพิธีสารที่เกี่ยวข้องตามหลักการเช่นนี้ ข้อแก้ไขดังกล่าวจักมีผลบังคับใช้สำหรับภาค อื่นในวันที่เก้าสิบหลังจากที่ภาคนั้นได้ส่งมอบสัตยาบันสาร สารยอมรับหรือสารเห็นชอบต่อข้อแก้ ไขนั้นแล้ว

5. ตามความมุ่งหมายของมาตรานี้ "ภาคที่มาประชุมและลงคะแนนเสียง" หมายถึงภาค ที่มาประชุมและลงคะแนนออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้าน

มาตรา 30 การรับรองและการแก้ไขภาคผนวก

1. ภาคผนวกของอนุสัญญาฉบับนี้ หรือพิธีสารใดๆ จักเป็นส่วนประกอบของอนุสัญญา หรือของพิธีสารนั้น ตามแต่กรณี และ หากมิได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น การรับรองอนุสัญญา หรือพิธีสารทำให้เป็นการรับรองภาคผนวกใดๆ ด้วย ในเวลาเดียวกันนั้นภาคผนวกนั้นจักต้อง กำหนดในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการ วิทยาศาสตร์ วิชาการ และการบริหาร

2. ยกเว้นที่อาจได้กำ หนดไว้ในพิธีสารใดๆ ที่เกี่ยวกับภาคผนวกของพิธีสารนั้น จักต้อง ประยุกต์ใช้วิธีการดังต่อไปนี้ในการนำเสนอ การรับรอง และการมีผลบังคับใช้ ของภาคผนวกที่ เพิ่มเติมของอนุสัญญาฉบับนี้หรือภาคผนวกของพิธีสารใดๆ

ก) ภาคผนวกของอนุสัญญาฉบับนี้หรือพิธีสารใดจักต้องถูกเสนอและได้รับการ ยอมรับโดยสอดคล้องกับวิธีการที่ได้วางไว้ในมาตรา 29

ข) ภาคใด ซึ่งไม่สามารถจะเห็นชอบกับภาคผนวกเพิ่มเติมของอนุสัญญาฉบับนี้ หรือภาคผนวก ของพิธีสารใดๆ จักต้องแจ้งผู้รับมอบ โดยลายลักษณ์อักษร ภายในหนึ่งปีจากวันที่ได้รับการติดต่อ เพื่อขอการรับรองจากผู้รับมอบ ผู้รับมอบจักแจ้งภาคีทั้งปวง โดยปราศจากการล่าช้า เกี่ยวกับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หนังสือแสดงความเห็นซึ่งได้รับมาภาคีหนึ่งๆ อาจถอนเรื่องที่ได้แสดงการคัดค้านไปแล้วในเวลาใดก็ตาม และภาคีผนวกจัก ทันทันทันใดนั้น มีผลบังคับใช้สำหรับภาคีนั้น ตามเงื่อนไขภายใต้อนุวรรค (ค) ข้างล่างนี้

ค) เมื่อครบกำหนดหมดอายุภายในหนึ่งปีจากวันที่ได้รับการติดต่อเพื่อขอการรับรองจากผู้รับมอบภาคีผนวกจักมีผลบังคับใช้สำหรับทุกภาคีของอนุสัญญาฉบับนี้ หรือของพิธีสารที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้เสนอหนังสือแจ้งความเห็น ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับข้อกำหนดตามอนุวรรค (ข) ข้างต้น

3. การเสนอ การรับรองและการมีผลบังคับใช้ของข้อแก้ไขภาคีผนวกของอนุสัญญาฉบับนี้ หรือของพิธีสารใดๆ จักอยู่ภายใต้วิธีการเดียวกันกับการเสนอ การรับรองและการมีผลบังคับใช้ของภาคีผนวกของอนุสัญญา และภาคีผนวกของพิธีสารใดๆ

4. หากภาคีผนวกเพิ่มเติมหรือข้อแก้ไขของภาคีผนวกเกี่ยวข้องกับข้อแก้ไขของอนุสัญญาฉบับนี้ หรือของพิธีสารใดๆ ภาคีผนวกหรือข้อแก้ไขเพิ่มเติมจักไม่มีผลบังคับใช้จนกว่าจะถึงเวลาที่ข้อแก้ไขของอนุสัญญาหรือของพิธีสารที่เกี่ยวข้องมีผลบังคับใช้

มาตรา 31 สิทธิที่จะออกเสียง

1. ยกเว้นดังได้กำหนดในวรรค 2 ข้างล่างนี้ แต่ละภาคีของอนุสัญญา หรือของพิธีสารใดๆ จักมีหนึ่งเสียง

2. องค์การผลงานทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ในเรื่องที่อยู่ในอำนาจซึ่งได้รับมอบหมาย จักต้อง ใช้สิทธิของตนที่จะออกเสียงด้วยจำนวนเสียงเท่ากับจำนวนรัฐสมาชิกของตนซึ่งเป็นภาคีของอนุสัญญานี้ หรือของพิธีสารที่เกี่ยวข้อง องค์การนั้นๆ จักต้องไม่ใช้สิทธิออกเสียงหากรัฐสมาชิกของตนได้ใช้สิทธิแล้ว และในทำนองกลับกันรัฐสมาชิกจักต้องไม่ใช้สิทธิออกเสียง หากองค์การนั้นๆ ได้ใช้สิทธิแล้ว

มาตรา 32 ความสัมพันธ์ระหว่างอนุสัญญาฉบับนี้กับพิธีสาร

1. รัฐหนึ่งๆ หรือองค์การผลงานทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคอาจไม่กลายเป็นภาคีของพิธีสารหากมิได้เป็นหรือ ในเวลาเดียวกันกลายมาเป็น ภาคีของอนุสัญญาฉบับนี้

2. มติภายในพิธีสารใด จักต้องได้รับการดำเนินงานโดยภาคีของพิธีสารที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ภาคีใดๆซึ่งมิได้ให้สัตยาบัน ยอมรับ หรือเห็นชอบ กับพิธีสารหนึ่งๆ อาจเข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ ในการประชุมใดๆของภาคีพิธีสาร นั้นๆ ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาตรา 33 การลงนาม

อนุสัญญาฉบับนี้ จักต้องเปิดให้มีการลงนาม ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร โดยทุกประเทศและองค์การผสมทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคใดๆ ในระหว่างวันที่ 5 มิถุนายน 2535 จนถึง 14 มิถุนายน 2536 และ ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ในกรุงนิวยอร์ก ในระหว่าง วันที่ 15 มิถุนายน 2535 จนถึง 4 มิถุนายน 2536

มาตรา 34 การให้สัตยาบัน การยอมรับหรือการเห็นชอบ

1. อนุสัญญาฉบับนี้ และพิธีสารใดๆ จักอยู่ภายใต้การให้สัตยาบัน การยอมรับหรือการเห็นชอบโดยรัฐต่างๆ และโดยองค์การผสมทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค สัตยาบันสาร สารยอมรับหรือสารเห็นชอบจักถูกเก็บสะสมไว้ที่ผู้รับมอบ

2. องค์การใดๆ ที่อ้างถึงในวรรค 1 ข้างต้น ซึ่งกลายมาเป็นภาคีของอนุสัญญา หรือของพิธีสารใดๆ โดยที่รัฐสมาชิกของตนมิได้เป็นภาคี จักต้องถูกผูกมัดโดยข้อผูกพันทั้งหมดภายใต้อนุสัญญา หรือพิธีสารที่เกี่ยวข้องขององค์การและรัฐสมาชิกขององค์การนั้นจักตัดสินใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการดำเนินการตามข้อผูกพันภายใต้อนุสัญญา หรือพิธีสาร ตามแต่กรณี ในกรณีเช่นนั้นองค์การและรัฐสมาชิกจักไม่ได้รับโอกาสให้ใช้สิทธิภายใต้อนุสัญญา หรือพิธีสารที่เกี่ยวข้องซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกัน

3. ในสัตยาบันสาร สารยอมรับหรือสารเห็นชอบ องค์การดังได้อ้างถึงในวรรค 1 ข้างต้น จักประกาศขอบเขตของสมรรถภาพของตนในการรับภาระที่เกี่ยวกับเรื่องที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญา หรือพิธีสารที่เกี่ยวข้องขององค์การเหล่านี้ จักต้องแจ้งให้ผู้รับมอบทราบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในขอบเขตของสมรรถภาพของตนที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 35 การภาคยานุวัติ

1. อนุสัญญาฉบับนี้ และพิธีสารใดๆ จักเปิดให้รัฐและองค์การผสมทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ภาคยานุวัติ ตั้งแต่วันที่อนุสัญญา หรือพิธีสารที่เกี่ยวข้องได้ปิดการลงนามแล้ว ภาคยานุวัติสารจักถูกเก็บรวบรวมไว้ที่ผู้รับมอบหมายให้ดูแลรักษา

2. ภาคยานุวัติสาร องค์การดังได้อ้างถึงในวรรค 1 ข้างต้น จักแถลงขอบเขตของสมรรถภาพของตนในการรับภาระ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญา หรือพิธีสารที่เกี่ยวข้อง องค์การนี้จักแจ้งให้ผู้รับมอบทราบด้วย หากมีการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตของสมรรถภาพของตนในการรับภาระ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ข้อกำหนดของมาตรา 34 วรรค 2 จักสามารถนำไปใช้กับองค์การผสวนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ซึ่งเข้าร่วมเป็นภาคีใหม่ของอนุสัญญาฉบับนี้หรือพิธีสารใดๆ ได้

มาตรา 36 การมีผลบังคับใช้

1. อนุสัญญาฉบับนี้ จักมีผลบังคับใช้ในวันที่เก้าสิบหลังจากวันที่มีการมอบสัตยาบันสาร ยอมรับสาร เห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสาร
2. พิธีสารใดๆ จักมีผลบังคับใช้ในวันที่เก้าสิบหลังจากวันที่ การมอบสัตยาบันสาร สารยอมรับสารเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสาร จำนวนหนึ่งดังได้ระบุในพิธีสารนั้น ได้รับการเก็บรวบรวมไว้แล้ว
3. สำหรับแต่ละภาคีซึ่งให้สัตยาบัน ยอมรับ หรือให้ความเห็นชอบกับอนุสัญญาฉบับนี้ หรือภาคยานุวัติ นอกจากนั้นหลังจากการส่งมอบสัตยาบันสาร สารยอมรับ สารเห็นชอบหรือภาคยานุวัติสารลำดับที่สามสิบแล้ว อนุสัญญา จักมีผลบังคับใช้ในวันที่เก้าสิบหลังจากวันที่ภาคีนั้นส่งมอบสัตยาบันสาร สารยอมรับ สารเห็นชอบหรือภาคยานุวัติสาร
4. พิธีสารใดๆ ยกเว้นดังได้กำหนดเป็นประการอื่นในพิธีสารนั้น จักมีผลบังคับใช้สำหรับภาคีที่ได้ให้สัตยาบัน ยอมรับหรือเห็นชอบกับพิธีสารนั้น หรือภาคยานุวัติ หลังจากอนุสัญญา ได้มีผลบังคับใช้สืบเนื่องตามวรรค 2 ข้างต้น ในวันที่เก้าสิบหลังจากวันที่ภาคีส่งมอบสัตยาบันสาร สารยอมรับ สารเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติแล้ว หรือในวันที่อนุสัญญาฉบับนี้มีผลบังคับใช้ สำหรับภาคีนั้น ตามแต่ประการใดจะมาภายหลัง
5. ตามเจตนารมณ์ของวรรค 1 และ 2 ข้างต้น สารใดๆ ที่องค์การผสวนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคได้ส่งมอบ จักไม่นับเป็นสารเพิ่มเติมจากที่ได้ส่งมอบโดยสมาชิกภาคีขององค์การนั้น

มาตรา 37 การสงวนสิทธิ

ไม่อาจทำข้อสงวนในอนุสัญญาฉบับนี้

มาตรา 38 การเพิกถอน

1. ในเวลาใดก็ตามหลังจากวันที่อนุสัญญา ได้มีผลบังคับใช้สำหรับภาคีแล้วสองปี ภาคีนั้นอาจจะถอนตัวจากอนุสัญญา โดยแจ้งให้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ผู้รับมอบ
2. การเพิกถอนใดๆ จักต้องมีผลสิ้นสุดในหนึ่งปีหลังจากวันที่ผู้รับมอบได้รับเรื่องเพิกถอน หรือในวันที่หลังจากนั้น ซึ่งอาจกำหนดไว้ในหนังสือเพิกถอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ภาคีใดๆ ซึ่งถอนตัวออกจากอนุสัญญาฉบับนี้จักต้องได้รับการพิจารณาว่าได้ถอนตัวจากพิธีสารใดๆ ซึ่งเป็นภาคีอยู่ด้วย

มาตรา 39 การจัดให้มีการเงินเฉพาะกาล

โดยถือว่าได้รับการปรับปรุงโครงสร้างเต็มที่ โดยสอดคล้องกับความต้องการตามมาตรา 21 กองทุนสิ่งแวดล้อมโลกของโครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ และธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการเสริมสร้างและการพัฒนา จักต้องเป็นสถาบันตั้งอ้างถึงในมาตรา 21 บนพื้นฐานเฉพาะกาล สำหรับในระยะเวลาระหว่างการมีผลบังคับใช้อนุสัญญาฉบับนี้ จนถึงการประชุมครั้งแรกของสมัชชาภาคี หรือจนกระทั่งสมัชชาภาคี ตัดสินใจกำหนดสถาบัน โดยสอดคล้องกับมาตรา 21

มาตรา 40 การจัดให้มีสำนักเลขาธิการเฉพาะกาล

สำนักเลขาธิการซึ่งจะต้องจัดหาโดยผู้อำนวยการบริหารของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติจักเป็นสำนักเลขาธิการดังได้อ้างถึงในมาตรา 24 วรรค 2 บนพื้นฐานเฉพาะกาล สำหรับในระยะเวลาระหว่างการมีผลบังคับใช้อนุสัญญาฉบับนี้ จนถึงการประชุมครั้งแรกของสมัชชาภาคี

มาตรา 41 ผู้รับมอบ

เลขาธิการองค์การสหประชาชาติจักรับหน้าที่เป็นผู้รับมอบอนุสัญญาฉบับนี้ และพิธีสารใดๆ

มาตรา 42 ต้นฉบับที่แท้จริง

ต้นฉบับของอนุสัญญาฉบับนี้ในเนื้อหาภาษาอาราบิก จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย และสเปน ซึ่งได้พิสูจน์ถูกต้องเท่าเทียมกันแล้ว จักถูกเก็บรักษาโดยเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้